

25 **Recerca sobre la participació dels pares al sistema educatiu**

Jaume Sarramona (director)
Enric Roca (investigador principal)
Antònia Barroso (col·laboradora)

Octubre del 2001

Edició: Consell Escolar de Catalunya
Tiratge: 250 exemplars
Juliol del 2002

Índex

1. Presentació	5
2. Participació de pares i mares i qualitat de l'educació.....	7
3. Marc legal de la participació a l'Estat i a Catalunya	15
4. Recomanacions	17
5. Recerca empírica	23
5.1. Fase de recollida d'informació prèvia	23
5.2. Elaboració dels qüestionaris sobre participació dels pares en el centre	24
5.3. Els centres participants en la recerca	32
5.4. Aplicació dels qüestionaris	34
5.5. El buidat de les respostes dels qüestionaris	35
5.6. Objectius, resultats i recomanacions de la recerca	39
6. Anàlisi general dels resultats dels qüestionaris aplicats als pares	43
6.1. Conclusions generals per preguntes i variables.....	43
6.2. Algunes conclusions globals de les opinions dels representants dels pares.....	59
6.3. Percentatges	67
7. Anàlisi general dels resultats dels qüestionaris aplicats als directors	69
7.1. Conclusions generals per preguntes i variables.....	69
7.2. Algunes conclusions globals de les opinions dels directors	74
7.3. Percentatges	77

8. Comparació de les respostes dels col·lectius consultats	79
8.1. Comparació entre les respostes dels directors i les dels representants dels pares.....	79
8.2. Comparació entre les respostes dels directors i les dels representants dels pares en categories i subcategories amb comentaris en aquelles coincidents o equivalents del nivell de concordança baix/nul.....	85
8.3. Conclusions a partir de l'anàlisi de les preguntes coincidents de concordança baixa-nul·la dels qüestionaris directors-pares.....	98
8.4. Alguns comentaris als resultats comparatius.....	101
8.5. Conclusions de les coincidències detectades entre les respostes dels directors i les dels representants dels pares	105
9. Conclusions generals de la recerca	107
9.1. Conclusions per variables	107
9.2. Principals conclusions generals.....	114
Annexos	119
1. Guia d'observació de la participació dels pares en els centres educatius.....	119
2. Buidat del qüestionari als directors. Pregunta núm. 1.....	124

1. Presentació

El Consell Escolar de Catalunya ha realitzat al llarg dels anys estudis i anàlisis diversos sobre la participació dels pares i mares en el sistema educatiu.

Concretament, en el **Document 5/1999: *La participació de pares i mares en els consells escolars de centre***, s'hi recollien consideracions generals sobre la participació, com ara la proposta de realitzar campanyes de sensibilització i de motivació per tal que els pares col·laborin en l'escola, o la necessitat que la direcció dels centres es faci càrrec d'impulsar els aspectes més pràctics de funcionament per al sector de pares i mares, i per a l'alumnat. Així mateix, s'hi incloïen consideracions específiques sobre el procés electoral amb la intenció de donar elements a l'Administració educativa per ajustar la normativa vigent i el funcionament dels consells escolars en general.

D'altra banda, a finals de l'any 1999 el Sr. Jaume Sarramona, que era president del Consell, va proposar la realització d'una recerca sobre la participació dels pares al sistema educatiu que conforma aquest dossier i que com a objectius planteja:

- Analitzar les condicions socials i legals sota les quals es duu a terme la participació dels pares dins el sistema educatiu.
- Analitzar els possibles factors que s'associen en els centres amb una alta participació dels pares en les eleccions als consells escolars i, sobretot, a altres aspectes de la participació dels pares en els centres educatius i veure les possibles diferències entre tipus de centres (primària, secundària, públic, concertat) i estaments de la comunitat educativa (directors, representants dels pares).
- Verificar de quina manera la participació dels pares incideix en la qualitat dels centres escolars.
- Determinar possibles recomanacions a les administracions educatives i als mateixos pares per a millorar la participació dels pares.

Per treballar el primer objectiu s'ha fet un repàs a una sèrie d'apunts històrics a l'entorn de les arrels i l'evolució de la participació social dels pares en les institucions educatives catalanes i també s'ha repassat la normativa legal que emmarca l'actual participació dels pares en el sistema educatiu. Al mateix temps s'ha analitzat la significació de la participació en el sistema educatiu, la seva relació amb la qualitat del sistema i els àmbits en què es produeix la participació dels pares a nivell escolar.

Per tal de treballar els altres objectius, sobretot el segon, s'han desenvolupat una sèrie de fases i d'actuacions que constitueixen el cos empíric de la recerca i que seran detallats en el capítol corresponent, que constitueix la segona part d'aquest dossier.

Així mateix, en relació amb aquest mateix tema, el Sr. Sarramona va pronunciar en el XX Congrés de FAPAES la conferència "La participació dels pares/mares i qualitat d'educació", que també s'inclou en aquest dossier.

Tot seguit hi consta el marc legal vigent sobre la participació i algunes recomanacions derivades de la recerca efectuada.

2. Participació de pares i mares i qualitat de l'educació

Què és la qualitat en educació?

El terme “qualitat” és un exemple clar de significat múltiple, en especial quan s'aplica a un altre més complex com és “educació”. Per això, en demanar una educació de qualitat es poden demanar coses molt diverses, depenent qui sigui el peticionari. Així la qualitat de l'educació es pot associar exclusivament a la potenciació d'un model cultural, a la facilitat de vinculació amb el món laboral, a l'establiment d'uns valors morals o bé a la consecució d'uns estàndards instructius considerats desitjables. Aquesta darrera accepció és catalogada com la més “professional”, atès que resulta la més fàcil de verificar i permet establir comparacions entre institucions i territoris. No caldrà insistir, però, en la limitació que significa reduir la qualitat de l'educació a resultats instructius quantificables, si bé han de formar part indiscutible del conjunt d'elements que defineixen la qualitat de l'educació escolar.

Entre els altres elements a considerar en parlar de qualitat en l'educació escolar, avui s'inclouen de manera persistent l'administració gerencial dels recursos disponibles. I és que haurem de seguir discutint sobre les diferències evidents que hi ha entre una escola i una empresa, per exemple, però sembla ineludible que certs principis d'organització i de gestió empresarial s'apliquin als centres escolars en benefici de la seva eficàcia i eficiència. En contraposició, cal dir que en el món empresarial ja fa temps que es parla de les “institucions que aprenen”, com una clara influència de les organitzacions educatives sobre el món del treball. Tot fa preveure, doncs, que en el futur les organitzacions escolars es veuran obligades a aplicar sistemes optimitzadors dels recursos i, fins i tot, noves fonts de recursos, per a donar resposta a les demandes creixents de la societat, perquè el finançament públic no podrà seguir creixent al mateix nivell que la demanda.

A banda de les dimensions que vulguem atorgar a la qualitat, hi ha les condicions per obtenir-la. També en podríem fer una llarga relació, però ara ens centrarem en tres aspectes bàsics: la direcció dels centres, l'avaluació i la participació, advertint que no es tracta de factors absolutament independents sinó que tenen molts punts de confluència.

La direcció com a factor de qualitat

En tractar el tema de la direcció escolar, en el nostre context resulta difícil oblidar els antecedents històrics que l'han determinat així com els interessos corporativistes i la perspectiva ideològico-política des de la qual es pot encarar el tema, però tots els autors i organismes internacionals estan d'acord que constitueix un factor clau en la consecució de la qualitat de l'escola.

Inevitablement, la direcció dels centres es vincula amb el principi de la democràcia institucional per valorar el tipus de direcció que resulta desitjable. En efecte, direcció i democràcia institucional no es poden concebre com principis oposats sinó harmonitzables, al menys com s'entén habitualment la democràcia entre nosaltres.

La primera consideració a fer és que la persona que ostenta la direcció del centre escolar ha de desenvolupar funcions de lideratge, per la qual cosa ha de tenir coneixements específics d'organització escolar i qualitats personals vinculades a la funció directiva. La conjunció d'aquestes dues perspectives ens condueixen a la professionalitat, la qual no cal confondre amb el funcionariat ni amb la perpetuïtat en el càrrec, que són coses diferents. Evidentment, el director/a escolar ha de rendir comptes de la seva actuació davant la comunitat escolar i davant l'administració educativa corresponent, i aquí trobem el punt de confluència amb la democràcia institucional, perquè en una societat democràtica cap càrrec d'institució social està exempt de donar comptes de la seva gestió. En democràcia, assumir un càrrec d'autoritat suposa tant la capacitat d'exercir-lo com d'acceptar la responsabilitat de les decisions preses.

Els antecedents històrics de què partim han fet veure la direcció escolar com un càrrec merament administratiu, aplicat a una cultura institucional d'igualtat entre tots els membres del col·lectiu docent, més un representant d'aquest col·lectiu davant l'administració que de l'administració en el centre escolar, com passa en altres indrets. En qualsevol cas, la consulta, la participació i la prudència hauran de ser presents en l'actuació de la direcció; la imposició i l'arbitrarietat queden fora de lloc en una institució que té per finalitat educar i que es basa en el treball cooperatiu de tots els seus membres.

La direcció es vincula amb la qualitat de la institució escolar perquè se li demana que exerceixi funcions que l'afavoreixen especialment. En primer terme, la presa de decisions que donin resposta al desafiament que planteja a l'escola el canvi constant de la societat que l'envolta. Prendre decisions amb rapidesa, però prèvia consulta i buscant sempre la implicació de la comunitat escolar, haurà de ser una condició bàsica de la direcció. I en aquest mateix marc de la presa de decisions hi ha la capacitat de resoldre conflictes, qualitat especialment necessària en una institució que es mou entre tensions internes i les causades per l'entorn, advertint que la millor manera de resoldre els conflictes es evitant-los, però arribat el cas s'hauran d'analitzar les causes i cercar les solucions que en molts casos seran el resultat de l'arbitratge entre les

parts. D'especial importància per a la qualitat de l'escola resulta la capacitat d'iniciativa i de motivació per a implicar a tots els membres en projectes de millora –ara ja parlem de “plans estratègics”–, que facin avançar de manera individual i col·lectiva en el camí de la qualitat.

Finalment encara resta una dimensió de les funcions directives que sol ser motiu de més polèmica, em refereixo a la necessitat d'exercir un control sobre el personal del centre, complint el paper de cap de personal que el director/a té assignat per llei i per coherència lògica amb la resta de funcions. Encara que aquesta no ha de ser la tasca principal de la direcció, com més autonomia tingui el centre respecte a l'administració educativa més necessària resulta. La direcció constitueix arreu el primer nivell de supervisió escolar, al temps que ella mateixa està sotmesa, com ja s'ha indicat, a supervisió interna i externa.

En definitiva, la potenciació en paral·lel de l'autonomia i de la qualitat dels centres escolars demana una direcció qualificada i prestigiada entre els sectors de la comunitat escolar, amb un nivell d'estabilitat suficient per a potenciar i desenvolupar projectes institucionals de millora, amb la formació necessària per a resoldre situacions problemàtiques i optimitzar els recursos disponibles, encara que les diverses funcions siguin delegables entre els diversos membres de l'equip directiu i l'estricta administració dels recursos materials resti en mans de personal administratiu especialitzat.

L'avaluació com a salvaguarda de la qualitat

La consecució de la qualitat institucional porta inevitablement a l'avaluació. Es pot afirmar que ni el sistema educatiu en el seu conjunt ni l'escola com a institució social podran seguir mantenint la seva tradicional opacitat a l'hora de rendir comptes a la societat respecte els resultats que obtenen, perquè aquesta és cada vegada més exigent respecte als seus drets. Rendir comptes a la societat -*accountability*, en terminologia anglesa- es presenta com una dimensió més de la democràcia participativa, on els beneficiaris d'un servei social tenen dret a conèixer com funciona i quins resultats aconsegueix.

D'altra banda, l'avaluació institucional proporciona informació al seus membres per a poder encarar projectes de millora. L'avaluació exerceix així funcions de diagnòstic previ i de verificació de la pertinença de les millores proposades. Així tot fa preveure que la cultura de l'avaluació periòdica s'instal·larà en les escoles, impulsada per la normativa legal però també per la pressió social, que vol conèixer resultats i com són emprats els recursos assignats. Els docents hauran de superar les reticències al respecte i comprendre que l'avaluació interna i externa forma part de la seva actuació professional. En contrapartida, les avaluacions hauran de complir la doble funció de servir d'estímul per la millora i de diagnòstic per aplicar tasques i recursos de suport als centres més necessitats.

L'avaluació interna dels centres implica a tota la comunitat escolar i ha de servir per establir paràmetres interns de comparació al llarg del temps. És en aquesta avaluació on es compleix especialment el deure social de donar comptes a les famílies i al col·lectius professionals interns per després implicar-los a tots en les propostes de millora. Aquí retrobem el paper ja esmentat de la direcció com a dinamitzadora del tot aquest procés. L'avaluació interna es complementa amb l'externa, duta a terme per la mateixa administració educativa, per a servir de contrast de la primera i complir amb la tasca social de donar comptes públicament dels resultats.

Ben cert que l'avaluació externa no està mancada de perills. Si d'una part, pot servir de base per establir criteris de discriminació positiva vers els centres que estan en contextos socioeconòmics deprimits, per una altra, es pot convertir en una simple fiscalització que condueixi a deixar en la marginalitat els centres que no assoleixin els estàndards desitjables, amb independència dels seus recursos, entorn i alumnat. No és aquesta la filosofia que inspira l'avaluació a Catalunya, on hi ha el compromís explícit de fer servir l'avaluació com a eina per a la millora de tots els centres i com a identificació dels que tinguin més necessitats d'ajut, els quals, això sí, hauran d'esforçar-se per obtenir els millors resultats possibles.

L'avaluació particular dels centres escolars troba en l'avaluació del sistema el marc referencial necessari per a la seva millora, però aquesta avaluació general és també el punt de referència per prendre decisions polítiques que afecten el conjunt del sistema, de manera que aquest es converteix en el darrer nivell de l'avaluació que serveix per a la millora de la qualitat. L'avaluació del sistema resulta especialment necessària quan es tracta de jutjar l'aplicació de processos reformadors, l'eficàcia de programes específics, quan es volen fer comparacions amb altres països o es vol recollir l'opinió dels diferents sectors de la comunitat educativa. L'avaluació del sistema proporciona, també, dades significatives per establir relacions entre variables que incideixen sobre l'educació escolar, de manera que es converteix en font de línies de recerca. Per això, tots els països avançats tenen organismes responsables de l'avaluació del sistema, al temps que participen en projectes internacionals d'avaluació.

Es podrà argumentar, amb molta raó, que els resultats dels estudis avaluadors de caràcter general són merament indicatius, que els resultats, expressats en forma de puntatges d'una escala o de percentatges d'encerts als ítems, no reflecteixen la complexitat que comporta l'educació. Però solament amb la crítica no s'eliminarà la necessitat de tenir informació general del sistema, que no és exclouent de la informació més acurada que proporciona l'avaluació interna i externa dels centres. Actualment, l'avaluació del sistema avança en la introducció de mesures més qualitatives i en l'avaluació de dimensions que fan referència a les actituds, sense oblidar la referència feta a les relacions entre variables contextuais i de procés metodològic. Un exemple el constitueix el recent estudi fet a Catalunya sobre l'educació primària (1999), on s'han identificat variables que resulten significatives en els resultats de les distintes matèries escolars.

Per tant, l'avaluació de tots els nivells esmentats haurà de buscar l'equilibri entre la seva justificació en funció de les raons exposades i el perill de caure en la submissió a les estrictes lleis del mercat, que busquin l'eficàcia per damunt de tot. L'educació ha de rendir resultats però no pot estar sotmesa a un simple esquema del tipus *input-ouput*, no es tracta de fabricar productes consumibles ni tampoc de buscar per damunt de tot la satisfacció del client, car els resultats són a llarg termini i el client no és solament el destinatari directe del servei sinó un país en el seu conjunt.

La participació de les famílies com a factor de qualitat

El concepte de participació fa referència a tots els sectors de la comunitat educativa, en la mateixa mesura que tots són implicats en el procés educatiu escolar, però ara ens limitarem a la participació dels pares/mares o, si es prefereix, de les famílies en l'escola i en el conjunt del sistema educatiu.

La participació dels pares/mares en la institució i en el procés educatiu escolar representa uns dels indicadors de qualitat que utilitzen organismes internacionals com l'OCDE i la Unió Europea. La justificació és clara. Les famílies no solament representen, a més dels alumnes, els destinataris pròxims de l'actuació educativa escolar, sinó que són agents condicionants de la mateixa efectivitat d'aquesta educació; l'escola sola i sense la col·laboració de les famílies obtindrà uns resultats minsos en comparació amb els que poden aconseguir plegats.

Tampoc no podem desconèixer que la col·laboració entre pares/mares i docents presenta dificultats intrínseques que caldrà superar. Es dirà que els docents tenen dificultats per conèixer bé a tots els alumnes i les seves famílies, que ells es preocupen de tots els alumnes mentre que els pares solament es preocupen dels seus fills, que els docents necessiten d'un cert distanciament respecte les famílies per garantir la seva imatge professional, que mentalment se senten allunyats de les famílies de nivell social baix i també de les de nivell social molt alt, etc.; del pares es dirà que solament pensen en l'escola quan sorgeixen dificultats, que demanen massa dels docents, fent-los culpables dels problemes escolars dels seus fills, que sistemàticament es posen al costat dels fills menyspreant l'autoritat dels docents, etc.

Insistim que la identificació de les dificultats no elimina la necessitat de la col·laboració família-escola, sinó que proporciona elements que han de ser superats per a fer-la efectiva. I aquesta col·laboració pot ser en alguns casos implícita, manifestada amb un silenci que signifiqui acceptació, com explícita, expressada mitjançant el diàleg i l'actuació directa en la presa de decisions i en el seguiment dels processos endegats.

Per no detallar ara tots i cadascun dels àmbits on la participació dels pares es pot fer efectiva, ens referirem exclusivament al dos presentats com a factors de qualitat: la direcció i l'avaluació.

Abans hem destacat la necessitat de comptar amb una direcció professionalitzada que assumeixi els reptes que se li plantegen a l'escola dels nous temps, però ara situarem en el context de la direcció la planificació general de les activitats del centre escolar. I dins d'aquesta planificació general apareixen les fites bàsiques que es proposa l'educació escolar i les més específiques que es proposi el centre escolar en qüestió.

Donada la transcendència social que té l'educació escolar, les seves fites generals no poden ser determinades exclusivament pels professionals del sistema, sinó pel conjunt de la societat que, en el cas de les societats democràtiques està representat per les seves autoritats polítiques. Ara bé, aquestes autoritats han de consultar i recollir l'opinió del diferents sectors afectats, entre els quals hi ha, evidentment, les famílies. Aquest nivell de participació s'ha de dur a terme mitjançant les federacions d'associacions de pares, que representen al conjunt de les associacions dels centres escolars. La presència d'aquestes federacions (o equivalents) en els consells escolars (o equivalents) de caràcter interestatal, estatal, regional (en terminologia europea), territorial, etc., a més de la seva presència en consultes socials realitzades en moments concrets, ha de ser garantia que l'opinió de les famílies és tinguda en compte a l'hora de prendre les decisions polítiques que determinen els objectius generals i bàsics. Per esmentar només un exemple de consulta participativa, podem recordar el treball realitzat fa dos anys a Catalunya sobre la identificació de les competències bàsiques al termini de l'escolaritat obligatòria, on representants dels pares/mares varen ser consultats amb la resta dels col·lectius socials.

La concreció de les fites generals de l'educació en objectius pedagògics abastables és una tasca plenament professional que correspon al professorat. Però prèviament hi ha l'esmentat nivell del centre escolar, materialitzat en l'anomenat "projecte educatiu del centre" que ha d'aprovar i avaluar el Consell Escolar corresponent, una vegada n'ha donat les directrius pertinents (art. 11 de la LOPEG). I aquí és on juguen el seu paper les associacions de pares/mares a través dels seus representants en el respectiu Consell Escolar i mitjançant la resta d'estructures participatives que existeixin en el centre. La participació en aquest nivell institucional ha de suposar, en lògica correspondència, la implicació posterior en les actuacions institucionals per aconseguir les fites definides, que no es podrà limitar al simple pagament de quotes o l'adquisició del material necessari, sinó que passa per una actuació pedagògica coordinada entre la llar i l'escola, imprescindible quan les fites proposades no són estrictament acadèmiques i abasten la dimensió moral i de comportament vers els altres i vers l'entorn.

L'avaluació té una perspectiva tècnica que novament hem d'assignar als especialistes i professionals corresponents, però igualment hi ha una dimensió participativa on les famílies han de fer sentir la seva veu. I aquesta veu s'haurà de fer sentir en els diferents nivells del sistema. Per a l'avaluació del sistema la veu haurà d'arribar fins als càrrecs polítics inicialment responsables de la mateixa, mitjançant les organitzacions d'associacions ja esmentades, sigui a través dels òrgans de participació existents, sigui mitjançant diàlegs directes. Els pares/mares tenen quelcom a dir en les prioritats i

campus objecte d'avaluació del sistema. Cal assenyalar al respecte que aquest és un terreny on la participació no està prou canalitzada en el nostre país, si bé tenim una experiència en marxa que respon a aquest principi: la Conferència Nacional d'Educació, on la veu de les organitzacions de pares/mares és present en el disseny de les actuacions d'algunes seccions i són objecte de consulta en totes elles, a més de la web participativa.

En la mateixa mesura que l'avaluació interna i externa dels centres implica al consell escolar del centre implica també a les famílies, més quan s'avaluen aspectes concrets del funcionament del consell i, consegüentment, de la mateixa participació en la institució escolar. No caldrà insistir que els plans estratègics de millora que es determinin hauran de ser aprovats en el consell escolar i assumits per tots els sectors de la comunitat escolar, per tant també pels pares i mares. D'igual manera l'exigència de rendir comptes dels centres escolars inclou a les famílies en tant que destinataris socials immediats, a més de fer-ho a l'administració educativa en tant que representant legal del conjunt de la societat.

El dret a la informació, com a condició prèvia per al compromís i implicació posterior arriba fins al cas individual dels fills, on els pares tenen el dret a rebre les explicacions pertinents sobre la marxa i les qualificacions escolars, sense per això entrar en l'actuació professionalitzada de l'avaluació que correspon als docents.

Transparència i informació fan possible la mútua confiança entre la família i l'escola i posen les bases de la col·laboració. Una col·laboració que no pot ser la silenciosa tradicional a què fa referència Hargreaves, perquè no va amb els temps de canvi que avui ens pertoca viure, on els mateixos objectius pedagògics de caràcter general i bàsic han de ser el resultat del consens, de la mateixa manera que la informació respecte a les noves metodologies i organització de l'aula han d'eliminar angoixes i dubtes en les famílies.

Els pares han de superar la tendència a veure l'escola dels seus fills amb els mateixos ulls amb què varen viure la seva, car els temps són uns altres i l'escola està canviant profundament, tant en la seva composició – confluència de cultures – com en la seva actuació. I els docents tampoc han d'enyorar temps passats on a l'escola solament hi anaven els més seleccionats i tot l'entorn era coherent i reforçador de les propostes escolars i els pares simples ajudants de l'actuació docent. Avui cal cercar el coneixement i l'aprenentatge mutus. Professorat i famílies es necessiten mútuament per a tirar endavant una proposta educativa que en molts casos haurà d'anar contrari del que ens envolta.

Necessitem docents confiats amb les seves possibilitats educatives, reforçats en la seva professionalitat, capaços de tirar endavant propostes de millora i els nous reptes que avui té l'escola: atenció a la diversitat, utilització de les noves tecnologies, adquisició d'actituds morals, domini dels nous coneixements... i això demana el suport de les famílies a la seva feina, sense que això impliqui la renúncia als drets de

participació a què tenen dret i que aquí hem analitzat. El punt d'encontre passa pel diàleg i la clara convicció que hem d'aprendre els uns dels altres. En últim extrem tot es fa en benefici dels més dèbils del sistema, els qui en definitiva el justifiquen: els alumnes.

3. Marc legal de la participació a l'Estat i a Catalunya

La primera referència legal que actualment regula la participació dels pares en el sistema educatiu la podem trobar en la Constitució Espanyola (1978). Concretament, en l'article 27, es parla de dos nivells de participació dels diferents sectors de la comunitat educativa i, per tant, dels pares: en l'àmbit de la programació general de l'ensenyament (apt. 5) i en el control i gestió dels centres finançats amb cabals públics (apt. 7), és a dir, en els de titularitat pública i en els de titularitat privada que tenen concert econòmic amb l'Administració educativa.

El desenvolupament de l'esmentat article de la Constitució es va realitzar mitjançant la Llei Orgànica 8/1985 del Dret a l'Educació (LODE) i la Llei Orgànica 9/1995 de la Participació, l'Avaluació i el Govern dels centres docents (LOPAG). Aquesta última dedica el capítol I a la participació en els centres escolars, sota els principis següents:

Art. 2.1. La comunitat educativa participarà en el govern dels centres mitjançant el consell escolar....

Art. 2.2. Els pares podran participar també en el funcionament dels centres docents mitjançant les seves associacions. Les administracions educatives regularan el procediment perquè un dels representants dels pares en el consell escolar sigui designat per l'associació de pares més representativa del centre...

Art. 2.3. Les Administracions educatives fomentaran i garantirán l'exercici de la participació democràtica dels diferents sectors de la comunitat educativa.

En conclusió, el consell escolar del centre, òrgan col·legiat de govern, és el lloc on es materialitza la participació de tota la comunitat educativa en els centres escolars, si bé el professorat també té el claustre com a òrgan exclusiu (capítol II de la LOPAG).

La participació dels pares en el consell escolar del centre es personalitza en els seus representants directament escollits a l'efecte en convocatòries específiques realitzades cada dos anys, que renoven la meitat dels seus membres (LOPAG, art. 24).

La participació en la programació general de l'ensenyament està regulada en la LODE per a tot l'Estat. Es tracta del títol segon, on es determina la composició i les funcions del Consell Escolar de l'Estat (art. 30 a 33) i on s'assenyala que en cada Comunitat Autònoma hi haurà també un consell escolar per al seu àmbit territorial (art. 34) a més d'altres consells escolars propis d'àmbit territorial més limitat (art. 35).

Aquest marc legal que regula la participació dels pares i de la resta de la comunitat educativa en el conjunt de l'Estat, el Govern de la Generalitat de Catalunya ha desenvolupat i concretat la llei en disposicions específiques, que comencen amb la Llei

25/1985, de 10 de desembre, dels consells escolars, que desenvolupava la LODE, i en successius decrets i normatives posteriors que desenvolupaven la LOPAG.

Pel que fa als consells escolars de centres, es regulen mitjançant el Decret 198/1996 i el Decret 199/1996 de 12 de juny, que contenen, respectivament, el reglament orgànic dels centres docents públics que imparteixen educació infantil i primària i el reglament orgànic dels centres que imparteixen educació secundària i formació professional de grau superior, com també mitjançant el Decret 352/2000, de 7 de novembre, pel qual es regulen la constitució i composició del consell escolar i l'elecció, nomenament i cessament del director i dels altres òrgans unipersonals dels centres docents públics.

Pel que fa als centres privats concertats, la regulació dels seus òrgans de govern es realitza mitjançant el Decret 110/1997, de 29 d'abril.

A banda dels consells escolars dels centres, els pares participen també en la resta de consells escolars que hi ha al sistema educatiu català. Així són presents en el Consell Escolar de Catalunya, en els consells escolars territorials i en els consells escolars municipals, d'acord amb les directrius de Llei 25/1985 dels consells escolars, esmentada anteriorment. D'aquesta manera, s'acompleix el principi de participació en la "programació general de l'ensenyament" a què fèiem referència al començament. Cadascun d'aquests consells actuen d'acord amb la normativa de desplegament de la llei, el Decret 184/1988, d'11 de juliol, en el cas dels consells escolars territorials i el Decret 404/987, 22 de desembre, en el cas dels consells escolars municipals, els seus reglaments interns i les lleis vigents de procediment administratiu.

Excepte els consells escolars dels centres, que són òrgans de govern, la resta són òrgans de consulta i de participació, de manera que els seus acords no tenen caràcter vinculant per a l'Administració educativa corresponent, si bé han de ser consultats preceptivament en els aspectes que la llei assenyala i que fan referència a l'actuació general de l'Administració educativa en el territori respectiu.

4. Recomanacions

A partir de les conclusions derivades de la recerca, i tot i ser ben conscients de les limitacions de les mateixes quan es volen generalitzar, considerem que hauríem de proposar una sèrie de recomanacions a la llum d'alguns dels referents més clars que es trasllueixen. Seran recomanacions, per tant, formulades amb l'ànim d'esperonar actuacions possibles que puguin anar obrint dreceres per a una més intensa comunicació centres-pares, d'una banda, i una major participació dels pares en general en els centres, d'una altra, que afavoreixin l'increment de la qualitat educativa. Una avaluació contínua i formativa de les innovacions o mesures que es vagin assajant podrà permetre una incidència gradual en el camí de l'objectiu últim i comú de la qualitat.

A continuació, a manera de requadre se sintetitzen aquestes recomanacions.

ÀMBIT D'ACTUACIÓ	RESULTATS RECERCA	RECOMANACIONS
Consell escolar	Més participació dels pares en el consell i en tots els afers del centre. Més diàleg i millor comunicació entre professors i pares. Més lideratge de l'equip directiu de la institució en general i del foment de la participació dels pares en particular.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Fomentar una més gran participació dels pares en tots els àmbits del centre inclòs el consell escolar. 2. Establir més mecanismes de comunicació pares - professors (pares delegats de classe; pares coordinadors de la relació C.E. – AMPA; pares en les comissions permanents del PEC; PCC i plans estratègics; més reunions pares – equip docent i pares – tutor; participació dels pares en l'avaluació dels alumnes, etc.). 3. Convocatòries preestablertes dels consells, amb antelació suficient i incorporant a l'ordre del dia temes consultats als representants dels pares. Buscar sempre el consens en les discussions i evitar votacions innecessàries 4. Replantejar la quota de representació dels pares en el C.E. o, si més no, els mecanismes de funcionament i d'informació als pares al si del consell.
Àmbits de participació dels pares	Quan més amplis són els àmbits de participació més alta és també la participació en els consells escolars. Es demana més participació en l'assumpció del PEC. Més participació en àmbits institucionals de dins i fora del centre.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Participació activa de representants dels pares en el C.E., comissions PEC, PCC, etc.; reunions d'equips docents; reunions i coordinació AMPA – equip directiu, etc. 2. Col·laborar activament en l'elaboració, seguiment i avaluació continua del PEC. 3. Col·laborar en l'organització d'activitats per a alumnes i pares (escolars, extraescolars i complementàries). 4. Participar en l'àmbit del grup-classe: delegats de curs; col·laboració d'activitats i facilitadors de recursos; processos d'observació d'aula i d'alumnes; col·laboracions en l'avaluació i en la informació del grup, etc. 5. Participació amb altres associacions de pares i mares, institucions veïnals, ONG, etc. 6. Participació en els consells escolars municipals i, si és el cas, en altres de rang superior o altres institucions de l'administració educativa. 7. Creació d'una associació de pares i mares d'exalumnes del centre.
AMPA	Relació entre una AMPA activa, representativa, compromesa i col·laboradora del centre i alta participació	<ol style="list-style-type: none"> 1. Potenciar les AMPA de totes els centres, públics i concertats, de primària i de secundària. Facilitar recursos i donar facilitats a les seves propostes d'organització d'activitats diverses dins i fora dels centres. 2. Establir relacions de coordinació entre els equips directius i els membres de la junta

	<p>en les eleccions als consells escolars. Coordinadors entre AMPA i C.E. Quanta més participació en activitats de l'AMPA més participació en les eleccions als consells escolars.</p>	<p>de l'AMPA. Establir canals de comunicació amb els coordinadors de la junta i el C.E. Dotar de funcions específiques els coordinadors C.E. – AMPA.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Promocionar totes les activitats organitzades o recolzades per l'AMPA del centre. 4. Fomentar la inscripció en l'AMPA de la totalitat de mares i pares del centre. 5. Donar un protagonisme actiu a l'AMPA en el foment de la participació i en la campanya de promoció de les eleccions als consells escolars dels centres. 6. Federar-se o associar-se amb altres AMPA o federacions d'associacions de mares i pares d'alumnes. 7. Col·laborar, l'AMPA del centre, amb altres institucions, associacions, entitats, etc. de fora del centre.
Equips directius	<p>Cal potenciar el seu rol de lideratge institucional, del PEC i de l'equip docent. Cal que actuï com a dinamitzador de la participació dels pares en el centre en general i en el consell escolar en particular.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cal professionalitzar els equips directius o dotar-los de competències per a seleccionar el personal amb qui han de tirar endavant un PEC propi. 2. Cal una formació dels òrgans directius dels centres en competències comunicatives, pedagògiques, d'organització de recursos humans, de mediadors de conflictes i de lideratge dels processos participatius en l'àmbit institucional. 3. Capacitació de l'equip per a liderar un PEC pensat, dissenyat, desenvolupat i avaluat sota el seu control i impuls, però amb la participació activa i permanent de la resta d'integrants de la comunitat educativa. 4. Necessitat que l'equip directiu dels centres no es limiti a donar comptes de l'organització administrativa i funcional dels recursos del centres, sinó que entri a esperonar i a liderar els àmbits pedagògics i didàctics de la institució per a garantir els seus resultats amb coherència amb el projecte educatiu fet seu per tota la institució. 5. Disposar de la visió i la cultura participativa que permetin anar ampliant els espais de col·laboració i de participació de tots els membres de la comunitat educativa, especialment els pares, per a, més enllà dels formulismes "reglamentistes", convidar-los a participar en la majoria d'òrgans col·legiats del centre.
Equips docents i professors - tutors	<p>Demanda de més implicació dels equips docents en els processos de participació dels pares en els centres. Més</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Potenciar un canvi de la cultura participativa dels claustres que vegi en la participació dels pares en el centre una col·laboració profitosa per a optimitzar la tasca educativa de la institució i la de cada professor amb el seu grup-classe i cadascun dels seus alumnes.

	<p>intensa i freqüent comunicació entre els pares i el professor tutor del seu fill. Més reunions amb l'equip docent del grup-classe del fill.</p>	<p>2. Realitzar reunions entre els equips docents d'un grup-classe o d'un nivell educatiu i els pares i mares del grup. Reservar un paper actiu en aquests encontres als pares tot comptant amb la col·laboració d'aquells que són delegats de curs.</p> <p>3. Prodigar més les reunions, i/o la comunicació general, entre els professors tutors i els pares i mares dels alumnes establint mecanismes de col·laboració i de seguiment –amb responsabilitat compartida– del procés de desenvolupament de l'alumne.</p> <p>4. Treballar per un canvi de visió dels professors representants del C.E. envers els representants dels pares basada en la confiança, en la manca de recels injustificats i amb un clima de confiança mútua.</p>
Activitats	<p>Quantes més activitats en què participen els pares en els centres més participació en la resta d'àmbits es produeix, incloses les eleccions als consells escolars. La predisposició a realitzar activitats pròpies de l'escola de pares sembla relacionada amb una major participació en general dels pares en els centres. Les activitats en què intervé l'AMPA solen tenir més participació. Els centres que més es relacionen amb altres entitats, també són els que més participen els pares.</p>	<p>1. Impulsar al màxim tot tipus d'activitats escolars i extraescolars, complementàries, amb altres institucions o entitats externes, adreçades als pares, als alumnes, a pares i alumnes, a professors, etc. Sempre que sigui possible, l'AMPA del centre les hauria de coordinar, promocionar, implicar-s'hi a fons i, és clar, poder-les organitzar directament quan escaigui.</p> <p>2. Caldria recuperar, continuar o reformar activitats pròpies de l'escola de pares com a instrument d'esperonament de la implicació dels mateixos en els centres. Seria bo fugir dels models "Conferència – xerrada" per passar a fórmules més actives, lúdiques i participatives dels propis pares en aquest tipus d'activitats.</p> <p>3. Es podrien organitzar activitats específiques per a pares d'exalumnes i exalumnes dels centres tot esperonant la creació de les associacions respectives.</p> <p>4. En el plantejament d'activitats on els pares podrien ser protagonistes caldria plantejar-se intervencions de col·laboració activa en l'àmbit docent, aspecte aquest molt infrautilitzat i infravalorat actualment però d'un gran potencial pedagògic i participatiu.</p>
Administració educativa	<p>Més suport als equips directius i als pares en la seva tasca participativa. Més suport als centres i als</p>	<p>1. Caldria que l'administració educativa dotés els equips directius amb els recursos necessaris per a poder liderar de manera efectiva els centres en tots els seus vessants.</p> <p>2. Reformular o reformar, si cal, el funcionament actual dels consells escolars per tal</p>

	<p>professors. Més recursos institucionals. Més reconeixement institucional dels pares i mares.</p>	<p>que els pares puguin participar-hi d'una manera més efectiva i en tots i cadascun dels temes que afecten els centres i no només en aspectes administratius o burocratitzats.</p> <p>3. Dotar de més recursos i suports els centres per tal de garantir uns equips docents coherents amb el PEC de la institució i per a garantir els resultats de la tasca educativa.</p> <p>4. Oferir un major reconeixement i recolzament institucional a les AMPA.</p> <p>5. Ajudar perquè la tasca tutorial es pugui realitzar basant-se en un contacte més freqüent i intens entre els tutors i els pares. Potser caldria reforçar la tasca tutorial oferint més hores o incentius als tutors.</p> <p>6. Reconèixer més, tot donant facilitats i tenint-los en compte a l'hora de les decisions, les associacions, federacions i entitats vinculades amb la participació dels pares en els centres i en el sistema educatiu en general.</p>
--	---	---

5. Recerca empírica

5.1. Fase de recollida d'informació prèvia

Abans de dissenyar els instruments de recollida de dades en els centres, semblà pertinent realitzar una sessió de debat amb els cinc presidents de les federacions d'associacions de pares/mares que són representades en el Consell Escolar de Catalunya: FAPAC (Federació d'Associacions de Pares d'Alumnes de Catalunya), FAPAES (Federació d'Associacions de Pares d'Alumnes d'Ensenyament Secundari), FAPEL (Federació d'Associacions de Pares d'Alumnes d'Escoles Lliures), Confederació d'Associacions Cristianes de Pares d'Alumnes de Catalunya i FECAPAE (Federació d'Associacions de Pares d'Alumnes d'Educació Especial), per tal d'analitzar les seves impressions sobre els aspectes que més tard es preguntarien a directors i pares en els diversos centres docents seleccionats com a mostra de la recerca. La síntesi de les principals idees sorgides és l'expressada a continuació.

Les associacions presents varen reconèixer que el nivell de participació dels pares a Catalunya dins el centres educatius era baix. Per un costat, hi ha pares que ho perceben com una pèrdua de temps –“per què participar si no serveix per a res”-; altres s'excusen dient que no tenen temps. En qualsevol cas, quan es tracta de participar de manera directa amb activitats dels propis centres, llavors la participació pot arribar a ser força alta (fins a un 80%).

També expressaren que molts pares associen la participació en la gestió del centre a tasques rutinàries, a una dimensió purament administrativa que els pertocaria als gestors dels centres. En molts centres privats es dóna també la circumstància que els pares han fet confiança en els equips de gestió i direcció, per la qual cosa no veuen una gran necessitat d'intervenir-hi directament. Ara bé, quan existeix algun problema o es percep un cert perill en la continuïtat de l'escola o quan hi ha plantejat algun problema concret, aleshores es produeix una major participació “quan es veu la necessitat que allò ha de funcionar”.

En els centres d'educació especial, en segons quins aspectes, existeix una certa despreocupació. En canvi, sí que existeix un contacte més directe i estret entre els diversos professors i els pares. No es té una percepció del centre com una comunitat de grup sinó com una institució que ve a donar resposta a les necessitats concretes del “nostre” fill.

En qualsevol cas, quan es planteja la pregunta: què hauríem de modificar dins el sistema educatiu i dins de cada centre per assolir una més gran participació dels pares?, es contesta que cada escola i cada AMPA és diferent. En definitiva, és el tipus de persona o persones concretes i, per tant, el tracte personal, el que influeix en una més gran o més petita participació. Per això, cada centre ha de trobar els seus propis canals de comunicació.

Amb referència a la participació dins els consells escolars de centre, s'està d'acord a afirmar que un hàndicap per a la participació és que aquesta –referida a l'estament dels pares- sigui minoritària. Un altre element que juga en contra és el desconeixement de les funcions del consell i de la dinàmica del centre que es produeix de manera periòdica amb els membres nous. També és una evidència que certs claustres de professors no han acabat d'acceptar la participació dels pares en els consells. Una informació àgil i actualitzada, també adreçada als nous, facilitaria la participació, atès que en l'actualitat es produeixen diverses disfuncions i molts pares no saben ni què és el consell escolar. Aquesta participació des de dalt representa una certa perversió del sistema i no fomenta la creació d'una cultura de la participació.

Respecte a la participació dels pares a nivell d'aula, es constata que en les escoles on existeixen delegats o encarregats de curs aquests haurien d'actuar a partir de les necessitats socials del grup i no entrar en aspectes pedagògics. En qualsevol cas, els encarregats de curs no solen estar vinculats a les juntes de l'APA (només un 20% ho estan).

En conclusió, el panorama de la participació dels pares no és homogeni. Depèn de cada centre i de cada tipologia de centre (d'educació especial, concertat, públic urbà, semi-urbà, etc.). Per tant, per aproximar-nos a la situació caldrà analitzar una mostra variada de centres i, també, diversa en el grau, les modalitats i la intensitat de la participació, i fer-ho tenint en compte els nivells i els àmbits de participació en els consells escolars de centre, en les AMPA i en les aules.

Només des de l'anàlisi de les diverses modalitats de participació i de les diferents opinions que el centre i els representants dels pares manifestin ens podrem aproximar a la realitat participativa dels nostres centres i a les demandes d'una major o diferent participació de cara al futur.

5.2. Elaboració dels qüestionaris sobre participació dels pares en el centre

A partir de les qüestions sorgides en la sessió de debat amb els presidents de les federacions d'associacions de pares/mares es decidí elaborar uns qüestionaris que permetessin recollir les opinions dels centres escolars.

5.2.1. Qüestionari per als directors dels centres

Es decidí que l'opinió del centre sobre la participació dels pares que millor podia oferir una visió de conjunt era la del director/a donat que exercia com a màxim representant del claustre, de l'equip directiu del centre i del consell escolar. Per això, s'elaborà un qüestionari que intentava abastar tots els àmbits de la participació dels pares en el centre. El qüestionari comprèn 11 ítems o categories principals i 5 d'elles es divideixen en subcategories diverses. En total són 34 preguntes totes elles obertes (veure annex 1), que abasten les 11 categories següents:

1. Camps generals de participació dels pares en el centre.
2. Valoració del director/a de la participació dels pares en el centre.
3. Valoració del claustre de la participació dels pares en el centre.
4. Valoració del director/a de la participació dels pares en el consell escolar de centre.
5. Valoració del director/a de la pràctica de la participació dels pares a nivell d'aula.
6. Valoració del director/a de la participació dels pares en les activitats que aquests organitzen.
7. Opinió del director/a sobre els principals punts d'insatisfacció que creu que tenen els pares respecte a la seva participació en el centre i també sobre els que creu que tenen els professors respecte a aquesta participació dels pares en el centre.
8. Opinió del director/a sobre els principals punts de satisfacció que creu que tenen els pares respecte a la seva participació en el centre i també sobre els que creu que tenen els professors respecte a aquesta participació dels pares en el centre.
9. Opinió del director/a sobre la necessitat de la participació dels pares, i en quins àmbits, per a millorar la qualitat de l'educació.
10. Modificacions que haurien de ser necessàries per a fomentar una més gran participació dels pares en el centre.
11. Propostes del director/a per a millorar la implicació dels pares en els centres educatius.

Les categories 1, 2, 4, 5 i 6 es subdividiren en diverses preguntes més concretes per poder comparar millor les respostes del director/a del centre amb les del representant dels pares del mateix. Per exemple, amb referència al punt 4 (valoració del director/a de la participació dels pares en el consell escolar de centre) es van establir les següents subcategories sense, però, excloure la genèrica:

- 4.1. Calendari i horari habitual dels consells escolars de centre.
- 4.2. Antelació de les convocatòries dels consells.
- 4.3. Consens de la convocatòria.
- 4.4. Proposta de temes al consell.
- 4.5. Actuació personal o representativa dels pares en el consell.

- 4.6. Tipus de majories en les decisions del consell.
- 4.7. Importància dels temes tractats en el consell.
- 4.8. Procediments possibles per augmentar el nivell de participació en el si dels consells escolars de centre.

La relació total de variables, categories i subcategories es pot veure en la graella adjunta.

L'objectiu era disposar d'un material de primera mà de l'opinió dels directors dels centres que sense altres intermediaris que el propi enquestador poguessin respondre de manera sincera a les qüestions plantejades. Unes analitzaven l'estat de la participació en el seu centre, altres el convidaven a posicionar-se sobre el tema de la participació a nivell més general i finalment una invitació també a poder oferir propostes i suggeriments de cara a millorar la participació dels pares i de la resta d'estaments (per exemple, consells escolars) en el si del sistema educatiu.

L'entrevista es faria presencial amb l'enquestador, que aniria formulant les preguntes a nivell oral i anotant el gruix de les respostes. (Aquest sistema és menys impersonal que contestar un qüestionari de manera individual sense la possibilitat de matisar o comunicar-se personalment i, per tant, en un clima més directe i humà que ofereix la presència d'una persona amb actitud d'escolta activa i interessada). Per això, es quedà amb cada director/a després d'una cita telefònica prèvia. Val a dir que la majoria d'entrevistes es realitzaren en aquest clima descrit de mútua comunicació i interacció activa, que permet pensar que la immensa majoria de respostes manifesten el pensament sincer de les persones que l'expressaren –en la majoria de les vegades– sense grans pauses o reflexions mesurades sinó d'una manera espontània i distesa.

TAULA DE LA RELACIÓ ENTRE VARIABLES, TIPUS DE QÜESTIONARIS, CATEGORIES I SUBCATEGORIES

VARIABLES	TIPUS DE QÜESTIONARI	CATEGORIES	SUBCATEGORIES
Primària / Secundària Públic / Concertat Alta participació / Baixa participació	Qüestionari coincident Pares / Directors	1. Camps generals de participació dels pares en el centre	1.1. Establiment de reunions professors – pares i periodicitat prevista
			1.2. Freqüència d'utilització per part dels pares d'àmbits externs al centre (EAP, Inspecció...)
		2. Valoració general de la participació dels pares en el centre	2.1. Descripció de la participació desitjable dels pares en el centre
		3. Valoració general de la participació dels pares en el consell escolar del centre	3.1. Calendari i horari de les convocatòries del consell escolar del centre
			3.2. Antelació d'enviament de les convocatòries del consell escolar del centre
			3.3. Modalitat d'elaboració de la convocatòria del consell escolar del centre
			3.4. Propostes de temes al consell escolar del centre per part dels pares
			3.5. Actuació representativa o personal dels pares en el consell escolar del centre
			3.6. Tipus de majories en les decisions del consell escolar del centre
			3.7. Tractament dels temes més importants del centre per part del consell escolar del centre
			3.8. Procediments que es podria dotar el centre per incrementar el debat i la participació en el consell escolar del centre
		4. Valoració general de la participació dels pares a nivell d'aula	4.1. Possibilitat, freqüència i condicions de l'accés dels pares a l'aula com a observadors
			4.2. Participació dels pares en activitats escolars, complementàries o extraescolars del curs del fill
4.3. Existència i modalitat d'establiment dels pares com a responsables o col·laboradors del curs del fill			

Primària / Secundària Públic / Concertat Alta participació / Baixa participació	Qüestionari coincident Pares / Directors		4.4. Modalitat i freqüència de la informació que reben els pares del curs del seu fill
			4.5. Tipus de relació dels tutors amb les famílies
			4.5.1. Tipologies de respostes generals dels pares a les entrevistes amb els tutors
			4.5.2. Aprofitament general dels pares de les entrevistes amb els tutors
		5. Valoració general de la participació dels pares en les activitats que ells organitzen i/o participen	5.1. Tradició en la realització de programes o activitats vinculades a l'Escola de Pares
			5.2. Participació dels pares en reunions o activitats amb pares d'exalumnes o exalumnes o associacions d'aquests col·lectius, o amb altres AMPA i associacions o federacions d'AMPA
			5.3. Participació dels pares en activitats conjuntes amb entitats veïnals, ONG, etc.
			5.4. Facilitació de material didàctic o d'altre tipus per part dels pares al centre
		6. Valoració general sobre els principals punts d'insatisfacció que tenen els pares de la seva participació en el centre	
		7. Valoració general sobre els principals punts de satisfacció que tenen els pares de la seva participació en el centre	
8. Necessitat de la participació dels pares per a millorar la qualitat de l'educació escolar i definició dels àmbits necessaris de participació dins i fora dels centres			
9. Modificacions necessàries per a fomentar una més gran participació dels pares en el centre			
10. Propostes globals per a millorar la implicació dels pares en els centres educatius en general			

Primària / Secundària Públic / Concertat Alta participació / Baixa participació	Qüestionari Pares (Preguntes no coincidents amb el de Directors)	1. Camps generals de participació dels pares en el centre	1.3. Existència d'AMPA en el centre i nivell de representació general dels pares en l'AMPA en relació al total de pares del centre
			1.4. Índex de participació de l'estament dels pares en les darreres eleccions al consell escolar del centre
			1.5. Tipologia general dels pares representants en el consell escolar del centre
		1. Valoració general de la participació dels pares en el consell escolar del centre	3.9. Nivell d'informació general dels pares en relació a la totalitat d'afers del centre
		11. Valoració general de la participació dels pares en l'AMPA del centre	11.1. Percentatge de pares/mares que participen en les tasques de l'AMPA
			11.2. Grau de participació i assistència a les assemblees de l'AMPA i nombre de candidats per a la junta
			11.3. Relació entre AMPA i consell escolar del centre i relació entre els seus representants
		11.4. Activitats en les que més freqüentment participa l'AMPA	
Primària / Secundària Públic / Concertat Alta participació / Baixa participació	Qüestionari Directors (Preguntes no coincidents amb el de Pares)	4. Valoració general de la participació dels pares a nivell d'aula	4.5.3. Temporització i freqüència determinades per a les convocatòries de les entrevistes entre els tutors i els pares
		6. Valoració general sobre els principals punts d'insatisfacció que tenen els pares de la seva participació en el centre, i els principals punts d'insatisfacció del professorat d'aquesta participació dels pares en el centre	
		7. Valoració general sobre els principals punts de satisfacció que tenen els pares de la seva participació en el centre, i els principals punts de satisfacció del professorat d'aquesta participació dels pares en el centre	
		11. Valoració general del claustre de professors de la participació dels pares en el centre	

5.2.2. Qüestionari per al representant dels pares/mares

Es considerà que l'opinió que més podia sintetitzar la del conjunt de pares i mares d'un centre era la del president/a de l'AMPA. En tot cas, en aquells centres que no fou possible tenir aquesta figura com a interlocutor es buscà aquell representant que millor podia expressar aquesta opinió global de comú acord amb la direcció del centre.

Tots els enquestats meditaran les respostes tenint en compte que se'ls demanava aquesta representació global, però sense excloure opinions personals segons el tarannà concret de la pregunta. Val a dir, que, igual que en el cas dels directors enquestats, la majoria de representants dels pares contestaren amb naturalitat i comoditat les qüestions plantejades i s'expressaren sempre amb una aparent sinceritat. Tots trobaren interessants les preguntes plantejades i no les defugiren en cap cas.

El qüestionari adreçat al representant dels pares es dissenyà seguint el mateix model que el dirigit als directors per poder-los comparar entre ells. Tanmateix, el dels pares introduïa algunes variacions. El qüestionari comprèn 11 categories principals, 10 de les quals són les mateixes que les plantejades als directors i una –la 6: valoració de la participació dels pares en l'AMPA del centre- d'específica. Per tant, una de les preguntes als directors no es formulà al representant dels pares –la 3: valoració del claustre de la participació dels pares en el centre. De les 11 categories, 6 es dividiren en subcategories diverses. En total 41 preguntes totes elles obertes (veure annex 1). Les 11 categories eren les següents:

1. Camps generals de participació dels pares en el centre.
2. Valoració del representant dels pares de la participació dels pares en el centre.
3. Valoració del representant dels pares de la participació dels pares en el consell escolar de centre.
4. Valoració del representant dels pares de la pràctica de la participació dels pares a nivell d'aula.
5. Valoració del representant dels pares de la participació dels pares en les activitats que aquests organitzen.
6. Valoració del representant dels pares de la participació dels pares en l'AMPA del centre.
7. Opinió del representant dels pares sobre els principals punts d'insatisfacció que creu que tenen els pares respecte a la seva participació en el centre.
8. Opinió del representant dels pares sobre els principals punts de satisfacció que creu que tenen els pares respecte a la seva participació en el centre.
9. Opinió del representant dels pares sobre la necessitat de la participació dels pares, i en quins àmbits, per a millorar la qualitat de l'educació.
10. Modificacions que haurien de ser necessàries per a fomentar una més gran participació dels pares en el centre.

11. Propostes del representant dels pares per a millorar la implicació dels pares en els centres educatius.

Les categories 1, 2, 3, 4, 5 i 6 es subdividiren en diverses preguntes a fi de poder comparar-les –les cinc primeres– amb les respostes donades pel director/a del centre (veure annex 2). Amb referència al punt 6 (valoració del representant dels pares de la participació dels pares en l'AMPA del centre) s'establiren les següents subcategories sense, però, excloure la genèrica:

6.1. Percentatge de pares que participen habitualment en les tasques de l'AMPA i percentatge en relació amb la variable pares-mares.

6.2. Nivell de participació i assistència que es produeix en les assemblees de l'AMPA del centre i del nombre de candidats que es presenten per ser escollits membres de la junta de l'AMPA.

6.3. Relació existent entre el consell escolar del centre i l'AMPA i, més concretament, entre els membres de l'estament dels pares en el consell escolar del centre i els membres de la junta de l'AMPA.

6.4. Activitats del centre en què l'AMPA més participa i de quina manera ho fa.

Igual que en el cas dels directors, l'objectiu de l'enquesta als representants dels pares era disposar d'un seguit de respostes que contextualitzessin la participació dels pares en el centre i que descobrissin els punts forts i els febles d'aquesta participació. Alhora, la possibilitat de confrontar les respostes del director amb les del representant dels pares sobre els mateixos temes ens oferiria una informació global per detectar els elements coincidents i els no coincidents i donar pistes sobre el nivell de participació real, per una banda, les modalitats d'aquesta participació per una altra i, finalment, detectar les propostes, els suggeriments i les crítiques que, d'aquesta participació i de la futura possible, tenien els directors i els representants dels pares.

El fet de no eludir cap pregunta i de tenir cura en l'argumentació i, fins i tot, la matisació de cada resposta, en la majoria d'enquestes realitzades, dóna mostra de fins a quin punt es considera important, sobretot pels representants dels pares, el tema de la participació d'aquest col·lectiu en el centre escolar on estudien els seus fills. L'interès demostrat per molts sobre els resultats futurs de la recerca indica la voluntat per obrir vies d'una major, més fluïda i fructífera participació de l'estament pares en el sistema educatiu.

5.3. Els centres participants en la recerca

5.3.1. Criteris de selecció

La mostra de centres docents que aportaran les dades sobre les quals treballar es reparteixen en tres variables al·ternes:

- a) centres de primària i de secundària;
- b) centres privats concertats i públics;
- c) centres d'alta i de baixa participació de l'estament pares en les darreres eleccions a representants del consells escolars de centre –en relació amb la mitjana de participació a Catalunya.

Alhora també s'ha intentat alternar centres urbans de Barcelona-ciutat amb d'altres ciutats mitjanes tant del Barcelonès com d'altres comarques (Baix Llobregat, Vallès occidental i Osona). S'ha intentat mantenir la mateixa zona geogràfica o equivalent en l'aparellament de les tres variables assenyalades anteriorment (primària-secundària; públic-privat concertat; alta-baixa participació). També s'ha inclòs un centre concertat de primària d'educació especial.

En total han estat 15 centres els consultats: 8 públics i 7 privats (un d'ells ha servit tant per primària com per secundària), 8 d'educació primària i 8 d'educació secundària, 8 d'alta participació en les darreres eleccions a consells escolars de centre (per sobre la mitjana de participació de Catalunya) i 8 de baixa participació en les darreres eleccions de centre (per sota la mitjana de participació a Catalunya), 10 centres són de Barcelona- ciutat i 5 de comarques.

A excepció d'un centre privat concertat en què el representant dels pares no fou el president de l'AMPA, en la resta de centres els representants que contestaren el qüestionari adreçat als pares foren els presidents de l'AMPA. Els qüestionaris adreçats als directores foren contestats per aquesta figura en tots els centres sense excepció.

5.3.2. Llistat de centres

Els centres que han participat en aquesta recerca són els següents:

Centres de primària:

- CEIP Cervantes, de Barcelona
- CEIP El Sagrer, de Barcelona
- CEIP Gaudí, de Sabadell
- CEIP Joanot Alisanda, de Sabadell
- Col·legi Alba, de Molins de Rei

Institució Menéndez Pidal, de Barcelona
Jesús Maria, de Barcelona
Sant Francesc d'Assís, de Barcelona

Centres de secundària:

IES Antoni Pous, de Manlleu
IES Joan Fuster, de Barcelona
IES Montserrat Roig, de Terrassa
IES Picasso, de Barcelona
Institució Menéndez Pidal, de Barcelona
Montserrat, de Barcelona
Sagrat Cor de Sarrià, de Barcelona
Virolai, de Barcelona

5.3.3. Representació i finalitat de la mostra

Tot i ser conscients que la mostra no pot ser representativa de la totalitat dels centres de Catalunya, sobretot des del punt de vista de representació demogràfica i territorial, sí que creiem que les dades que aportaran poden ser indicatives de les tendències que, a casa nostra, es dibuixen en relació amb les línies d'actuació que afavoreixen una major participació dels pares en els centres –i no només a nivell de participació en les eleccions als consells escolars de centre- o bé que, al contrari, obstaculitzen aquesta participació i implicació. També creiem que podrem extreure diferències de grau, modalitat i implicació segons es tracti de centres de primària o de secundària, donat que en aquests darrers totes les informacions disponibles apunten a una disminució ostensible de la participació dels pares en relació amb els de primària. També creiem que la mostra ens servirà per comparar les diferències més evidents entre la participació en els centres públics i la que es dona a nivell de centres privats concertats.

Es tracta igualment de reconèixer aquells factors que els directors i els representants dels pares destaquen com a afavoridors d'una major i més òptima participació dels pares. També de destacar-ne els obstacles principals d'aquesta participació així com de recollir les opinions i suggeriments que els dos entrevistats de cada centre poden aportar per aconseguir cotes majors de participació en el sistema educatiu en general i, en conseqüència, una millora de la comunicació entre els diferents membres de la comunitat educativa. Veure també fins a quin punt les dues figures preguntades vinculen aquesta millora de la participació en una més gran qualitat de la resposta educativa del centre. A banda de tot això, els qüestionaris també ens haurien d'indicar els nivells de funcionament i d'organització, tant dels consells escolars dels centres –i analitzar en conseqüència les possibles causes tant de l'alta com de la baixa participació dels pares en ells- com de les AMPA mateixes. Finalment, no hi ha dubte que l'encreuament de les dades dels directors amb les dels representants dels pares ens permetrà valorar el nivell de coherència de les respostes entre els membres del

mateix centre i, per tant, de disposar d'un criteri rellevant de comprovació de la veracitat de les dades d'aquell centre, com també esbrinar els punts de desacord com a indicadors de conflictes que poden actuar com a causa o conseqüència d'una poca o empobrida participació dels pares en el centre.

L'encreuament de les variables ens permetrà avaluar les diferències rellevants entre la participació que es produeix entre centres privats concertats i centres públics, entre els de primària i els de secundària, i entre els de baixa i alta participació en les eleccions als consells escolars de centre. Tanmateix, cal advertir ja d'entrada que disposar d'un alt índex de participació en les darreres eleccions als consells escolars de centre no significa que la participació global dels pares en un centre sigui també baixa o molt circumstancial. Hi ha factors que ens poden impulsar a creure que això és així però d'altres ens aconsellen a ser més prudents i a no confondre participació global amb participació en les eleccions a consells escolars. En tot cas, comprovar aquesta correlació i intentar explicar els resultats que es produeixin també resulta un objectiu interessant de plantejar.

La finalitat que impulsa la recerca és dibuixar un retrat de la situació de la participació dels pares en els nostres centres, esbrinar possibles causes que impedeixen o obstaculitzen aquesta participació, evidenciar les accions i les relacions que, al contrari, les impulsen i potencien i, finalment, recollir propostes i suggeriments per millorar la relació entre centre educatiu –equip directiu, claustre de professors, alumnat- i el col·lectiu de mares i pares d'aquest centre amb l'ànim de participar plegats en un projecte educatiu comú.

5.4. Aplicació dels qüestionaris

Els qüestionaris foren aplicats personalment per l'investigador principal i la col·laboradora en la recerca durant l'any 2000, en el període comprès entre abril i setembre.

Prèviament s'establí contacte per carta i telefònicament per a concretar dia i hora de l'entrevista, la qual es va poder materialitzar en alguns casos després de diversos intents. L'aplicació es dugué a terme formulant verbalment les preguntes i recollint les respostes per escrit.

5.5. El buidat de les respostes dels qüestionaris

5.5.1. Buidat dels qüestionaris als directores

Per al buidat dels qüestionaris als directores hem dissenyat una graella on, ítem a ítem, s'han pogut resumir les respostes efectuades pels directores de cada pregunta. Així, els centres s'han agrupat en aquest ordre:

1. Centres públics de primària d'alta participació en les eleccions als consells escolars de centre.
2. Centres públics de primària de baixa participació en les eleccions als consells escolars de centre.
3. Centres públics de secundària d'alta participació en les eleccions als consells escolars de centre.
4. Centres públics de secundària de baixa participació en les eleccions als consells escolars de centre.
5. Centres privats concertats de primària d'alta participació en les eleccions als consells escolars de centre.
6. Centres privats concertats de primària de baixa participació en les eleccions als consells escolars de centre.
7. Centres privats concertats de secundària d'alta participació en les eleccions als consells escolars de centre.
8. Centres privats concertats de secundària de baixa participació en les eleccions als consells escolars de centre.

Si es té en compte el nombre de preguntes del qüestionari als directores i el nombre de centres que han estat consultats, ens surten un total de 544 respostes transcrites o resumides en les graelles de buidat del qüestionari als directores. Com ja mencionarem en el següent apartat, la tasca del buidat es completa transcrivint aquestes respostes amb criteris qualitius de comparació entre centres i variables en una escala de major a menor concordança de les respostes. La graella de comparació d'aquesta concordança s'ha de completar al final de cada ítem del qüestionari. En total, pel que fa al dels directores, tindrem 34 graelles comparatives de preguntes.

És important que la transcripció i resum de les respostes l'hagi efectuat el mateix investigador que ha estat qui ha recollit les dades en l'entrevista presencial i que, ha conegut, per tant el context comunicatiu en què s'ha produït cada resposta (un exemple del buidat a una pregunta del qüestionari als directores es pot consultar en l'annex 3 tot i que els noms dels centres han estat substituïts per números).

5.5.2. Buidat dels qüestionaris als representants dels pares

Igual que en el cas de la graella als directors dels centres, la corresponent als representants dels pares ha seguit el mateix model i el mateix ordre en l'agrupació de centres (veure apartat anterior). El tractament de les dades i el procés de transcripció o resum de les respostes també ha respost als mateixos criteris que en el cas dels qüestionaris als directors.

Els enquestadors han disposat d'una guia de possibles respostes a diferents preguntes del qüestionari per si necessitaven exemplificar amb algun tipus de resposta els temes que es plantejaven en el cas de dubte del sentit de la pregunta per part de l'entrevistat. Tot i que en el cas dels directors també es comptava amb aquest recurs, ha estat durant les entrevistes als representants dels pares quan més s'ha hagut d'utilitzar. Tanmateix, val a dir que la immensa majoria de qüestions s'han contestat directament i de manera ràpida per part dels representants dels pares, expressant les seves opinions sense falses reserves aparents, en la majoria dels casos.

Si es té en compte el nombre de preguntes del qüestionari als representants dels pares i el nombre de centres consultats, ens dóna un total de 656 respostes transcrites o resumides en les graelles de buidat del qüestionari als representants dels pares. Així, el nombre de graelles comparatives del nivell de concordança entre variables dels qüestionaris als representants dels pares és de 41. En canvi, el nombre de graelles que comparen les dades entre directors i representants dels pares per a cada pregunta comuna dels dos qüestionaris és de 32, perquè aquest és el nombre de preguntes comunes entre el qüestionari dels directors i el qüestionari als representants dels pares.

També, en el cas de la transcripció o resum de les respostes als qüestionaris dels representants dels pares, ha estat positiu el fet que hagin estat els mateixos enquestadors aquells que s'han encarregat d'aquesta tasca, i així han pogut contextualitzar i resumir millor les respostes en conèixer l'ambient comunicatiu en què s'han produït.

5.5.3. Criteris i procediments per a l'anàlisi i la valoració dels qüestionaris

El buidat per *ítems* (resposta a resposta) ha estat la base qualitativa que ha registrat els elements de les diverses respostes més significatives, donada la naturalesa de la pregunta i els objectius de la recerca. En qualsevol cas, també hem transcrit literalment algunes frases especialment representatives d'un estat d'opinió o d'un tipus de proposta molt concretes que han efectuat directors o representants dels pares.

Per al buidat s'han comptabilitzat les freqüències en què s'han donat determinades respostes similars o equivalents, tant en els directors com en els representants dels pares, i aquelles en què més hi discrepaven o es diferenciaven. Hem tingut en compte, per tant, el registre de les similituds i les diferències en cadascuna de les variables:

centre públic – centre concertat; centre de primària – centre de secundària i centre d'alta participació i centre de baixa participació en les darreres eleccions als consells escolars de centre. Per poder discriminar amb més facilitat aquest conjunt de dades per a cada ítem o pregunta de cadascun dels dos tipus de qüestionaris, s'ha omplert la següent taula de variables tenint en compte el nivell de coincidències registrat en una escala qualitativa de quatre factors graduats (A: alta concordança en les respostes; M: mitjana concordança en les respostes; B: baixa concordança en les respostes; N: nul·la o quasi nul·la concordança en les respostes). En qualsevol cas, i als efectes de les conclusions buscades en la recerca, només les respostes classificades com de concordança baixa o nul·la (quasi nul·la) les hem considerat significatives com a mostra de diferenciació important entre les tipologies de centres. Això no vol dir que no es produeixin diferències entre centres dins una mateixa tipologia sinó que, en conjunt, les diferències s'acaben equiparant amb les produïdes amb l'altra tipologia de la variable i, com a conseqüència, no s'observen diferències rellevants entre les dues categories de centres comparats en cada variable.

Variables	A	M	B	N
Públic / Concertat				
Primària/Secundària				
Alta Participació / Baixa Participació				

Aquesta graella té l'avantatge que permet visualitzar ràpidament el nivell de coincidència de les respostes entre centres en les tres variables estudiades. També han servit, més tard, per a confrontar les respostes dels directors i dels representants dels pares dels centres entre ells en aquelles preguntes comunes als dos qüestionaris -és a dir 10 de les categories i moltes de les subcategories de la 1, 2, 4, 5 i 6 del qüestionari dels directors i de la 1, 2, 3, 4 i 5 del qüestionari dels representants dels pares. Per a poder discriminar amb més facilitat aquest conjunt de dades per a cada ítem o pregunta de cadascun dels dos tipus de qüestionaris hem representat en un seguit de gràfics les comparacions del nivell de concordança de les respostes dels directors i dels representants dels pares. Això, però només ho hem fet en aquelles preguntes on l'índex de concordança ha estat *baix o nul (quasi nul)* en els directors i en els representants dels pares, obviant on només ha estat significativa la resposta en un dels dos qüestionaris.

La comparació de tots els ítems de la mateixa tipologia de centre de les respostes donades pels directors i els representants dels pares ens ha permès analitzar el nivell de coherència entre les opinions i les propostes d'uns i d'altres. Això ens permetrà fer-nos una idea del grau de coordinació i d'assumpció d'una línia comuna entre la direcció del centre i el representant dels pares en cada tipologia de centres. No ho hem fet centre a centre perquè ens hem limitat a confrontar només les respostes de nivell de concordança baix o nul on, a més coincidissin, els dos qüestionaris i tenint en

compte la valoració global de diferenciació del conjunt de la tipologia de centres (de tots els centres) d'una variable.

Per un altre costat, comparant les respostes de concordança baixa o nul·la equivalents als dos qüestionaris, hem pogut diferenciar les tres variables analitzades en la recerca en funció de la seva més alta o baixa proporció de respostes coincidents entre directors i representants dels pares i del nombre, respecte al total, de respostes amb nivell de concordança baix o nul per a cada variable. Així, ens hem fet una idea del pes explicatiu de cada variable en el conjunt de diferències ressaltades.

En el tractament de cada resposta li hem donat un pes rellevant diferent segons es tractava de respostes de fets (per exemple, calendari de reunions del consell escolar de centre o nivell de participació en les darreres eleccions als consells escolars), opinions (per exemple, totes les preguntes relacionades amb demanar valoracions al director o al representant dels pares) o bé propostes i suggeriments de canvi (per exemple, propostes per a millorar la implicació dels pares en els centres). Aquestes últimes, sobretot, han estat objecte d'una anàlisi i consideració més qualitativa i que ha inspirat més a fons l'apartat de les conclusions generals i les recomanacions del final de l'estudi.

En resum, des del buidat dels qüestionaris fins a l'elaboració de les darreres conclusions de l'estudi hem realitzat els procediments següents:

- a) Transcripció literal o resumida, ítem a ítem, de totes les respostes als qüestionaris.
- b) Transcripció en forma qualitativa, ítem a ítem, de les respostes dels directors en la graella de comparació de les tres variables amb observacions de cada variable i amb observacions generals.
- c) Transcripció en forma qualitativa, ítem a ítem, de les respostes dels representants dels pares en la graella de comparació de les tres variables amb observacions de cada variable i amb observacions generals.
- d) Resum, ítem a ítem, i de les tres variables, amb observacions de cada ítem on el nivell de concordança ha estat baix o nul (quasi nul) de les respostes dels directors.
- e) Resum, ítem a ítem, i de les tres variables, amb observacions de cada ítem on el nivell de concordança ha estat baix o nul (quasi nul) de les respostes dels representants dels pares.
- f) Conclusions per variables i a nivell general de les respostes dels directors.
- g) Conclusions per variables i a nivell general de les respostes dels representants dels pares.
- h) Confrontació de les respostes dels directors i dels representants dels pares de cada variable i resum comparatiu, ítem a ítem, de cada pregunta valorada en els dos qüestionaris amb un nivell de concordança baix o nul (quasi nul).
- i) Conclusions per variables a partir de l'anàlisi de les conclusions dels resultats del qüestionari als directors, del qüestionari als representants dels pares i a les

conclusions de la comparació de les preguntes coincidents dels dos qüestionaris amb nivell de concordança baix o nul (quasi nul).

- j) Conclusions generals i més significatives de l'estudi com a resum de les conclusions anteriors.
- k) Algunes recomanacions extretes de les conclusions de la recerca i d'inferències hipotètiques a partir dels resultats analitzats.

5.6. Objectius, resultats i recomanacions de la recerca

Una vegada realitzats tots els procediments esmentats en l'apartat anterior, i a la llum dels seus resultats, és hora d'analitzar si podem donar resposta a alguns dels objectius que ens havíem plantejat en aquest estudi. Per exemple:

- Analitzar els possibles factors que s'associen en els centres amb una alta participació dels pares en les eleccions als consells escolars i, sobretot, a altres aspectes de la participació dels pares en els centres educatius.
- Veure les possibles diferències entre tipus de centres (primària, secundària, públic, concertat) i estaments de la comunitat educativa (directors-claustre; representants dels pares-AMPA).

Pel que fa al primer punt, l'estudi no pot esbrinar les causes últimes que fan més baixa o més alta la participació dels pares en les eleccions als consells escolars, però sí que vincula els centres d'alta participació en les eleccions als consells escolars per a l'estament pares a una sèrie de factors que es donen amb més intensitat que en els centres on aquesta participació en les eleccions ha estat baixa. Per exemple, els centres d'alta participació solen ser aquells que disposen d'equips directius que recolzen d'una manera activa e inequívoca la participació dels pares en la majoria d'àmbits possibles en els centres, i no solament en el consell escolar. També solen ser els centres que disposen d'una AMPA activa, molt vinculada al centre i a l'equip directiu i organitzadora de nombroses i valorades activitats. També els representants dels pares solen tenir, en aquests centres, una bona i estreta col·laboració amb la junta directiva de l'AMPA.

Solen ser centres més disposats a obrir les aules als pares, a donar importància a la comunicació i col·laboració dels pares amb els tutors dels seus fills, a obrir-se a altres entitats del barri, a apostar per efectuar canvis en profunditat per incrementar la participació dels pares, encara més, en els seus centres, etc. (veure apartat de les conclusions de la recerca).

Sembla evident, per tant, que existeix una correlació entre una bona participació dels pares en les eleccions als consells escolars i una àmplia, variada, intensa i compromesa participació dels pares en la majoria d'àmbits de participació possibles en els centres. Per tant, participar més en les eleccions als consells escolars seria un

indicador de la voluntat generalitzada dels pares de participar en més àmbits en els centres. Això no vol dir que una baixa participació en les eleccions als consells escolars per part dels pares impliqui sempre, i en tota classe de centres, una participació minsa, minoritària i circumstancial dels pares en altres àmbits de participació, però sí que resulta un element –el de l'alta participació en les eleccions– que no es dóna sol, que s'acompanya quasi sempre d'un nivell participatiu ampli en general.

Pel que fa a les diferències entre tipus de centres, en les conclusions generals ja les destaquem en l'anàlisi diferencial per variables. Val a dir aquí només que entre els centres de primària i els de secundària no hem trobat diferències d'especial significació respecte a la participació dels pares en general, havent-hi com hi ha, això sí, entre els índexs de major o menor participació en les eleccions (els centres de primària assoleixen percentatges força més alts en general que els centres de secundària). Però respectant les diferències de percentatges, quan comparem les dues tipologies de centre entre més alta i més baixa participació en les eleccions no hi trobem elements diferencials a ressaltar. Per tant, en tot cas, les campanyes per a promoure una més àmplia participació en les eleccions als consells escolars no s'han d'adreçar especialment als centres de secundària sinó aquells de primària i secundària on els índexs són baixos en general.

Amb relació a la possibilitat d'extrapolar els resultats obtinguts al conjunt del sistema educatiu, les dades disponibles no ens permeten arribar a conclusions definitives, però sí resumir algunes línies d'actuació i presentar propostes concretes amb l'ànim d'incrementar la participació dels pares en el conjunt del nostre sistema educatiu a partir de les respostes que directors i representants dels pares ens han proporcionat i que, més enllà de la situació del seu centre concret, suposa haver reflexionat sobre la participació dels pares en el conjunt del sistema educatiu. Una recopilació d'aquestes recomanacions l'oferim en el darrer apartat de conclusions de l'estudi. Això ens permet haver complert amb un altre objectiu de la recerca:

- Determinar possibles recomanacions a les administracions educatives, als mateixos pares i als centres per a millorar la participació dels pares en els centres en particular i en el sistema educatiu en general.

Es tracta de, a manera d'indicació o suggeriment, recomanar possibles línies d'actuació que puguin millorar allò que els centres (directors) i els representants dels pares han identificat com a camins d'esperonament a una millor i major participació dels pares en l'àmbit educatiu.

Les administracions hauran d'establir polítiques que vagin encaminades a possibilitar realment aquest increment de la participació, no només tenint en compte els percentatges de vots en les eleccions als consells escolars (que naturalment cal seguir potenciant) sinó sobretot obrint vies de participació real i efectiva dels pares dins els projectes de centre (PEC, PCC, plans estratègics) i dins els mateixos consells escolars

on els pares han de trobar un millor encaix i un major poder de representació i participació efectiva; caldria també que es pogués facilitar una més intensa i oberta comunicació entre pares i professors i tutors basada en un increment de la confiança mútua, etc. En aquest sentit l'administració també pot jugar un paper molt important de cara a vèncer les suspicàcies de cada sector de la comunitat educativa que actuen de resistència a una major participació. I en les conclusions d'aquest estudi es poden trobar les pistes d'aquelles circumstàncies que faciliten o bé dificulten els processos comunicatius entre pares, docents i equips directius. Una lectura atenta de moltes de les frases textuais reproduïdes en el buidat de les respostes de pares i directors ens facilita molta informació significativa al respecte.

D'altra banda, els resultats de la recerca poden ajudar els mateixos pares i les associacions que els representen en el camí de marcar-se uns objectius d'actuació als centres, i a nivell de tot el sistema educatiu, més ancorats en la realitat de cada centre i de cada estament. El fet que les AMPA s'hagin identificat com un element fonamental en l'esperonament de la participació dels centres no fa més que confirmar que es fa imprescindible la unió i la col·laboració associada per assegurar una participació responsable, coherent i amb la força suficient per incidir en la dinàmica de la vida quotidiana del centre. Conèixer les perspectives de participació dels pares, els seus problemes concrets per incrementar la seva presència en els centres, les reticències o les projeccions que fan directors o professors de la participació dels pares en els centres, constitueix sens dubte un ajut per ajustar millor i més eficaçment les línies d'actuació futura, tant dels equips directius com de les mateixes AMPA, amb l'objectiu d'implicar més efectivament i qualitativa un major nombre de pares en els centres on estudien els seus fills i, en definitiva, implicar-los molt més en l'educació de tots els joves ciutadans de Catalunya.

Finalment destaquem que, al final de l'apartat de recomanacions, exposem un seguit de possibles línies de recerca que podrien connectar amb les hipòtesis reobertes amb el nostre estudi o bé que es troben estretament relacionades amb els supòsits que aquí només hem apuntat però que, per a confirmar-los, caldria validar-los amb recerques d'un abast més representatiu i profund.

6. Anàlisi general dels resultats dels qüestionaris aplicats als pares

6.1. Conclusions generals per preguntes i variables

6.1.1. Variable centres públics-centres concertats

En la variable centres públics-centres concertats, el total de preguntes de baixa concordança ha estat de 22, i de nul·la o quasi nul·la concordança ha estat de 2; en total, doncs, 24 preguntes. D'aquestes, 6 pertanyen a categories i la resta, 18, són de subcategories. Les 2 preguntes que han puntuat com a nul·la o quasi nul·la concordança pertanyen a categories, mentre que totes les subcategories són de baixa concordança.

Resumim a continuació les preguntes de categories que han tingut una valoració de concordança nul·la o quasi nul·la en aquesta variable (en dir que en aquestes dues mateixes preguntes s'ha donat una concordança baixa entre centres d'AP¹ i centres de BP):

- La 9 (*Necessitat de la participació dels pares per a millorar la qualitat educativa, en quins àmbits?*), on tots els centres públics assenyalen àmbits d'actuació en el si de les institucions (escola, Administració educativa) mentre que les respostes dels centres concertats es limiten a l'àmbit familiar o de fora de l'escola. Es denoten, doncs, dos estils diferents en la cultura participativa dels centres: més compromesa i exigent amb les institucions per part dels públics i més esperonadora de l'actuació familiar com a recolzament a la tasca del centre per part dels concertats. Els centres d'AP, en aquesta mateixa pregunta, han assenyalat àmbits més compromesos i actius de participació que no pas els de BP, amb més reticències o mencionant aspectes més allunyats de la pràctica interna dels centres. Podria haver-hi, doncs, una relació entre centres públics i d'AP com els més exigents en demanar àmbits de més compromís en la participació dels pares.
- La 10 (*Modificacions que haurien de ser necessàries per a fomentar una més gran participació dels pares en el centre*), on la immensa majoria dels centres públics fan propostes d'una major implicació i participació dels pares en el centre (potenciar el lideratge dels equips directius, dotar de més recursos els centres,

¹ A partir d'ara expressarem els centres d'alta participació amb l'abreviatura AP i els de baixa amb BP.

redefinir el consell escolar, etc.) mentre que als concertats ja els està bé la participació actual, o bé pensen que es tractaria més d'un canvi d'actituds que no d'organització, legislació, etc. En qualsevol cas, els centres públics es mostren més insatisfets de la situació actual i volen anar més enllà per aconseguir una major participació dels pares. Aquesta mateixa tendència també es mostra en més centres d'AP (que tendeixen a fer propostes concretes i vinculades als centres i no són taxatius a l'hora de descartar canvis) que no pas en els de BP.

Amb referència a les 4 preguntes de categories que han donat una concordança baixa entre centres públics-centres concertats tenim 2 (1.; 11.) on només és aquesta variable la que té un nivell de concordança baix, 1 (6.) on la comparteix amb la variable centres d'alta participació-centres de baixa participació i 1 (3.) on ho fa amb les altres dues variables (alta participació-baixa participació i primària-secundària). Comencem analitzant les dues primeres:

- La 1 (*Camps generals on es materialitza la participació dels pares en el centre*), on en els centres públics els pares s'impliquen més en activitats de gestió del centre, de l'AMPA i en la necessitat de cobrir recursos i materials del centre que no pas els concertats, on la majoria de les seves activitats s'adrecen a la participació d'ells mateixos (dia de la família, escola de pares, sopars, etc.). Els centres públics doncs han de vincular la seva participació amb aspectes econòmics i de gestió que, sovint, no es donen en els concertats.
- La 11 (*Propostes per a millorar la implicació dels pares en els centres educatius*), on més centres públics que concertats realitzen propostes concretes de millora de la participació dels pares i més centres concertats que públics on veuen difícil millorar la situació o bé no contesten. De les propostes dels centres públics cal destacar: consolidar més l'estructura de l'organització dels centres, la importància de la implicació dels equips directius i docents en la participació, incrementar les reunions de nivell classe, etc. Malgrat tot, encara trobem massa centres que semblen haver perdut la capacitat d'imaginar escenaris diferents a l'actual.

Respecte a les altres categories "compartides" en la valoració de baixa concordança amb altres variables tenim:

- La 6 (*Valoració de la participació dels pares en l'AMPA del centre*), on s'observa una satisfacció més gran de la seva participació en l'AMPA del centres públics que no pas en la dels centres concertats. En molts d'aquests centres concertats, l'AMPA esdevé més una entitat organitzadora d'activitats d'animació d'alumnes i pares que no una institució d'assumpció de tasques i responsabilitats d'ajuda i suport als centres com ho fan moltes dels centres públics. També hem constatat una satisfacció més gran de la participació dels pares en l'AMPA dels centres d'AP que no en els de BP, i no seria estrany una relació entre centres amb una AMPA participativa i valorada pels pares i centres d'una més gran participació dels pares en les eleccions als consells.

- La 3 (*Valoració de la pràctica de la participació dels pares en el consell escolar del centre*), on es produeix més satisfacció dels pares de la seva participació en el consell escolar en els centres públics que no pas en els concertats. Malgrat això, estem lluny d'una situació de cofoisme en aquest tema, car la meitat dels centres públics qualifiquen la participació dels pares en el consell escolar de molt condicionada per l'actual quota, reconeixen que no se senten amb prou llibertat dins el consell, que hi ha reticències per donar les seves opinions, que costa trobar candidats, etc. En aquesta pregunta els centres de secundària s'han mostrat més satisfets que els de primària de la participació dels pares en el consell (potser els de primària són més exigents) i els centres d'AP la consideren més positiva que els de BP (resultat previsible donades les diferències de participació en les eleccions al consell). En qualsevol cas, i en totes les variables, satisfacció aquí no vol dir manca de propostes per incrementar-la, atès que la majoria de centres més satisfets també són els que la reclamen més intensiva i de més calat participatiu que la que es dóna actualment en la majoria de centres.

Pel que fa a les 18 subcategories on la variable centres públics-centres concertats ha mostrat baixa concordança, en 7 preguntes, només ha estat aquesta variable la que ha tingut un nivell de concordança baix i en les altres 11 l'ha compartida amb una de les altres dues variables analitzades. En cap pregunta de subcategories han coincidit les tres variables en una valoració baixa o nul·la (quasi nul·la). Comencem a resumir doncs les 7 subcategories on només la variable centres públics-centres concertats ha tingut un nivell de concordança *baix*:

- La 3.1 (*El calendari i l'antelació amb què s'envien les convocatòries dels consells escolars*), on la majoria de centres públics tenen preestablerts els dies del consell i l'horari mentre els centres concertats van variant de dies fet que indicaria que no disposen d'una planificació prèvia recollida en el pla anual. Això podria indicar una certa tendència a actuar amb més rigor en el compliment de les obligacions administratives per part dels centres públics que dels centres concertats. A vegades, però, l'aspecte formal també pot ser indicador d'una més gran consideració respecte a la funció amb què es relaciona.
- La 3.6 (*Tipus de majories de les decisions que es prenen en els consells*), on en la immensa majoria de centres públics es busca sempre el consens i no es sol votar mai mentre que la majoria de centres concertats manifesten que no es negocia el vot. Tampoc ha aparegut la paraula "consens" vinculada a aquesta pregunta en els centres concertats, tot i que ni es vota ni es negocia gaire. En els públics hi ha més tradició en la recerca del consens i en la negociació.
- La 4.3 (*Tipologia i freqüència de la informació sobre el curs del fill que reben els pares*), on en els centres públics hi ha una major organització, planificació i freqüència de contactes institucionalitzats amb els pares, per trametre informació relativa al curs del seu fill, que en els centres concertats, on aquesta informació és

més inconcreta i la seva sistematització més oberta que en els públics. Tanmateix, en els centres concertats també es realitzen reunions, entrevistes i informes amb els pares.

- La 4.4 (*La participació dels pares en activitats escolars, complementàries o extraescolars relatives al curs del seu fill*), on els pares dels centres públics tenen una participació molt més activa, constant i variada que els pares dels centres concertats. També la tipologia d'activitats varia, a banda de les festes, excursions, esports, etc., en les quals els dos tipus de centres participen. Entre les dels centres públics trobem: setmana cultural, jocs florals, fabricació de joguines, teatre, etc., i entre els concertats la celebració d'esdeveniments com el "dia de la família" que no es dona en cap centre públic.
- La 4.5 (*Com s'estableix la relació dels tutors amb les famílies*), on les entrevistes entre els pares i els tutors esdevenen l'element principal d'aquesta relació. En els centres públics les entrevistes amb els tutors es troben més prefixades (un mínim d'una anual però hi ha centres que no posen cap límit: tres, quatre, les que facin falta) i són l'element essencial de la relació pares-família. En els concertats les entrevistes són vistes com un aspecte més al costat de les reunions conjuntes, de la utilització de l'agenda de l'estudiant, etc. Així doncs, en els centres públics predomina el criteri que l'entrevista amb el tutor és l'element principal de la relació amb els pares i per això es troba més institucionalitzada que en els centres concertats on no hi ha tanta concreció en les respostes.
- La 5.3 (*Participació dels pares en activitats conjuntes amb entitats veïnals, ONG, etc.*), on hi ha una tendència en els centres públics a participar més amb entitats veïnals, ONG i federacions de pares i mares d'alumnes que no pas en els centres concertats on les col·laboracions són més puntuals, sobretot amb ONG. Malgrat tot, no hi ha una excessiva tradició en cap de les dues tipologies de centre en establir lligams molt profunds amb d'altres entitats. Tampoc existeix massa sensibilitat per cedir les instal·lacions dels centres a altres entitats tot i que, és clar, trobem més centres públics que concertats que sí que les cedeixen. Semblem lluny però de la instauració d'una autèntica cultura participativa dels centres a nivell comunitari.
- La 5.4 (*Si solen proporcionar els pares materials als centres*), on la immensa majoria de centres públics manifesten que, mitjançant l'AMPA, proporcionen materials i recursos diversos (econòmics o compra directa) als centres, mentre que els centres concertats, en la seva majoria afirmen que no ho fan. Aquesta diferència podria explicar-se perquè la quota que solen pagar els pares en els centres concertats actua de "suplència" d'aquestes despeses que, en els públics, sol cobrir l'AMPA allà on no arriba l'Administració –o per fer-li de complement.

Amb referència a les subcategories on el nivell de concordança ha estat baix en la variable centres públics-centres concertats, però que també ho ha estat una de les

dues variables restants, oferim ara el resum de les respostes i les diferències produïdes:

- La 3.7 (*Els temes més importants del centre són tractats en el consell escolar?*), on els centres concertats són més nombrosos a contestar que sí i sense matisos que els centres públics, que fan apreciacions més crítiques. El fet de trobar monosíl·labs en moltes respostes indica que els pares de molts centres creuen que sí que es tracten, però tampoc són més precisos a l'hora d'exemplificar-ho o aprofundir-hi. Això, juntament amb forces aportacions crítiques dels centres públics (malfiança per part dels professors que els pares s'assabentin de determinades temàtiques; no acceptar les crítiques a l'estament docent per part d'un altre estament, etc.), fa sospitar que encara no existeix una tradició de transparència total a l'hora de portar al consell la totalitat de temes d'importància que afecten la marxa del centre. En qualsevol cas, sis dels vuit centres d'AP consideren que es tracten, o bé que hi ha voluntat de tractar-los, mentre que existeixen més centres de BP que pensen que es toquen només temes molt determinats, o bé que les decisions ja es troben preses quan arriben al consell.
- La 3.8 (*Procediments de què es podria dotar el centre per fomentar un debat més crític i participatiu en el consell escolar*), on més centres públics que concertats plantegen propostes concretes de millora de la participació en els consells escolars (mecanismes per a una més gran implicació dels pares en els afers del centre, més relació professors-pares i més lideratge de l'equip directiu). També hi ha centres que creuen que no es pot fer gaire més per incrementar aquesta participació i d'altres opinen que els consells escolars són un pur tràmit. Per això mateix les propostes dels primers són del tot necessàries. En la mateixa pregunta els centres d'AP han fet propostes més positives i profundes que els de BP, que s'han mostrat molt més escèptics
- La 3.9 (*Els pares es consideren ben informats dels afers del centre?*), on els centres concertats manifesten de forma més clara que els públics que els pares es troben ben informats de tots els afers del centre. Els públics mostren més reserves i, fins i tot, algun manifesta que hi ha moltes coses que s'escapen als pares. Altres de públics opinen que la informació depèn més de la voluntat dels pares d'informar-se que dels mecanismes previstos en els centres. Potser en els centres concertats hi ha una major confiança "per delegació" amb l'equip directiu del centre per a la supervisió dels afers quotidians de la institució, aspecte no tan clar en els centres públics. En els centres de BP o es contesta amb un sí acrític a la pregunta o es reconeix que no es troben ben informats. En canvi, en els d'AP, no n'hi ha cap que manifesti no estar informat, però la majoria relativitza el sí i reconeix l'existència de molts aspectes a millorar en la informació.
- La 4.1 (*Els pares poden accedir a l'aula com a observadors? En quines condicions?*), on, malgrat no haver-hi una cultura participativa en els centres de facilitar l'entrada dels pares a l'aula del seu fill –encara que només sigui com a

observador–, els centres concertats són més oberts a permetre la presència dels pares a l'aula, tot i que la majoria de centres la limiten a dies molt assenyalats. En canvi, hi ha alguns centres públics que mostren clares reticències a la possibilitat de permetre als pares l'accés a les aules (“als professors no els faria gràcia” –PsB– “no és aconsellable” –PpB–, etc.). En els dos tipus de centres, la meitat aproximadament, assenyalen els dies de portes obertes, les reunions d'inici de curs, etc., com els espais habituals on els pares poden “conèixer” l'aula. La immensa majoria encara té molt arrelada la concepció que l'aula és un espai exclusiu del docent. En qualsevol cas, els centres d'AP s'han mostrat menys reticents a permetre l'entrada a l'aula que els centres de BP.

- La 4.2 (*Existeixen pares “col·laboradors” o “responsables” de curs? Com s'estableixen?*), on hi ha més centres concertats que públics que tenen institucionalitzada la figura del pare “col·laborador” de curs mentre que en els públics la meitat no tenen de cap mena i l'altra meitat el tenen fent tasques concretes però puntuals. L'excepció és un centre públic que té dos pares delegats per curs. Aquest model potser seria el més participatiu, però la majoria de centres concertats, malgrat disposar d'algun pare que fa de pont entre el curs i direcció, no tenen un model estrictament de “delegat-representant” de curs. Per una altra part, els centres d'AP tenen més pares delegats o col·laboradors de curs, o manifesten la intenció de tenir-ne, que els centres de BP. La majoria de centres escullen els representants demanant-los de forma voluntària.
- La 4.5.2 (*Els pares treuen profit de les reunions amb els tutors o hi van amb actituds defensives, etc.?*), on la immensa majoria de centres concertats creuen que els pares en treuen profit i no solen anar amb actituds defensives, en canvi, la meitat de centres públics opina que es donen casos en què els pares mostren actituds defensives o poc col·laboradores. Els centres públics, doncs, són més crítics respecte al sentit positiu de la totalitat de les entrevistes tutors-pares. Potser la diferent procedència socioeconòmica dels pares entre centres concertats i públics també juga aquí un paper important. Els centres de BP han estat més crítics i amb respostes més negatives que els centres d'AP respecte a l'aprofitament de les entrevistes amb els pares, tot i que la majoria dels dos tipus les consideren positives.
- La 5.2 (*Hi ha reunions o activitats amb exalumnes i pares d'exalumnes del centre? i amb pares, alumnes i les AMPA d'altres centres?*), on no hi ha centres que tinguin associacions d'exalumnes o pares d'exalumnes o bé institucionalitzada aquesta relació. Ara bé, hi ha més centres públics que concertats que realitzen activitats que impliquen la participació d'exalumnes i pares d'exalumnes del centre, així com més relacions amb d'altres AMPA o federacions de pares i mares d'alumnes per organitzar activitats o estratègies d'acció conjuntes. Malgrat tot, en la meitat dels centres públics i en la majoria dels concertats que realitzen alguna activitat amb pares d'exalumnes o exalumnes, aquestes es limiten a un sol esdeveniment de caràcter anual (festival de curs, dia de la família, etc.). No existeix, doncs, una

tradició que inclogui exalumnes i pares d'exalumnes en la tasca participativa permanent del centre. També els centres on es realitzen més activitats que inclouen exalumnes i pares d'exalumnes i col·laboracions amb altres AMPA són d'AP i es fan menys en els de BP.

- La 6.1 (*Percentatge de pares que participen habitualment en l'AMPA i percentatge pares-mares*), on més de la meitat de centres públics per menys de la meitat de concertats indiquen que els membres de la junta de l'AMPA participen quasi sempre. També l'equilibri entre sexes dels pares participants es dona més en centres públics que en concertats. Per tot això, en els centres públics es participa més en les tasques de l'AMPA, amb més equilibri entre sexes, i no es donen casos on no existeixi l'AMPA o es qualifiqui de molt pobra la participació en les tasques de l'AMPA com en alguns centres concertats. Igual succeeix entre centres d'AP i centres de BP, on els primers mostren una clara tendència a participar més en activitats de l'AMPA a banda de disposar-ne tots, la qual cosa no succeeix en tots els centres de BP. Sembla haver-hi, doncs, una relació clara entre centres públics i/o centres d'AP per un costat, l'existència de l'AMPA per un altre i, per últim, un bon nivell de participació en les tasques pròpies d'aquesta AMPA.
- La 6.2 (*Grau de participació i assistència en les assemblees de l'AMPA i candidats a ser escollits membres de la junta*), on els centres públics tenen una assistència mitjana superior en les assemblees (més del 10% del total de pares/mares) que els concertats i els és una mica més fàcil, no gaire, trobar candidats a la junta de l'AMPA que els centres concertats. En força centres concertats els membres de la junta no s'escullen en assemblea sinó per mediació directa de l'equip directiu. En aquesta pregunta, les diferències més significatives, però, s'han produït entre centres d'AP i de BP. Els primers tenen una assistència més nombrosa en les assemblees i tenen més facilitats per escollir o “trobar” candidats a la junta. Els centres on la participació en les eleccions als consells escolars per l'estament pares és baixa (BP) també és baixa la participació en les assemblees de l'AMPA (i centres on no existeix AMPA) i és més difícil d'aconseguir candidats per a la junta de l'AMPA.
- La 6.3 (*Relació entre AMPA i consell escolar i, sobretot, entre els representants dels pares*), on hi ha molts pocs centres que tinguin institucionalitzada la relació entre representants dels pares en el consell i membres de la junta de l'AMPA. Malgrat tot, en els centres públics es tenen més clares les funcions de “pont” o de coordinació entre determinats membres del consell escolar i la junta de l'AMPA establint uns canals de comunicació fluids i periòdics. També n'hi ha en els centres concertats, però ni amb la mateixa proporció ni amb les funcions tan definides. Entre els centres que millor tenen plantejada aquesta relació es troben els d'AP molt per sobre dels de BP. Malgrat tot, els centres amb funcions determinades i establertes entre els dos tipus de representants encara són minoria tot i trobant-se aquests entre els d'AP i no els de BP.

- La 6.4 (*En quines activitats participa més activament l'AMPA?*), on hi ha una lleugera tendència a participar en més nombre d'activitats i amb una implicació més activa en els centres públics que en els concertats on, en algun cas, la participació de l'AMPA es redueix a facilitar subvencions de tipus econòmics per a la seva realització. L'AMPA sol participar en activitats extraescolars, en festes i celebracions, en activitats adreçades als pares o en altres activitats més puntuals. Els centres d'AP també són aquells on la seva AMPA participa de manera més activa i variada en activitats extraescolars i d'altre tipus, mentre que els centres de BP, aquells que tenen AMPA, aquesta no organitza ni tantes ni tan variades activitats com els d'AP.

6.1.2. Variable centres de primària-centres de secundària

En la variable centres de primària-centres de secundària el total de preguntes de baixa concordança ha estat de 2 (no se n'ha produït cap de nul·la o quasi nul·la). Aquestes dues preguntes pertanyen a categories (la 3 i la 7). No hi ha cap pregunta corresponent a subcategories que en la variable centres de primària-centres de secundària hagi puntuat com a baixa o nul·la –quasi nul·la– concordança.

Resumim a continuació les preguntes de categories que han tingut una valoració de concordança baixa. En primer lloc, la categoria on només aquesta variable ha puntuat baix:

- La 7 (*Punts d'insatisfacció de la participació dels pares en el centre*), on els centres de secundària s'han mostrat més crítics i insatisfets de la participació dels pares en el centre que no pas els de primària, que també formulen crítiques però que no es mostren malfiats o poc informats de la participació dels pares. La majoria de centres, de primària i de secundària, demanen més participació, però els de secundària ho fan des d'una certa passivitat o desconeixement dels canals de participació. En canvi, els de primària ho fan des d'una més gran exigència en temes concrets (per exemple: demanen més poder per als pares en el consell escolar), potser deguda a una major cultura de la participació en els centres.

En segon lloc, analitzem la categoria on també han puntuat baix en concordança les variables: centres públics-centres concertats i centres d'AP-centres de BP:

- La 3 (*Valoració de la pràctica de la participació dels pares en el consell escolar del centre*), on, encara que el nivell de satisfacció general d'aquest tipus de participació es troba lluny de ser satisfactori en la majoria de centres, els centres de primària valoren la participació en els consells de passiva, molt millorable, reticent, baixa..., mentre els de secundària es mostren més satisfets d'aquesta participació o darrerament han percebut una millora. Això no vol dir que els centres de secundària no hagin formulat queixes concretes (“als pares els agradaria participar més” –CsA– o “a nivell de treball és més important i es fa més a nivell d'AMPA que no pas en el consell” (CsA)). Si en els centres de primària els pares

participen més en les eleccions als consells escolars, per què mostren més insatisfacció que els de secundària? Per què aquests són més crítics amb la participació global dels pares en el centre que els de primària (pregunta anterior) i no en canvi en els consells? Potser ja hem avançat part de la hipotètica resposta a aquests interrogants en el comentari a la pregunta anterior. Els centres de primària, precisament perquè disposen d'una major tradició en els àmbits participatius dels pares en els centres, tenen més consolidades les estructures de participació general en el centre que els de secundària, fet que explicaria els resultats de la pregunta 7. En canvi i, precisament per això, es mostren més crítics amb el funcionament del consell escolar i demanen un increment de la participació i del poder de decisió dels mateixos per a l'estament pares, mentre que els centres de secundària no ho perceben tan necessari. Els centres públics i els d'AP han tingut valoracions més positives de la participació dels pares en els consells que els concertats i els de BP.

6.1.3. Variable centres d'alta participació (AP)-centres de baixa participació (BP)

En la variable centres d'alta participació-centres de baixa participació el total de preguntes de baixa concordança ha estat de 22 i el de nul·la, o quasi nul·la, concordança ha estat de 2. De totes aquestes, 6 són categories amb un nivell baix de concordança, 2 són subcategories amb un nivell nul, o quasi nul, de concordança i 16 subcategories amb un nivell baix de concordança.

Resumim a continuació les preguntes de categories (5 i 8) que han tingut una valoració de concordança baixa en la variable centres d'AP-centres de BP i que no han compartit amb cap de les altres variables el nivell de concordança baix o nul (quasi nul):

- La 5 (*Valoració de la participació dels pares de les activitats en què participen ells*) on hi ha una clara tendència a valorar-la de manera més satisfactòria en els centres d'AP que en els centres de BP on més centres la qualifiquen de baixa, escassa o inexistent. Sembla que es dona una participació nombrosa en activitats de tipus lúdic o festiu però, en canvi, en aquelles on predomina el debat o la reflexió esdevé molt minoritària en gairebé la totalitat de centres. Malgrat la valoració més positiva dels centres d'AP, potser caldria reconsiderar, tal com algun d'aquests centres suggereix, els tipus d'activitats que els pares poden organitzar per incrementar la seva implicació.
- La 8 (*Punts de satisfacció de la participació dels pares en el centre*), on els centres d'AP són més majoritaris en valorar aspectes concrets i importants per a la marxa del centre que els de BP. Força centres de BP ressalten més aspectes com el rendiment o desenvolupament dels alumnes o, fins i tot, hi ha d'altres que consideren la participació com un aspecte més aviat passiu i poc significatiu. Tanmateix, només tres dels setze centres no han volgut o no han sabut destacar

cap aspecte de satisfacció; la resta ha vinculat participació amb satisfacció i dins aquesta lògica els d'AP ho han fet amb aspectes més rellevants que els de BP.

Resumim ara les preguntes de categories amb un nivell baix de concordança per la variable centres d'AP-centres de BP, però que han compartit aquesta valoració amb una de les altres dues variables. Així en 3 preguntes l'han compartit amb la variable centres públics-centres concertats (en la 6, tenint també un nivell baix de concordança la variable centres públics-centres concertats, en la 9 i en la 10, tenint aquesta variable un nivell de concordança nul o quasi nul). Resumim a continuació aquestes preguntes:

- La 6 (*Valoració de la participació dels pares en l'AMPA del centre*), on en els centres d'AP es dóna més satisfacció de la participació dels pares en l'AMPA que no pas en els centres de BP. Malgrat tot, només dos dels setze centres (els dos d'AP) han qualificat de positiva o molt positiva aquesta participació i, fins i tot aquests, han matisat que ho estaven més de l'organització i desenvolupament de les activitats que organitza l'AMPA que no pas del grau i predisposició dels pares a formar part de la junta o a col·laborar en les feines de gestió de l'AMPA. L'AMPA no pot ser un espai on només hi treballin i s'esforcin uns quants pares mentre la resta es desentén o ja els està bé que treballin els mateixos. En qualsevol cas, sembla clar que allà on hi ha una AMPA participativa i ben valorada també és on hi ha més participació en les eleccions als consells escolars per l'estament pares (centres d'AP). En aquesta pregunta també ha tingut un nivell de concordança baixa la variable centres públics-centres concertats atès que els primers tenen una valoració més positiva que els segons de la participació dels pares en l'AMPA del centre.
- La 9 (*Necessitat de la participació dels pares per a millorar la qualitat educativa, en quins àmbits?*), on tots els centres (menys dos de BP que contesten en condicional) creuen que aquesta participació és necessària i positiva per a la millora de la qualitat educativa dels centres. Respecte als àmbits concrets de participació, les diferències són més destacades. Els centres d'AP mostren una tendència a assenyalar àmbits més compromesos i actius de la participació dels pares en el centre (àmbit de la gestió del centre, millorar la informació del centre, recolzar activament l'equip docent, etc.) que no pas els centres de BP on abunden aspectes més familiars, es busca solucionar problemes puntuals o es formulen respostes evasives o poc definides. En aquesta pregunta les diferències més clares s'han produït entre centres públics i concertats: els primers assenyalen àmbits més institucionals per participar els pares mentre que els concertats proposen camps més propis de la família o forans a l'escola. Els centres públics i els d'AP semblen, doncs, més exigents en demanar àmbits de participació més ambiciosos per als pares en els centres i això pot no ser independent de la participació dels pares en les eleccions als consells escolars de centre.
- La 10 (*Modificacions que haurien de ser necessàries per fomentar una més gran participació dels pares en el centre*), on els centres d'AP tendeixen a fer propostes

més concretes, més vinculades als centres, mentre que n'hi ha més de BP on no es formulen propostes. Es considera que les modificacions no canviarien res de substancial o justifiquen l'actual situació dient que la societat fomenta la comoditat. Els centres d'AP aposten per potenciar els equips directius, perquè hi hagi més informació i alhora més poder de decisió dels pares en el centre, perquè rebin més recursos i ajudes des de l'Administració, etc. En qualsevol cas, en aquesta pregunta, les diferències més acusades s'han donat entre centres públics i concertats. Els primers també fan propostes clarament vinculades a una major implicació i participació dels pares en el centre mentre que els concertats, o ja els està bé l'actual participació, o bé posen l'èmfasi en el canvi d'actituds dels propis pares.

Per últim, comentem la categoria 3 on, a més de la baixa concordança per la variable centres d'AP-centres de BP, s'hi han afegit les altres dues variables amb la mateixa valoració (baixa concordança):

- La 3 (*Valoració de la pràctica de la participació dels pares en el consell escolar del centre*), on la immensa majoria de centres de BP consideren la participació dels pares en el consell escolar de baixa, reticent, passiva, excessivament “disciplinada”, etc., mentre que els centres d'AP la consideren més positiva o bé no la consideren tan passiva com els de BP. En aquesta mateixa pregunta els centres públics es troben més satisfets que els concertats, però això no els ha estalviat formular crítiques de l'actual situació, igual que han fet molts centres d'AP que han denunciat que l'actual quota condiciona la participació dels pares (PpA) o bé que “hom té la sensació que en el consell tot es troba ja massa preparat i als pares els agradaria participar més “ (CsA). Els centres de primària també s'han mostrat més crítics que els de secundària amb l'actual participació dels pares en els consells i la consideren molt poc activa, baixa i massa disciplinada. Els centres que es mostren més satisfets (públics i d'AP, no tant els de secundària) també són els que reclamen més poder de participació i, per tant, també de decisió dels pares en els consells escolars de centre.

Amb referència a les 18 subcategories on la variable centres d'AP-centres de BP ha mostrat baixa o nul·la (quasi nul·la) concordança s'han repartit: 2 preguntes de nul·la o quasi nul·la concordança (la 6.2 i la 6.3, compartint amb la variable centres públics-centres concertats i on el seu nivell de concordança era baix) i 16 preguntes de baixa concordança. D'aquestes, 7 sense compartir amb cap altra variable la qualificació de baixa o nul·la (quasi nul·la) concordança i 9 compartint-la amb la variable centres públics-centres concertats (on aquesta variable té un nivell de baixa concordança en totes les preguntes).

Comencem a comentar les dues subcategories on la concordança ha estat de nul·la o quasi nul·la en la variable centres d'AP-centres de BP:

- La 6.2 (*Grau de participació i assistència en les assemblees de l'AMPA i candidats a ser escollits membres de la junta*), on en els centres d'AP es produeix una major assistència a les assemblees de l'AMPA i una més gran implicació en la junta d'aquesta AMPA que no pas en els centres de BP on l'assistència és menor i també costa més trobar candidats a ser membres de la junta (això no vol dir que sigui senzill trobar-los en tots els centres d'AP). No proliferen els centres on hi hagi una cultura de la gestió i dels compromís en els àmbits de responsabilitat de les AMPA dels centres per part dels pares. Aquesta participació és minoritària la majoria de les vegades i costa trobar candidats a ser membres de la junta. Juntament amb els centres d'AP, els públics també tenen una major assistència en les assemblees de l'AMPA i els és una mica més fàcil, no gaire, trobar candidats per ser membres de la junta que no pas els centres concertats.
- La 6.3 (*Relació entre AMPA i consell escolar i, sobretot, entre els representants dels pares*), on la immensa majoria de centres d'AP tenen un o dos representants de l'AMPA en el consell escolar fent funcions d'enllaç o de pont entre els dos òrgans, mentre que en força centres de BP el representant no té unes funcions tan definides, o bé ni tan sols hi ha AMPA. Els tres centres on tenen establerts més funcionalment mecanismes de comunicació i coordinació entre els membres del consell escolar i els de la junta de l'AMPA són d'AP. Això no vol dir la majoria de centres, però almenys és una tendència que es pot reforçar entre els centres d'AP i més en els públics que en els concertats, segons han indicat també els resultats d'aquesta variable en la mateixa pregunta. Tot i que encara queda molt per fer per poder establir uns mecanismes generals més institucionalitzats d'aquesta relació, els centres d'AP solen ser els que més avançats els tenen i, per això, potser existeix una certa relació entre més participació en les eleccions als consells i més preocupació per establir canals de comunicació i coordinació eficients amb l'AMPA que, segurament, deu jugar un paper clau a l'hora de potenciar aquestes relacions, com també a l'hora d'impulsar la participació dels pares en el centre, concretament en les eleccions als consells.

Passem ara a comentar les subcategories on la concordança baixa només l'ha marcat la variable centres d'AP-centres de BP:

- La 1.1 (*Existeix AMPA en el centre? Quin nivell de representació té?*), on tots els centres d'AP tenen AMPA mentre dos de BP no en tenen. La majoria de centres d'AP qualifiquen la representació de la seva AMPA de força alta (en tot cas sempre per sobre el 50% del total de pares i mares), mentre són majoria els centres de BP que la qualifiquen de baixa. Sembla, doncs, que les AMPA dels centres d'AP actuaran amb una més alta representació que no pas molts dels centres de BP. No és difícil imaginar que pot haver-hi una clara relació entre l'existència d'una AMPA representativa en el centre i una major participació de l'estament pares en les eleccions als consells escolars de centre.

- La 1.2 (*Índex de participació dels pares en les eleccions als consell escolar*), on, com era lògic esperar, els centres d'AP tenen una més gran percepció d'haver tingut una alta participació que els de BP. Això no vol dir que aquesta impressió hagi estat del 100% (dos centres d'AP no el qualifiquen d'alt i tres de BP el qualifiquen d'alt) donat que una cosa són els resultats comparats amb la mitjana de participació de Catalunya i una altra ben diferent la percepció subjectiva des de l'interior de cada centre i tenint en compte el nombre total de pares i mares en el centre. Ara bé, com que aquestes diferències trobades en la variable no s'han donat en les altres dues variables de la recerca, cal concloure que la mostra de centres escollida per representar els d'AP i els de BP en general, està ben seleccionada. Cal fer notar que hi ha alguns centres concertats, i també un de públic, que manifesten d'una manera clara que en les darreres eleccions a consells escolars no va fer falta votar "ja que els candidats es van presentar forçats" (CsB). És evident que en aquests centres no funciona el sistema de representació que fonamenta els propis consells escolars i hauria de portar-nos a la reflexió.

- La 2.1 (*Com voldria que fos la participació dels pares en el centre*) on són els centres de BP els que fan més demandes de participació i implicació dels pares en el centre que no pas els centres d'AP. El resultat sembla lògic, però no elimina el fet que també hi ha centres d'AP que demanen més participació i, fins i tot, algun aposta pel reclam de les activitats lúdiques i esportives per atraure els pares envers altre tipus d'iniciatives que incrementin la seva participació. Hi ha un centre que ja no fa cap proposta perquè considera la baixa participació com a irreversible i aquest centre és, naturalment, de BP.

- La 3.2 (*L'antelació amb què s'envien les convocatòries dels consells escolars*), on els centres d'AP tenen més prefixada la convocatòria del consell (de la setmana – 50% de centres- als 15 dies d'antelació) que no pas els centres de BP, on també la variabilitat entre centres és més gran (en dies va dels 3 dies als 10). En general, hi ha una més gran anticipació de la convocatòria per part dels centres d'AP que no pas en els de BP. Potser això indicaria, sobretot, l'existència en els centres d'AP d'una major fixació prèvia de dates i calendari (per exemple recollides en els seus plans anuals) i, per tant, més previsió i planificació en la convocatòria de les reunions del consell que en els de BP. També es podria interpretar com un aspecte formal més rigorós a l'hora de prendre en consideració el consell escolar.

- La 3.3 (*S'elabora per consens la convocatòria del consell escolar?*), on hi ha una major tendència a consensuar amb els pares la convocatòria del consell i donar-hi entrada a suggeriments dels mateixos una vegada fixada en els centres d'AP que no pas en els de BP. Aquest major consens amb els pares en els centres d'AP que en els de BP també inclou el calendari de reunions, a banda de les temàtiques a tractar. Tanmateix, en la majoria de centres, no hi ha tradició d'incloure en l'ordre del dia massa temes proposats pels pares a partir de la seva exclusiva iniciativa. També existeix una lleugera tendència a consensuar més la convocatòria en els centres públics i de secundària que no pas en els concertats i de primària.

- La 3.4 (*Els pares proposen temes al consell escolar del centre?*), on trobem més centres d'AP que de BP que proposen temes al consell escolar, tot i que en la majoria de casos aquests temes s'inclouen en l'apartat de precis i preguntes de l'ordre del dia. El fet que els pares no proposin temes directament –tal com ja hem ressaltat en la pregunta anterior– ens fa pensar que la potestat d'incloure temes a l'ordre del dia només l'exerceix el director del centre sense gaires consultes prèvies i, potser en alguns centres públics, el claustre. Encara predomina un cert costum de tractar els temes proposats pels pares “d’una manera col·loquial” (CpB) el que vindria a reforçar la necessitat de donar un aspecte més formal a la inclusió de temes proposats pels pares. I això només es pot fer incloent-los dins l'ordre del dia en un punt específic.
- La 5.1 (*Existeix tradició en realitzar programes o activitats pròpies de l'Escola de Pares?*), on no trobem massa tradició en organitzar activitats pròpies d'Escola de Pares més enllà de les típiques xerrades. En tot cas, hi ha més centres d'AP que no pas de BP que realitzen activitats que es poden incloure dins la tradició de l'Escola de Pares. Hi ha tres centres d'AP –per cap de BP– que tenen organitzades comissions per aquest objectiu. S'observa, però, un cert refredament en l'organització d'aquests tipus d'activitats i, tal com apunta el representant dels pares d'un centre d'alta participació, “caldría poder escapar-se de la clàssica xerrada i organitzar altres coses” (PsA) donat que aquests tipus d'activitats solen comptar amb la participació de pocs pares.

Abordem ara el comentari de les subcategories on el nivell de concordança ha estat baix per la variable centres d'AP-centres de BP, però que l'han compartida amb la variable centres públics-centres concertats que també ha tingut, en les mateixes preguntes, un nivell de concordança baix:

- La 3.7 (*Els temes més importants del centre són tractats en el consell escolar?*) on la majoria de centres d'AP considera que es tracten els temes més importants en el consell o que existeix la voluntat de tractar-los, mentre que hi ha més centres de BP que d'AP que consideren que només es tracten temes molt determinats o bé que moltes decisions ja es troben preses quan arriben al consell. Així, tenim centres que creuen que alguns temes importants es tracten en el claustre però que no solen arribar al consell perquè els professors hi són reticents (PpB i PsB). Aquestes limitacions semblen ser més explícites en determinats centres de BP que no pas d'AP. I en la mateixa pregunta els centres públics s'han mostrat més crítics que els concertats (que, majoritàriament, han contestat un sí sense matisos) a l'hora de valorar si els temes més importants es tracten en el consell.
- La 3.8 (*Procediments que es podria dotar el centre per fomentar un debat més crític i participatiu en el consell escolar*), on més centres d'AP que no pas de BP formulen propostes concretes de més participació dels pares en el consell escolar, mentre que força centres de BP ja es mostren satisfets del funcionament actual o

bé no fan cap proposta per incrementar-lo. Els centres de BP són en general més escèptics que els d'AP en la possibilitat d'incrementar l'actual participació dels pares en el consell. L'aposta, però, que fan els centres d'AP més incisius es situa en una triple direcció: s'ha de produir una més gran implicació dels pares en tots els afers del centre, ha de millorar força la relació i el diàleg entre professors i pares i s'ha de concedir un més clar i efectiu lideratge als equips directius de centre. Aquestes propostes es relacionen amb les efectuades pels centres públics davant els concertats en la mateixa pregunta, on apostaven pel mateix triple conjunt de mesures.

- La 3.9 (*Els pares es consideren ben informats dels afers del centre?*), on els centres de BP es troben molt polaritzats. Hi ha qui manifesta un sí sense cap altre matís i uns altres que no es consideren ben informats. En canvi, els centres d'AP diuen estan informats tots, però la majoria opinen que es podria millorar la informació i molts fan propostes al respecte. Tres centres d'AP manifesten que els pares podrien estar informats de tot el que succeeix al centre si “volguessin”. És a dir, que la informació dependria en gran part de la voluntat dels propis pares d'informar-se. Malgrat tot, hi ha centres de les dues tipologies que reconeixen que poden haver-hi temes que no arribin als pares. Ara bé, en general, cap centre ha explicitat que la direcció o algun altre estament amagui informació als pares. Altra cosa seria si se'ls facilita de manera concreta i explícita l'accés a la totalitat de la informació que genera el centre. En aquest sentit, sembla haver-hi més confiança en els centres concertats –no sabem si per la mateixa confiança que dona l'opció “lliure” d'escollir aquell centre i no un altre– que en els públics en relació a la gestió de la informació.
- La 4.1 (*Els pares poden accedir a l'aula com a observadors? En quines condicions?*), on en la majoria de centres els pares no poden observar les aules o acudir-hi sense previ avís. Malgrat això, hi ha una major predisposició a permetre l'entrada dels pares a l'aula i, sobretot, disposar d'uns dies i activitats concretes per permetre “conèixer” l'aula en els centres d'AP que en els de BP. La meitat de centres de BP també tenen establert algun dia durant el curs perquè els pares puguin “conèixer” l'aula dels fills. Ara bé, alguns centres de BP manifesten clarament que la possibilitat que els pares entrin a l'aula com a observadors “no és aconsellable” (PpB) o que “als professors no els faria gràcia” (PsB), no havent-hi cap centre d'AP que expressi aquestes reserves de manera tan explícita. Resulta evident que no existeix en els nostres centres una cultura de la participació que faciliti l'entrada dels pares a l'aula on estudien els seus fills i encara aquesta aula és concebuda com un espai reservat als professors. És lògic, doncs, que els resultats on es manifesten prevencions més acusades siguin els centres de BP, on ni tan sols es produeix una forta participació en les eleccions als consells, que no en els d'AP, i en els públics que en els concertats, donat que en els primers el poder del claustre és superior als dels concertats.

- La 4.2 (*Existeixen pares “col·laboradors” o “responsables” de curs? Com s’estableixen?*), on trobem més centres d’AP que de BP que tenen pares com a delegats de curs, fent funcions de “col·laboració” o d’enllaç entre el curs i la direcció. En tot cas, el centre que disposa de dos delegats de curs amb funcions explícites i integrades en l’estructura de l’organització del centre (una excepció entre tots els centres) és d’AP i manifesta que “els delegats marquen la dinàmica de la participació en el centre donat que ajuden a la pròpia cohesió del grup i del centre” (PpA). Sens dubte aquesta declaració marca el camí a seguir si s’opta per aquesta figura participativa en els centres. Allò més habitual és tenir un pare que col·labora en tasques més pròpies d’enllaç de la informació que no pas de “representant” del curs, per això es dona més en centres concertats que en públics. En qualsevol cas, cal ressaltar que aquells centres on la participació en les eleccions als consells escolars és més elevada més propensió tenen també a tenir pares delegats o col·laboradors de curs.

- La 4.5.2 (*Els pares treuen profit de les reunions amb els tutors o hi van amb actituds defensives, etc.?*), on hi ha més centres d’AP que no pas de BP que manifesten que els pares aprofiten positivament les entrevistes amb els tutors dels seus fills. Més centres de BP que d’AP són més explícits en la sospita que es produeixen entrevistes on els pares acudeixen amb clares actituds defensives i poc col·laboradores, quan no de malfiança. Els centres d’AP, com a molt, manifesten que “hi ha de tot”. En aquesta mateixa pregunta la immensa majoria de pares dels centres concertats, a diferència dels públics, han contestat que els pares en treuen profit de les entrevistes. Cal no oblidar, en general, la diferent procedència socioeconòmica dels pares i alumnes dels centres concertats respecte als públics.

- La 5.2 (*Hi ha reunions o activitats amb exalumnes, expares del centre? i amb pares, alumnes i AMPA d’altres centres?*), on els centres que fan més activitats i col·laboracions amb exalumnes, pares d’exalumnes, altres AMPA o amb federacions d’AMPA, encara que no institucionalitzades, són els d’AP i no pas en els de BP. Ara bé cal repetir que no hi ha cap centre que hagi impulsat associacions d’expares o exalumnes o que tingui formalitzada en el pla anual una col·laboració institucional que vagi més enllà d’activitats extraescolars o de celebracions puntuals. En els centres públics es realitzen més activitats amb exalumnes, pares d’exalumnes i altres AMPA o federacions d’AMPA que no pas en els centres concertats.

- La 6.1 (*Percentatge de pares que participen habitualment en l’AMPA i percentatge pares-mares*), on els centres d’AP –a banda de disposar tots d’AMPA cosa que no succeeix en la totalitat de centres de BP– mostren una clara tendència a participar més activament en l’AMPA del centre que no pas els de BP. Sembla que tots els membres que pertanyen a la junta tenen una participació molt activa en les tasques i activitats pròpies de l’AMPA i que aquesta actitud és més general en els centres d’AP que en els de BP. També la representació que ostenten els membres de les juntes AMPA dels centres d’AP sol se superior (entre el 5% i el 10% dels

pares) en relació a la dels centres de BP (inferior al 5%). Igualment, els tres centres on la representació volta al 50% en relació a pares-mares són d'AP. En aquesta mateixa pregunta els centres públics s'han mostrat més participatius en les tasques pròpies de l'AMPA, també amb més equilibri de sexes en la representació, que en els concertats. Per tot això podria existir una relació entre centres públics i/o d'AP, més implicació en l'AMPA (i la seva pròpia existència) i més participació en les eleccions al consell escolar per l'estament pares.

- La 6.4 (*En quines activitats participa més activament l'AMPA?*), on els centres d'AP participen en més diverses i en major nombre d'activitats organitzades per l'AMPA que no pas els centres de BP, on solen participar en activitats més puntuals, no tan nombroses o només en subvencionar-les econòmicament. També cal no oblidar que hi ha algun centre de BP on no existeix AMPA. L'AMPA participa en activitats extraescolars, en festes i celebracions, en altres adreçades als pares i algunes de més puntuals (gestió de biblioteca, casal d'estiu, etc.). Els centres públics també han mostrat una major participació en les activitats de l'AMPA que els concertats. Sembla lògic pensar que els centres amb una tradició arrelada de la participació de l'AMPA en força i variades activitats i actuacions són també aquells on la participació dels pares en general en la institució és més alta i, també, en les eleccions als consells escolars.

6.2. Algunes conclusions globals de les opinions dels representants dels pares

6.2.1. Centres públics-centres concertats

1. Preguntats ens quins àmbits la participació dels pares és necessària per a millorar la qualitat educativa, els centres públics assenyalen el d'actuació en el si de les institucions (escola, administració educativa) mentre que els centres concertats limiten les seves propostes als àmbits familiars o de fora de l'escola.
2. Respecte a les modificacions que serien necessàries per a fomentar una més gran participació dels pares, la majoria de centres públics proposen potenciar el lideratge dels equips directius, dotar de més recursos els centres, *redefinir* el consell escolar, etc., mentre els centres concertats posen l'accent en el canvi d'actituds dels propis pares, ja els està bé l'actual situació o es mostren escèptics en l'èxit de determinats canvis.
3. Hi ha diferències en la forma de materialització en els centres de la participació dels pares. En els públics els pares s'impliquen més en activitats pròpies de la gestió del centre (de l'AMPA) i en la necessitat de cobrir recursos i materials. En canvi, en la majoria dels centres concertats la participació dels pares té a veure amb l'organització i la participació d'activitats que, sovint, s'adrecen a ells mateixos (dia de la família, escola de pares, sopars, etc).

4. Quan es pregunta als representants dels pares que formulin propostes per a millorar la implicació dels pares en els centres, més centres públics proposen aspectes concrets de millora (consolidar l'estructura de l'organització del centre, una més gran implicació dels equips directius i docents en la participació, incrementar les reunions a nivell de classe, etc.) i més concertats que públics veuen difícil millorar la situació o bé no fan cap proposta concreta.
5. Hi ha una més gran satisfacció de la participació dels pares en l'AMPA en els centres públics que en els centres concertats. L'AMPA dels centres públics representa sovint una entitat de clar suport al centre no només facilitant recursos humans i materials sinó, sovint, econòmics. En canvi, en els centres concertats esdevé més una entitat de tipus complementari però gairebé mai de substitució de tercers.
6. Es produeix més satisfacció dels pares de la seva participació en el consell escolar en els centres públics que en els centres concertats. Satisfacció aquí no vol dir pas manca de propostes per a incrementar-la donat que la majoria de centres més satisfets amb aquesta participació demanen també poder millorar-la. Hi ha alguns centres públics que es queixen que la participació dels pares en el consell està molt condicionada per l'actual quota, que encara troben alguna reticència en el consell quan donen les seves opinions, que costa trobar candidats a les eleccions als consells, etc.
7. Els centres públics tenen més preestablert el calendari i l'horari de les reunions dels consells escolars que no pas els centres concertats, fet que podria denotar una menor exigència de planificació prèvia.
8. En la immensa majoria de centres públics se sol buscar el consens quan s'han de prendre decisions en el consell –i gairebé no es vota–, mentre que en la majoria dels centres concertats no es sol negociar el vot.
9. Respecte a la informació que reben els pares del curs del seu fill, en els centres públics es produeix una millor organització i planificació i una major freqüència de contactes institucionalitzats amb els pares que en els centres concertats, on aquesta informació no l'han concretada tant i on es troba més oberta –no tan preestablerta– que en els públics.
10. Els pares dels centres públics tenen una participació en activitats escolars, complementàries i extraescolars relatives al curs del seu fill força més activa, constant i variada que els pares dels centres concertats, que es troba més limitada a determinats esdeveniments puntuals.
11. Pel que fa a la relació dels tutors amb les famílies, en els centres públics es percep l'entrevista amb el tutor com l'element fonamental de la relació amb els pares –i

potser per això es troba més institucionalitzada que en els centres concertats. En canvi, en els centres concertats les entrevistes són considerades un aspecte més al costat de les reunions conjuntes, de la utilització de l'agenda de l'estudiant, etc.

12. Es dona una tendència a participar més amb entitats veïnals, ONG i federacions o associacions d'AMPA en els centres públics que en els concertats. En aquests, les col·laboracions solen ser de caràcter més puntual amb, sobretot, les ONG.
13. La immensa majoria de centres públics manifesten que, mitjançant l'AMPA, es proporcionen recursos i materials diversos als centres (també econòmics o de compra directa) mentre que la majoria de centres concertats afirmen que els pares no solen proporcionar materials al centre.
14. Hi ha més nombre de centres concertats que de públics que afirmen que els temes més importants del centre són tractats en el consell escolar. En canvi, els centres públics són més crítics en aquest tema i alguns expliquen que encara es produeixen determinades maliances, sobretot per part del professorat, a l'hora de portar temes d'importància a la discussió dels consells escolars.
15. Com a procediments que es podrien posar en marxa en els centres per a fomentar un debat més crític i participatiu en el si del consell escolar, els centres públics plantegen aspectes més concrets que els concertats. Per exemple: instaurar mecanismes perquè els pares puguin implicar-se més en la totalitat d'afers que afecten el centre, que s'incrementi i es millori la relació professors-pares i que l'equip directiu posseeixi i actuï amb un més clar lideratge que en l'actualitat.
16. Els centres concertats manifesten d'una manera més clara que els públics que els pares es troben ben informats de tots els afers del centre. Els públics mostren força més reserves, des del centre que opina que hi ha molts aspectes que s'escapen a la consideració dels pares fins els que opinen que la informació depèn, sobretot, de la pròpia voluntat dels pares d'informar-se. Potser els pares dels centres concertats confien més en la informació que reben dels seus centres i no tenen tradició de qüestionar-la tant com en els públics.
17. Tot i que la majoria de centres no solen consentir la presència dels pares a l'aula del seu fill com a observadors, sí que els centres concertats són més oberts a permetre-ho, tot i que la majoria de centres la limiten a dies i actes assenyalats i puntuals. Alguns centres públics en canvi –malgrat que altres també celebren actes puntuals– mostren reticències més clares a la possibilitat de permetre als pares l'accés a l'aula. Una cosa és permetre “conèixer” l'aula i l'altra és deixar-hi entrar els pares quan aquests ho demanin. Estem lluny, segons les respostes analitzades, d'aquesta segona possibilitat.
18. Més centres concertats que públics tenen institucionalitzada la figura del pare “col·laborador” o “enllaç” de curs. Més que un delegat o representant de curs per a

tots els afers del centre –que trobem en un centre públic–, aquests pares, en els concertats actuarien més de pont o d'enllaç entre el curs i, sobretot, la direcció del centre.

19. La immensa majoria de centres concertats pensen que els pares en treuen un bon profit de les reunions amb els tutors dels seus fills i que no solen anar-hi amb actituds defensives. En canvi, la meitat de centres públics entrevistats opina que es donen casos en què alguns pares acudeixen amb actituds defensives i poc col·laboradores a les entrevistes amb els tutors.
20. Tot i no haver-hi centres que hagin creat associacions d'exalumnes o pares d'exalumnes trobem més centres públics que concertats on es realitzen activitats amb la participació d'exalumnes i de pares d'exalumnes. També aquests mateixos centres solen tenir més relacions amb d'altres AMPA o federacions d'AMPA per organitzar activitats o estratègies d'accions conjuntes.
21. En els centres públics els pares participen més en les tasques pròpies de l'AMPA, i amb una proporció més igualitària entre pares i mares, que no pas en els centres concertats on tenim centres que qualifiquen de molt pobra la participació en les tasques de l'AMPA.
22. Els centres públics tenen més assistència de pares i mares en les assemblees de l'AMPA (més del 10% de pares i mares) que els centres concertats. Tot i que en els dos tipus de centres resulta difícil aconseguir pares o mares candidats a formar part de la junta de l'AMPA, sembla que els públics ho tenen una mica menys difícil que alguns centres concertats.
23. La relació entre AMPA i consell escolar sol concretar-se amb un o dos membres que pertanyen als dos òrgans de forma simultània. En els centres públics es tenen més clarificades les funcions de “pont” o de coordinació entre aquests membres del consell i els de la junta de l'AMPA instituint canals de comunicació concrets, periòdics i fluids. També hi ha representants d'ambdós òrgans en els centres concertats, però les seves funcions no es troben tan definides com en els públics.
24. Les AMPA dels centres públics solen participar amb més nombre d'activitats (extraescolars, festes, per als pares, de gestió...) que les dels centres concertats, més limitades en nombre i varietat d'activitats.

6.2.2. Centres de primària-centres de secundària

1. Els centres de secundària s'han mostrat, en general, més crítics i insatisfets de la participació dels pares en el centre que no pas els de primària que, tot i que també formular algunes crítiques, ho fan des de l'exigència en temes concrets (per exemple: demanant més poder per als pares en els consells escolars) que no alguns centres de secundària on la seva insatisfacció sembla provenir d'una certa

passivitat o desconeixement dels canals de participació del centre. És possible que aquesta diferència s'expliqui a partir d'una major experiència participativa dels centres de primària respecte als de secundària.

2. Els centres de secundària es mostren més satisfets de la participació dels pares en el consell escolar del centre que no pas els de primària. Aquests valoren la participació dels pares en el consell de força millorable, baixa, reticent o passiva. També alguns centres de secundària han formulat queixes però no consideren tan necessari un increment de la participació dels pares en el consell com els de primària. Pot sobtar que els més insatisfets també siguin els que més participen – en general– a les eleccions als consells (el percentatge de primària és força superior al de secundària) però, justament per això, i per la suposada major experiència participativa mencionada abans, els podria fer més crítics i exigents en aquesta modalitat de participació que els centres de secundària, potser perquè perceben millor que aquests la importància que podria tenir un consell escolar amb la participació dels pares reforçada.

6.2.3. Centres d'alta participació (AP)-centres de baixa participació (BP)

1. Els centres d'AP valoren de manera més satisfactòria que els de BP les activitats en què participen els pares. La participació sol ser més nombrosa en activitats de tipus lúdic o festiu però menys en les xerrades, conferències, etc.
2. Els centres d'AP són majoritaris en valorar com a principals punts de satisfacció de la participació dels pares en el centre aspectes concrets i importants per a la marxa de la institució. En canvi, força centres de BP destaquen aspectes més vinculats al propi rendiment o desenvolupament dels alumnes i altres consideren que els pares exerceixen una participació més aviat passiva en els centres. Malgrat això, la immensa majoria de centres de les dues tipologies han vinculat satisfacció amb participació.
3. Més centres d'AP que de BP valoren de manera més satisfactòria la participació dels pares en l'AMPA del centre. La satisfacció és més gran respecte a l'organització i el desenvolupament de les activitats que no pas la predisposició dels pares a formar part de la junta o a col·laborar en les feines pròpies de gestió. Sembla clar, però, que allà on hi ha una AMPA participativa i ben valorada hi ha també un centre d'AP.
4. Els centres d'AP tenen tendència a assenyalar àmbits de participació dels pares més compromesos i actius per millorar la qualitat educativa que els centres de BP. Alguns d'aquests àmbits serien: la gestió del centre, la millora de la informació que es genera al centre fent-la arribar a tots els estaments, recolzar activament l'equip docent, etc. Els centres de BP assenyalen àmbits més propis de la família, solucions a problemes més puntuals i hi ha qui dóna respostes de tipus evasiu.

5. Quan han de manifestar quines modificacions haurien de ser necessàries per a fomentar una més gran participació dels pares en els centres, els d'AP tendeixen a fer propostes més concretes i vinculades als centres que els de BP, que fan poques propostes. Es considera que les modificacions no serviren de gaire o bé mencionen que és la societat qui fomenta la comoditat i allunya doncs els pares d'una participació més activa. Els centres d'AP aposten per potenciar els equips directius, millorar la informació adreçada als pares, més poder de decisió també per a l'estament pares, més recursos i ajudes de l'Administració per als centres, etc.
6. Els centres d'AP valoren de manera més positiva –encara que també crítica– la participació dels pares en el consell escolar que no pas els centres de BP que, en general, la qualifiquen de baixa, passiva, reticent, excessivament “resignada”, etc. Tanmateix, els centres que es mostren més satisfets en comparació també són els que reclamen més poder de participació i de decisió dels pares en el consell.
7. En els centres d'AP es produeix, generalment, una major assistència de pares a l'assemblea de l'AMPA i una més gran implicació amb la junta que no pas en els centres de BP. En aquests, l'assistència a les assemblees sol ser menor i també costa més trobar candidats a ser membres de la junta (això no vol dir que els sigui fàcil trobar-los a tots els centres d'AP).
8. En la immensa majoria de centres d'AP hi trobem un o dos representants de l'AMPA en el consell escolar fent funcions d'enllaç o pont entre els dos òrgans. En canvi, en molts centres de BP el representant no té unes funcions tan definides ni uns espais tan institucionalitzats per efectuar tasques de coordinació.
9. Tots els centres d'AP tenen AMPA mentre dos de BP no en tenen. La majoria de centres d'AP qualifiquen de força alta la representació que li atorguen a la seva AMPA mentre la majoria de centres de BP la qualifiquen de baixa.
10. Els centres d'AP tenen una més gran percepció que els de BP d'haver tingut una alta participació en les eleccions als consells escolars, encara que aquesta percepció no és absoluta perquè una cosa és ser un centre d'AP en funció dels resultats globals de tota Catalunya i una altra és percebre-ho atenent la totalitat de pares i mares del centre i el nombre dels que van anar a votar.
11. A la pregunta de com voldria que fos la participació dels pares en el centre, els de BP fan més demandes de participació i d'implicació dels pares que no pas els d'AP. Per tant, hi ha consciència en els centres de BP que cal millorar la seva participació actual i això és, sens dubte, positiu. També hi ha centres d'AP que demanen més participació i tenir una altra estratègia d'activitats per atreure més pares. En l'altre extrem hi ha un centre de BP que considera la baixa participació com a irreversible. Aquest però, per sort, no és el sentiment majoritari.

12. Respecte a les convocatòries del consell escolar, els centres d'AP tenen, en general, més prefixades (en calendari i horari) les convocatòries del consell que no pas els centres de BP on la variabilitat és més gran. Existeix una tendència a enviar amb més antelació la convocatòria del consell en els centres d'AP que en els de BP. Potser aquesta circumstància és indicadora d'un major formalisme en els tràmits previs del consell per part dels centres d'AP però indicatiu de prendre's amb rigor la convocatòria, el calendari i la periodicitat dels consells escolars.
13. També en els centres d'AP hi ha una major tendència que en els de BP a consensuar i negociar amb els pares la convocatòria del consell escolar, donant entrada a suggerir temàtiques dels mateixos. Tot i que en la majoria de centres encara no existeix tradició d'incloure dins l'ordre del dia els temes específics proposats pels pares.
14. En el mateix sentit, en més centres d'AP que de BP els pares proposen temes al consell, encara que en la majoria de casos aquests temes s'inclouen o es tracten dins l'apartat de precis i preguntes de l'ordre del dia. Això és indicador que encara predomina un cert costum de tractar d'una manera "col·loquial" en el consell els temes proposats pels pares.
15. Trobem més centres d'AP que no pas de BP que realitzen activitats que estarien relacionades amb les tradicionals efectuades dins l'Escola de Pares. Però aquesta Escola de Pares no està institucionalitzada en la majoria de centres. Potser hi ha un cert refredament en els centres en la tasca d'organitzar les clàssiques xerrades, conferències, etc. i caldria anar cap a fórmules més imaginatives.
16. Preguntats sobre si consideren que els temes més importants del centre són tractats en els consells escolars, la majoria de centres d'AP consideren que sí o que, almenys, existeix la voluntat de tractar-los. Més centres de BP que d'AP consideren que en els consells només es tracten temes específics –no necessàriament els més importants– o, fins i tot, que en determinats temes les decisions ja es troben preses quan arriben al consell.
17. Els centres d'AP formulen propostes més concretes que els centres de BP per a fomentar un debat més crític i participatiu en el consell escolar. Molts centres de BP es mostren satisfets del funcionament actual o bé no fan cap proposta concreta per incrementar-lo, potser degut a un major escepticisme pels canvis. Els centres d'AP insisteixen que s'hauria de produir una més gran implicació dels pares en tots els afers del centre, que s'hauria de millorar la relació i el diàleg entre professors i pares, i que s'hauria de concedir un més clar i efectiu lideratge als equips directius dels centres.
18. Els centres de BP estan molt polaritzats en les respostes a la pregunta de si els pares consideren que es troben ben informats de tots els afers del centre. Uns manifesten que sí, sense cap altre afegit, mentre que uns altres no es consideren

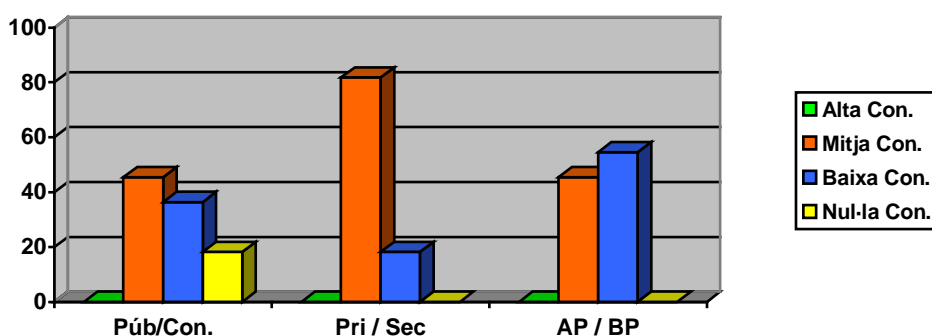
ben informats. Tots els centres d'AP en canvi es consideren informats, però la majoria opinen que la informació podria millorar-se i fan alguna proposta al respecte. Hi ha alguns centres d'AP que opinen que els pares podrien estar més informats si ells volguessin, és a dir, que depèn en gran mesura de la seva voluntat.

19. Tot i que la majoria de centres no permeten als pares accedir lliurement a l'aula del seu fill com a observador, els centres d'AP tenen, en general, una major predisposició que els centres de BP a permetre l'entrada dels pares a l'aula i, sobretot, tenen més dies i activitats previstes que permeten als pares "conèixer" l'aula del seu fill. La meitat de centres de BP també tenen establert un dia de portes obertes durant el curs perquè els pares puguin conèixer l'aula. Però altres centres de BP manifesten que els professors no permetrien l'entrada a l'aula. Encara, doncs, ens trobem dins una cultura docent força reticent a permetre als pares un accés més lliure a l'interior de l'aula. És aquest un tipus de participació encara molt poc madur en la majoria de centres.
20. Els centres d'AP tenen més pares com a representants o delegats de la classe del seu fill –o disposen d'una certa propensió a tenir-ne– que no pas els centres de BP que, en general, en tenen menys o bé sense unes funcions integrades en l'organització del centre com la que tenen alguns d'AP. Tanmateix, només un centre d'AP manifesta que posseeix dos delegats per curs amb funcions de representació i de coordinació clarament establertes. Per tant, una opció encara minoritària en el panorama dels nostres actuals centres.
21. Més centres d'AP que no de BP manifesten que els pares solen aprofitar bé les entrevistes amb el tutor del seu fill. I, en canvi, més centres de BP sospiten que alguns pares acudeixen a les entrevistes amb el tutor amb actituds clarament defensives o poc col·laboradores, quan no clarament de malfiança. Els centres d'AP menys positius en les respostes manifesten, de manera més diplomàtica, "que hi ha de tot".
22. Tot i no haver-hi associacions d'exalumnes o pares d'exalumnes en cap centre entrevistat, allà on es realitzen més activitats i col·laboracions establertes en què participen exalumnes, pares d'exalumnes, altres AMPA, federacions o associacions d'AMPA o de centres, són els d'AP més que no pas els de BP.
23. Els membres de la junta de l'AMPA dels centres d'AP solen tenir tots una participació molt activa i habitual en les tasques pròpies de l'AMPA, i més concretament de la seva junta. En canvi, en els centres de BP on hi ha AMPA aquesta participació sembla menor i també el grau de representació dels membres de la junta no està avalada per tanta proporció de pares com en els centres d'AP.
24. Respecte a les activitats en què participa més activament l'AMPA, en els centres d'AP aquestes són més nombroses i diverses que en els d'AP. Les dels centres de

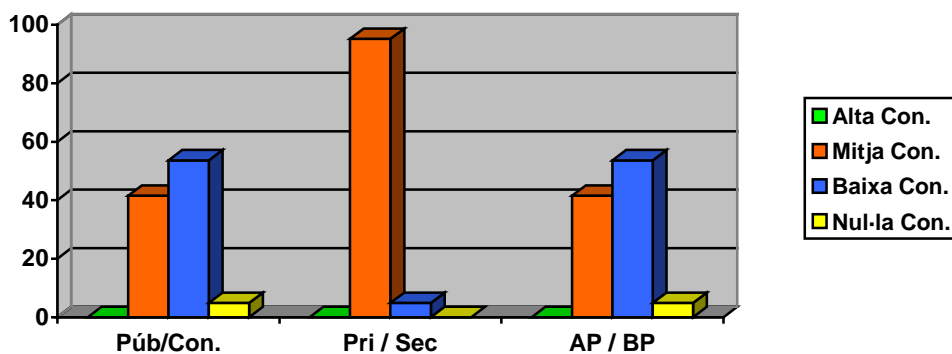
BP solen ser activitats més puntuals i no tan nombroses. Les AMPA solen participar en tota mena d'activitats extraescolars, en festes i celebracions, en activitats adreçades als pares i en activitats pròpies de la gestió de diversos recursos o serveis als centres. Sembla clara l'existència d'una relació entre una AMPA organitzadora de variades i múltiples activitats i el centre on es produeix una alta participació dels pares en les eleccions als consells escolars.

6.3. Percentatges

Percentatges dels nivells de concordança entre variables considerant només les categories (100%=11 preguntes)

Percentatges dels nivells de concordança entre variables considerant categories i subcategories de manera global (100%=41 preguntes)

Centre 10	Festes, d'acord amb les propostes del professorat.
CpB	
Centre 11	Propostes d'activitats extraescolars. Educació integral: actituds...
Centre 12	Consell Escolar. AMPA : festes, setmana cultural...
CsA	
Centre 13	"En tot": activitats esportives, culturals, diàlegs de pares (temes pedagògics i psicològics, i religiosos), revista , activitats socials, festes, i altres activitats extraescolars. Comissió econòmica.
Centre 14	Reunions professors-pares. Consell escolar. Festes i setmana de la Família-Escola de pares. Diferents mètodes educatius.
CsB	
Centre 15	Propostes d'activitats extraescolars. Educació integral: actituds...
Centre 16	Entrevistes tutors, reunions de classe. Activitats de l'AMPA: xerrades, festes, activitats esportives. Delegats de classe.Consell escolar.

7. Anàlisi general dels resultats dels qüestionaris aplicats als directors

7.1. Conclusions generals per preguntes i variables

7.1.1. Variable centres públics-centres concertats

Amb referència a la variable centres públics-centres concertats, el total de preguntes de baixa concordança ha estat de 6, però 5 d'elles es refereixen a subcategories per només 1 que és una categoria:

- La 10 (*Modificacions que haurien de ser necessàries per a fomentar una més gran participació dels pares en el centre*), on la principal diferència entre centres públics i concertats és que els primers solen fer propostes de modificació més en la línia de canvis administratius, polítics i pedagògics, mentre que els concertats redueixen les modificacions a aspectes concrets que depenen més dels propis pares que no pas de l'equip directiu del centre, del consell escolar o de l'administració educativa. En qualsevol cas, en aquesta categoria també la variable centres d'AP-centres de BP ha puntuat baix en concordança donat que els centres d'AP van més a fons en les propostes de canvi que els centres de BP. Per això mateix, la diferència no vindria donada només pel fet de ser un centre públic sinó per ser-ho també d'alta participació.

Respecte a les 5 subcategories en què la variable ha mostrat una baixa concordança entre centres, n'hi ha tres en què és l'única variable de les tres analitzades en la recerca que dona concordança baixa per mitjana de les altres dues (subcategories: 4.5.; 5.2.; 6.4.) i hi ha dues subcategories en què comparteix el nivell baix de concordança amb les altres dues variables (4.2. amb la dels centres d'alta participació-baixa participació i 5.5.3. amb la variable primària-secundària i alta participació-baixa participació). Les tres subcategories on només és la variable centres públics-centres concertats la que mostra un baix índex de concordança són les següents:

- La 4.5 (*Els pares en el consell, actuen més a títol personal o representatiu?*), on en els centres públics es reconeix que la representació es fa més a títol representatiu que individual, justament al contrari que en els concertats. Això no impedeix que la majoria de pares es sentin més representants de la pròpia AMPA que del conjunt d'electors dels consells escolars. En aquesta pregunta, doncs, el fet de ser centre públic o concertat explicaria per ell mateix la diferència de representativitat.

- La 5.2 (*Si participen els pares en activitats escolars, complementàries o extraescolars*), on es veu que s'organitzen més activitats participatives de tota mena en els centres públics que en els concertats, tot i que en aquests també s'hi celebren. És més una qüestió de tarannà de les activitats i, en menor grau, de més freqüència. Però el nombre o característiques de les activitats no explicaria les diferències entre centres d'alta i baixa participació en les eleccions als consells escolars.
- La 6.4 (*Si solen proporcionar els pares materials als centres*), on també aquí són els centres públics els que solen proporcionar més materials i recursos als centres que no pas els concertats. En els concertats es sol limitar a la quota de material de l'AMPA mentre que en molts públics es va més enllà de la quota de material i mitjançant l'AMPA s'ajuda a cobrir despeses de diversa índole. Aquesta diferència no succeeix en la resta de variables.

Les altres dues subcategories en què aquesta variable ha donat un índex baix de concordança, però compartit amb una o dues de les altres variables analitzades, són les següents:

- La 4.2 (*L'antelació en què s'envien les convocatòries dels consells escolars*), on es veu que en els centres públics, en general, s'envien amb menys antelació les convocatòries del consell que en els centres concertats. Però també els centres de primària són més homogenis en enviar la convocatòria i, en general, també amb menys dies d'anticipació que els de secundària, i també amb menys dies si són d'alta participació i no pas de baixa participació.
- La 5.5.3 (*Els pares treuen profit de les reunions amb els tutors o hi van amb actituds defensives, etc.?*), on els centres públics diuen que determinats pares acudeixen als tutors amb actituds més defensives i poc col·laboradores que en els concertats. En tot cas, tots diuen que en treuen profit. Però els centres concertats i d'alta participació serien aquells en què hi ha menys pares amb actituds reticents davant les entrevistes.

7.1.2. Variable centres de primària-centres de secundària

De les tres variables estudiades resulta evident que on hi ha menys diferències en les respostes dels directors de les diverses qüestions plantejades és en la variable centres de primària-centres de secundària. No es produeix un nivell baix de concordança en cap categoria. Només en dos subcategories hi ha diferències remarcables:

- La 1.2 (*Utilització de l'EAP o la Inspecció com a recursos d'ús dels pares*), on en els centres de secundària es dona més la utilització de la Inspecció que en els centres de primària (la utilització de l'EAP, de manera directa pels pares, no és

rellevant en cap tipus de centre). Ara bé, estem parlant d'uns dos casos a l'any de mitjana, per tant, no és una dada massa significativa.

- La 4.2 (*L'antelació amb què s'envien les convocatòries del consell escolar*), on els centres de primària són més homogenis en la convocatòria i solen enviar-la amb menys temps d'anticipació que els de secundària. Els centres de primària tenen menys oscil·lacions de convocatòries perquè ho solen prefixar a principi de curs.

En qualsevol cas, aquestes subcategories no deixen de ser uns aspectes menors en el conjunt de dades a recollir i que, a més, en els dos casos, també van acompanyades d'alguna de les altres variables que també puntuen baix en concordança en la mateixa qüestió. Per tant, tampoc podem treure conclusions de diferències úniques en els centres de primària i secundària sense afectar les altres variables.

Resulta evident que, almenys des del punt de vista dels directors entrevistats, la variable de l'etapa educativa no juga un paper important a l'hora de valorar el nivell de participació dels pares en els centres, contràriament al que es podia esperar a partir de les dades de les eleccions als consells escolars de centre on els pares participen molt més en els centres de primària que en els de secundària. Potser, però, la raó caldrà buscar-la més enllà de la simple diferència d'etapa educativa.

7.1.3. Variable centres d'alta participació (AP)-centres de baixa participació (BP)

Pel que fa a la variable centres d'alta participació-centres de baixa participació en les eleccions als consells escolars de centre, de les 11 preguntes considerades com a categories, 8 han donat un índex de *baixa* concordança (és a dir un 72,72%). I d'aquestes 8, només 1 és compartida com a baixa per una altra variable (la 10. *Modificacions que haurien de ser necessàries per a fomentar una més gran participació dels pares en el centre*), la variable de centres públics-centres concertats en què, com ja hem vist, els centres públics tendien a demanar modificacions més administratives i polítiques i els centres concertats més puntuals i dependents dels propis pares. Incloent-hi, doncs, aquesta categoria "compartida", les categories on aquesta variable (centres d'alta i baixa participació) ha reflectit una baixa concordança en les respostes han estat les següents:

- La 2 (*Valoració general de la participació dels pares en el centre*), on en els centres d'AP es valora més positivament (positiva, intensa, compromesa) la participació dels pares que en els de BP (més circumstancial i, a voltes, malfiada).
- La 3 (*Valoració del claustre de professors de la participació dels pares en el centre*), on la majoria dels claustres dels centres d'AP valoren la participació dels pares en el centre com a positiva o bona mentre que la majoria dels centres de baixa participació la valoren com a baixa o irregular. Tot i això, alguns centres que la valoren com a positiva adverteixen que si els pares es possessin en qüestions pedagògiques aquesta percepció positiva variaria.

- La 5 (*Valoració de la participació dels pares a nivell d'aula*), on en la majoria de centres d'AP existeix un nivell de participació dels pares a l'aula i, en molts casos, valorat com a positiu mentre que en els centres de BP la implicació és menor i menys positiva.
- La 6 (*Valoració de la participació dels pares de les activitats en què participen ells*), on més centres d'AP que de BP la consideren positiva i nombrosa en activitats festives o esportives, encara que menys nombrosa en activitats de tipus conferències, xerrades, etc. En general però, es manifesta el retret que els pares no participen prou.
- La 7 (*Punts d'insatisfacció dels pares i dels professors de la participació dels pares en el centre*) on en els centres d'AP es queixen que els pares encara no s'impliquen ni participen prou, tant en l'escola com en l'educació dels fills en general. Aquests centres són, doncs, més crítics amb els pares que els centres de BP. Aquests centres de BP demanen menys participació que els d'AP però sí, en canvi, més informació. En general, a més, en tots els centres hi ha més queixes dels professors envers els pares que d'aquests envers els professors.
- La 9 (*Necessitat de la participació dels pares per a millorar la qualitat educativa, en quins àmbits?*), on, a banda de la primera qüestió que gairebé tothom contesta afirmativament, més centres d'AP que de BP consideren que els pares han de participar en tots els àmbits i, si no, concreten àmbits com el del lideratge o el del projecte educatiu mentre que els centres de BP si els concreten ho fan en àmbits més limitats i amb més condicionaments.
- La 10 (*Modificacions que haurien de ser necessàries per a fomentar una més gran participació dels pares en el centre*), on els centres d'AP proposen modificacions estructurals i a fons (PEC, lideratge de l'equip directiu, implicació del professorat, implicació dels pares en l'avaluació, promoure la presència dels pares en estaments més elevats de participació, etc.) mentre que les modificacions que proposen els centres de BP són més modestes. Aquestes van en la línia d'incrementar una més gran participació en l'Escola de Pares i en la potenciació de la comunicació pares-fills. Els centres d'AP que més a fons plantegen les modificacions són també els públics que concertats, tal com ja hem mencionat en analitzar la variable centres públics-centres concertats.
- La 11 (*Propostes per a millorar la implicació dels pares en els centres educatius*), on la majoria de mesures que proposen els centres d'AP són més clares, profundes i valentes en la perspectiva d'incrementar una més gran responsabilització i participació dels pares en el sistema educatiu (potenciar més els consells escolars de centre i municipals, més implicació del professorat, una més gran comunicació pares-professors, etc.). En canvi, els centres de BP

proposen aspectes concrets però més col·laterals en la vida dels centres (cursets, reunions, activitats lúdiques, etc.).

Amb referència a les 7 subcategories en què la variable centres d'alta participació-centres de baixa participació ha mostrat una baixa concordança, n'hi ha 4 (1.1.; 5.3.; 5.5.2.; 6.1.) en què només és aquesta variable la que té un nivell de concordança baix, i on les altres dues variables tenen un nivell de concordança mitjà. De les altres 3 subcategories, n'hi ha 1 en què les altres dues variables també tenen un nivell baix de concordança (4.2.), 1 que comparteix el nivell baix de concordança amb la variable primària-secundària (1.2.) i, finalment, 1 en què comparteix el nivell baix amb la variable públic-concertat (5.5.3.). Comencem per les 4 subcategories on la variable alta participació-baixa participació és l'única de les tres que ofereix un índex baix de concordança:

- La 1.1 (*Reunions, i periodicitat de les mateixes, establertes amb els pares*) on en els centres d'AP hi trobem més reunions “extres” que en els de BP. A més tenen un caire més pedagògic que les dels centres de BP i moltes pertanyen a l'Escola de Pares. Això, deixant de banda les reunions de principi de curs que són freqüents en totes les variables i, doncs, en tot tipus de centres.
- La 5.3 (*Existeixen pares “col·laboradors” o “responsables” de curs? com s'estableixen?*) on en els centres d'AP hi ha una majoria que en tenen, o bé estant estudiant la possibilitats de tenir-ne, mentre que en els centres de BP la immensa majoria no en tenen i alguns s'hi mostren clarament reticents a tenir-ne. Aquells centres que posseeixen aquests pares “delegats” de curs diuen que han estat escollits pels propis pares del curs.
- La 5.5.2 (*Quina resposta es produeix per part dels pares quan el tutor demana una entrevista amb ells?*), on, a excepció només d'un centre, la resta de centres d'AP consideren la resposta bona i positiva i situen l'assistència a aquestes reunions entre el 90% i el 100%. En els centres de BP, tot i que també es valoren les entrevistes de manera positiva, hi ha més comentaris d'actituds defensives o protectores envers els fills i l'assistència és molt més irregular que en els d'AP, es situa entre el 40% i el 97%.
- La 6.1 (*Existeix tradició en realitzar programes o activitats pròpies de l'Escola de Pares?*), on en els centres d'AP la meitat ja les realitzen i tres de les quatre escoles restants les estan començant. En canvi, tot i haver-hi també quatre centres de BP que en fan, la resta dels altres quatre centres no s'estan plantejant fer-les ara. Per tant, podem concloure, que hi ha una preocupació actual més gran en els centres d'AP per fer activitats pròpies de l'Escola de Pares que en els centres de BP, tot i que en molts d'aquests també es realitzen.

A continuació comentem les subcategories on la baixa concordança en la variable alta participació-baixa participació ha estat compartida amb d'altres:

- La 1.2 (*Utilització de l'EAP o la Inspecció com a recursos d'ús dels pares*) on, tot i que, en general, s'utilitza poc el recurs de la Inspecció (dos cops a l'any com a molt), els centres de BP ho fan el doble que els d'AP. L'EAP és utilitzat més pels d'AP però mitjançant el propi centre no pas per via directa externa al centre. Recordem que els centres de secundària utilitzen més la Inspecció que els de primària.
- La 4.2 (*L'antelació en què s'envien les convocatòries dels consells escolars*), on en els centres de BP hi ha una més gran variabilitat en la convocatòria que en els d'AP i, en general, l'antelació es mou per sobre els 10 dies del consell mentre que en els d'AP, els 10 dies sol ser el màxim. En general, en aquests centres, allò habitual és una setmana d'antelació respecte a la celebració del consell escolar. Això coincideix més en els centres públics que en els concertats i més amb els de primària que els de secundària, com ja hem pogut veure a en analitzar aquestes variables.
- La 5.5.3 (*Els pares treuen profit de les reunions amb els tutors o hi van amb actituds defensives, etc.?*), on, tot i que no hi ha cap centre on es digui que els pares no treuen profit de les reunions amb els tutors, en els centres d'AP les respostes són més inequívocament positives, són més freqüents que en els centres de BP i sense tantes matisacions com aquests. Això es fa més evident si són centres concertats, on es diu que els pares acudeixen a les entrevistes amb els tutors amb actituds menys defensives i més col·laboradores que en els públics.

7.2. Algunes conclusions globals de les opinions dels directors

7.2.1. Centres públics-centres concertats

1. Els centres públics solen fer propostes de modificació, per a fomentar una més gran implicació dels pares en el centre, més en la línia de canvis administratius, polítics i pedagògics (com també succeeix en els centres d'AP), mentre que els concertats redueixen les modificacions a aspectes concrets que depenen més dels propis pares que no pas de l'equip directiu del centre, del consell escolar o de l'administració educativa.
2. En els centres públics es reconeix que la representació dels pares en el consell escolar del centre s'exerceix més a títol representatiu que individual, justament al contrari que en els centres concertats. En aquests darrers centres s'envien les convocatòries del consell amb més antelació que no pas en els centres públics.
3. Els pares organitzen més activitats participatives de tota mena en els centres públics que en els concertats, tot i que en aquests també s'hi celebren. Potser és més una qüestió de tarannà de les activitats i, en menor grau, de més freqüència,

el que fa que en els centres públics es valorin més. En qualsevol cas, el nombre o característiques de les activitats no explicaria les diferències entre centres d'alta i baixa participació en les eleccions als consells escolars i sí més les diferències entre públics i concertats.

4. En els centres públics es diu que determinats pares acudeixen a les entrevistes amb els tutors dels seus fills amb actituds més defensives i poc col·laboradores que en els concertats. En tot cas, tots els centres, públics i concertats, manifesten que els pares treuen profit de les entrevistes amb els tutors.
5. Els centres públics solen proporcionar més materials i recursos als centres que no pas els concertats. En els concertats es sol limitar a la quota de material de l'AMPA mentre que en molts públics es va més enllà de la quota de material i, mitjançant l'AMPA, s'ajuda a cobrir despeses de diversa índole.

7.2.2. Centres de primària-centres de secundària

1. En els centres de secundària és més freqüent la utilització de la Inspecció per part dels pares que en els centres de primària. Ara bé, estem parlant d'uns dos casos a l'any de mitjana, per tant, no és una dada massa significativa. La utilització de l'EAP de manera directa pels pares, és a dir, sense passar abans pel centre, no és gens freqüent en cap tipus de centre.
2. Els centres de primària són més homogenis en la convocatòria dels consells escolars de centre i solen enviar-la amb menys temps d'anticipació que els de secundària. Els centres de primària tenen menys oscil·lacions de convocatòries potser perquè solen prefixar a principi de curs les dades i la freqüència dels consells escolars de centre.

7.2.3. Centres d'alta participació-centres de baixa participació

1. En els centres d'AP es valora més positivament, per intensa i compromesa, la participació general dels pares en el centre que en els de BP, on es considera més circumstancial i a voltes fins i tot més malfiada.
2. Segons els directors, la majoria dels claustres dels centres d'AP valoren la participació dels pares en el centre com a positiva o bona mentre que en la majoria dels centres de baixa participació la valoren com a baixa o irregular.
3. En la majoria de centres d'AP existeix un cert grau de participació dels pares a nivell d'aula –delegats de classe– i, en molts casos, aquesta figura és valorada com a molt positiva, mentre que en els centres de BP la implicació és menor i la valoració menys positiva. Hi ha una majoria de centres d'AP que tenen aquesta figura de delegat de classe o bé estant estudiant la possibilitat de tenir-ne, mentre que en els centres de BP la immensa majoria no en tenen i alguns s'hi mostren

clarament reticents a tenir-ne. Quan el tutor demana una entrevista amb els pares, en els centres d'AP la resposta que es dona sol ser valorada com a bona i positiva tot situant l'assistència a aquestes reunions entre el 90% i el 100%. En els centres de BP, tot i que també es valoren les entrevistes de manera positiva, hi ha més comentaris referents a actituds defensives o protectores dels pares envers els fills i l'assistència és molt més irregular que en els d'AP, es situa entre el 40% i el 97%. En general, en els centres d'AP les respostes són més inequívocament positives que en els centres de BP i sense tantes matisacions com aquests

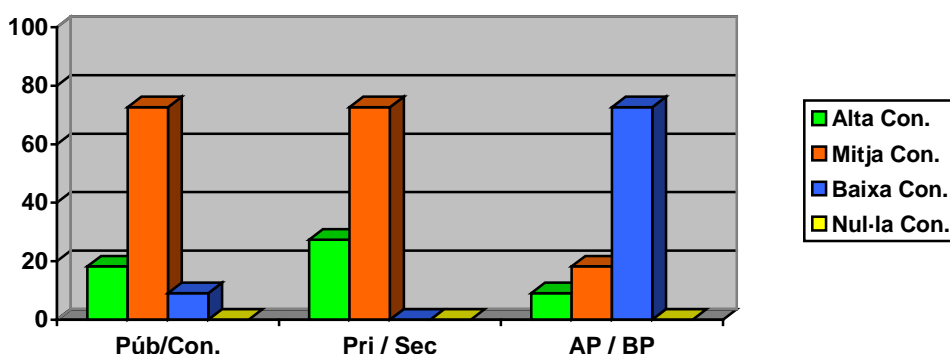
4. La valoració dels pares respecte a les activitats pròpies en què participen, en més centres d'AP que de BP és considerada de positiva, a banda de ser també més nombrosa, en activitats de tipus festiu, esportiu, etc. Sol ser, però, menys nombrosa en activitats com conferències, xerrades, etc. Existeix una preocupació actual més gran en els centres d'AP per fer activitats pròpies de l'Escola de Pares que en els centres de BP, tot i que en molts d'aquests també es realitzen.
5. Dels principals punts d'insatisfacció respecte a la participació dels pares, els centres d'AP es queixen que els pares encara no s'impliquen i participen prou, tant en l'escola com en l'educació dels fills en general. Aquests centres són doncs més crítics amb els pares que els de BP. Precisament, els centres de BP no demanen molta més participació dels pares però sí, en canvi, més informació, aspecte aquest que no es produeix en els d'AP.
6. Tots tipus de centres consideren necessària la participació dels pares per a millorar la qualitat educativa, però més centres d'AP que de BP creuen que els pares han de participar en tots els àmbits i, si més no, solen concretar àmbits del tipus: el lideratge, el Projecte Educatiu, etc., mentre que els centres de BP que els concreten ho fan en àmbits més limitats i amb més condicionaments.
7. Els centres d'AP proposen modificacions estructurals i a fons (*PEC*, lideratge de l'equip directiu, implicació del professorat, implicació dels pares en l'avaluació, promoure la presència dels pares en estaments més elevats de participació, etc.) per a fomentar una més gran participació dels pares en el centre. En canvi, en els centres de BP les modificacions que proposen són més modestes (potenciar l'Escola de Pares, formació conjunta pares-fills, etc.).
8. Respecte a les propostes per a millorar la implicació dels pares en el conjunt de centres educatius, la majoria de mesures que proposen els centres d'AP són més clares, profundes i valentes en la perspectiva d'incrementar una més gran responsabilització i participació dels pares en el sistema educatiu (potenciar més els consells escolars de centre i municipals, més implicació del professorat, una més gran comunicació pares-professors, etc.). En canvi, els centres de BP proposen aspectes concrets però més col·laterals en la vida dels centres (cursets, reunions, activitats lúdiques, etc.).

9. En els centres d'AP hi trobem més reunions "extres" que en els de BP. A més tenen un caire més pedagògic que les dels centres de BP i moltes pertanyen a l'Escola de Pares. I en els centres de BP trobem que utilitzen el doble (encara que no passa de dos cops a l'any) el recurs d'acudir a la Inspecció –com a via externa al centre– que no pas els centres d'AP.

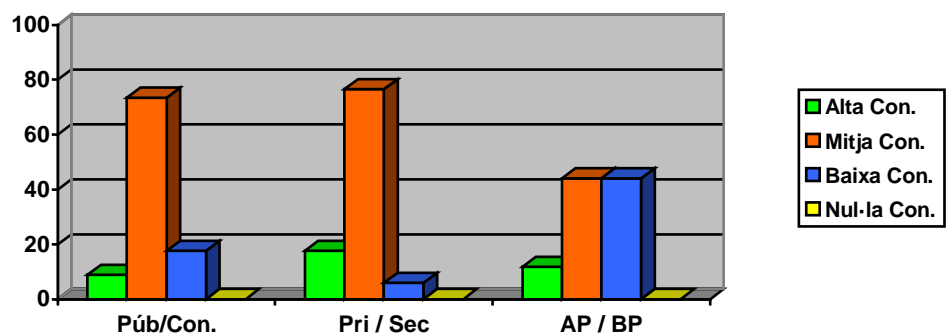
10. En els centres de BP hi ha una més gran variabilitat en la convocatòria dels consells escolars de centre que en els d'AP i, en general, l'antelació es mou per sobre els 10 dies del consell mentre que en els d'AP, els 10 dies sol ser el màxim.

7.3. Percentatges

Percentatges dels nivells de concordança entre variables considerant només les categories (100%=11 preguntes)

Percentatges dels nivells de concordança entre variables considerant categories i subcategories de manera global (100%=34 preguntes)

8. Comparació de les respostes dels col·lectius consultats

8.1. Comparació entre les respostes dels directors i les dels representants dels pares

Per tal de facilitar la comparació global tindrem en compte primer els resultats sumats –i indiferenciats- de les preguntes valorades amb els nivells de concordança baix o nul (quasi nul) de categories, de subcategories, i de categories i subcategories considerades conjuntament, tant de l'enquesta als directors, com de la dels representants dels pares, així com de les dues considerades globalment. En la taula següent representem aquestes dades més els respectius tants per cent en funció del nombre total de preguntes en cada cas.

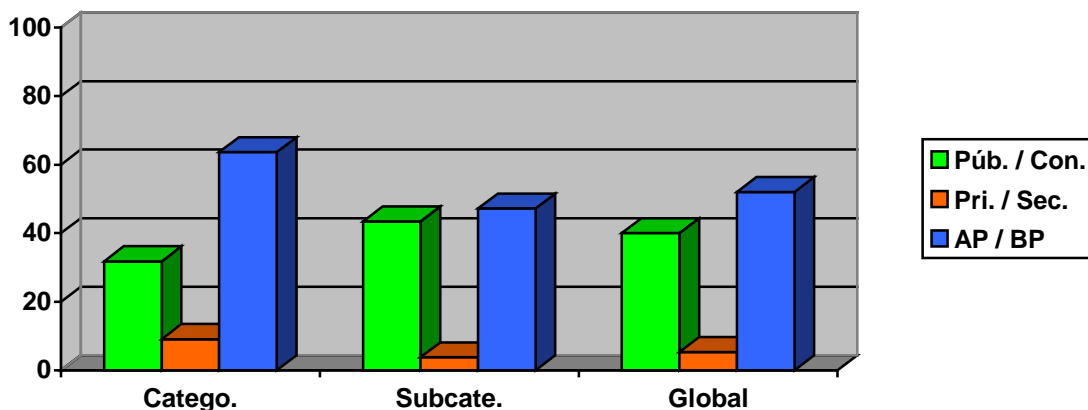
	CATEGORIES				SUBCATEGORIES				TOTAL Categories + Subcategories			
	Dir.	Pares	Total	%	Dir.	Pares	Total	%	Dir.	Pares	Total	%
Públic / Concertat	1	6	7	31,8	5	18	23	43,4	6	24	30	40
Primària / Secundària	0	2	2	9,1	2	0	2	3,8	2	2	4	5,3
Alta partic. / Baixa partic.	8	6	14	63,6	7	18	25	47,2	15	24	39	52
Total preguntes qüestionari	11	11	22	100	23	30	53	100	34	41	75	100

Taula 1. Respostes valorades com a baixa o nul·la (quasi nul·la) concordança

Dels totals analitzats només n'hi ha dos que superen el 50% del total de preguntes i que, per tant, es poden valorar com els resultats més significatius de la recerca. Una correspon al total de respostes considerades amb un nivell de concordança baixa/nul·la de les preguntes de categories per la variable alta participació/baixa participació. En concret, el nombre de respostes representa el 63,6 % del total; fet que indica que més de 6 preguntes de cada 10 que pertanyen a categories han estat de baixa o nul·la coincidència entre centres d'AP i de BP en les eleccions als consells escolars per l'estament pares. Algunes diferències rellevants han d'existir, doncs, entre

aquestes dues tipologies de centres amb referència a molts aspectes de la participació dels pares en el centre més enllà de la pròpia del consell escolar. I la segona, la trobem entre els resultats totals (quan hem sumat respostes a les preguntes de categories més les de les subcategories) en la variable centres d'AP / centres de BP que és l'única que supera el 50%, concretament té el 62% de preguntes del total (75 preguntes) valorades amb un nivell de concordança baixa/nul·la; dada aquesta que ve a corroborar les impressions extretes de l'anàlisi de les categories però matisant els efectes, donat que en categories soles –preguntes més significatives per ser més generals– sembla que hi ha un nivell de significació superior de les diferències entre centres d'AP i centres de BP que quan considerem el total de preguntes (sumant, doncs, categories amb subcategories). Llavors, continuen havent-hi diferències en més del 50% de preguntes en només aquesta variable, però si observem només el total de subcategories hi ha més preguntes que han puntuat com un nivell mitjà o alt de concordança que com a baix/nul. Tot i així, la variable que més s'apropa al 50% continua sent la que pertany als centres d'AP i BP (47,2%), mentre que la de centres públics / centres concertats es queda en un 43,4% (sempre sumades les respostes de les enquestes dels directors i dels representants dels pares).

Gràfic 1. Sumades les respostes dels qüestionaris a directors i pares: percentatges dels nivells de concordança baixa/nul·la entre variables considerant categories (100%=22 preguntes), subcategories (100%=53 preguntes) i nivell global (categories + subcategories) (100%= 75 preguntes)

En el gràfic 1 (concordança baixa/nul·la per variables i tenint en compte categories, subcategories i global) podem observar que sumant les respostes dels qüestionaris dels pares i dels directors en l'apartat de categories és on es produeixen les diferències entre centres més acusades. Els centres d'AP/BP sumen fins el 63,6% de les preguntes mentre que els públics/concertats es queden en menys de la meitat (31,8%) i els de primària/secundària només tenen un 9,1%. En subcategories, els centres d'AP/BP i públics/concertats es troben més igualats (47,2% els primers per 43,4% els segons), assolint només un 3,8% els centres de primària/secundària. Això dona com a resultats globals que els centres d'AP/BP assoleixen un total del 52% de les preguntes, els públics/concertats es queden en un 40% i els de primària/secundària en un 5,3%.

Aquests resultats ens indiquen:

Les diferències entre centres de primària i secundària en les seves respostes tant a categories com a subcategories és mínima, fet que indicaria que no hi ha elements diferencials rellevants entre aquestes dues tipologies de centres amb referència a les temàtiques vinculades amb la participació dels pares en els centres educatius.

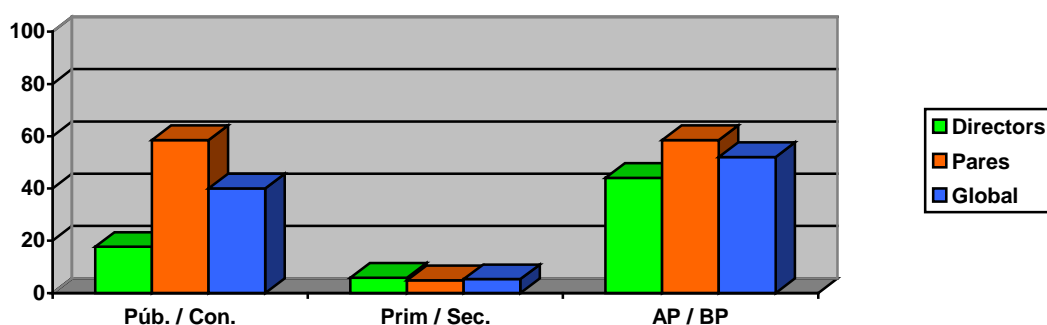
En categories hi ha més diferències entre centres d'AP/BP que entre públics/concertats (més del doble). Tenint en compte que les preguntes de categories podrien ser les més rellevants (per generals) a l'hora d'indicar més o menys predisposició a la participació dels pares per part dels centres en els àmbits més importants, podem concloure que les diferències entre centres d'AP i centres de BP són més nombroses, es produeixen en quasi el doble d'àmbits i assenyalen major discrepància entre els seus centres respecte al tema de la participació dels pares que no pas entre públics i concertats, tot i que en aquests també hi ha diferències. Podem concloure, doncs, que no és un fet irrellevant que els pares participin més o menys en les eleccions als consells escolars, al contrari, tot sembla indicar que aquest fet estaria correlacionat amb uns índexs de major participació (quantitativa i qualitativa), d'implicació i, alhora, d'acceptació d'aquesta participació i implicació dels pares en el centre. Tot i que també cal analitzar les diferències entre centres públics i concertats respecte a la participació i veure quins són aquells i quines circumstàncies hi concorren que faciliten més la participació i també les que la dificulten o la fan menor, les diferències no serien tan importants com les que ens toca discernir entre centres d'AP i de BP.

Amb referència a les subcategories, a vegades es dona la paradoxa que allà on no s'ha valorat com a baixa o nul·la la concordança entre una variable de centres en una pregunta de categories després, en les corresponents preguntes de subcategories derivades d'aquella categoria, sí que ho fan i amb claredat. Això ens hauria d'advertir sobre fer servir exclusivament les respostes a les preguntes considerades com a categories com a únics o molt més importants indicadors de resultats significatius per a la recerca. Per això, ens cal tenir en compte molt especialment els resultats de les subcategories i, en tot cas, abans d'avançar recomanacions definitives, considerar almenys els resultats globals (categories + subcategories) i no fer-ho basant-se exclusivament en els de les categories. Advertit això, en les subcategories, cal constatar l'equilibri entre les diferències produïdes entre centres d'AP i de BP, d'una banda, i les de centres públics/concertats, d'una altra. Tanmateix, els resultats no arriben al 50% de les preguntes en cap de les dues variables tot i que es queden a prop (47,2% en AP/BP i 43,4% en públics/concertats). En les subcategories –en haver-hi moltes més preguntes que en les categories– també hi ha moltes més respostes amb diferències mitjanes i altes de concordança entre variables, la qual cosa no vol dir que el valor constatat de respostes de baixa o nul·la concordança no sigui rellevant per a la recerca, donat que moltes vegades no hi ha diferències importants entre els centres si es considera la variable globalment, però sí dins una mateixa

tipologia de centres (per exemple: centres d'AP entre ells); i aquestes diferències de les respostes entre centres de la mateixa tipologia i variable poden tenir un valor significatiu per a la recerca. En qualsevol cas, en ser preguntes molt més concretes, i algunes d'elles no relacionades de manera directa amb una més intensa o qualitativa participació dels pares sinó en aspectes d'organització, d'horaris, de procediments, d'hàbits, etc., no podem concloure automàticament que una discrepància quasi absoluta en totes les variables seria sinònim de detectar els elements que faciliten i els que obstaculitzen la participació dels pares, sinó que, potser, si el nivell de diferències fos en quasi totes les preguntes de subcategories s'hauria de reconèixer que detectaríem centres que no podrien funcionar operativament. I aquest, evidentment, no ha estat el cas de la nostra mostra. Tornant, doncs, a l'anàlisi dels resultats produïts i després d'haver deixat clar que no podíem esperar el 100% de diferències entre variables en les subcategories, la diferència entre AP/BP i públics/concertats que s'apropa a 4 punts només constata la tendència produïda en les categories, tot i que les diferències han estat més importants entre les respostes dels directors que dels pares que han igualat en AP/BP i públics/concertats (8 preguntes cadascuna de les variables). L'opinió de directors i representants dels pares no és del tot equivalent (veure gràfic 3). Els representants dels pares mostren moltes més diferències entre ells que els directors entre ells i més diferències entre les subcategories que entre les categories i, dins d'aquestes, més diferències en els centres públics/concertats que entre AP/BP. També hi ha poca relació entre directors i representants dels pares en la variable centres de primària/secundària però en ser números baixos, en qualsevol cas, no ho considerem molt rellevant. Però, sí sobta la manca de sintonia entre directors i representants dels pares en: a) categories de públics/concertats, b) subcategories de públics/concertats i c) subcategories .d'AP/BP.

Les diferències detectades entre directors i representants dels pares a nivell global s'han de corregir amb una anàlisi de les preguntes equivalents, donat que els dos qüestionaris difereixen en moltes preguntes i amb el mateix nombre de preguntes (sobretot en subcategories on el qüestionari dels pares conté 7 subcategories més que el dels directors).

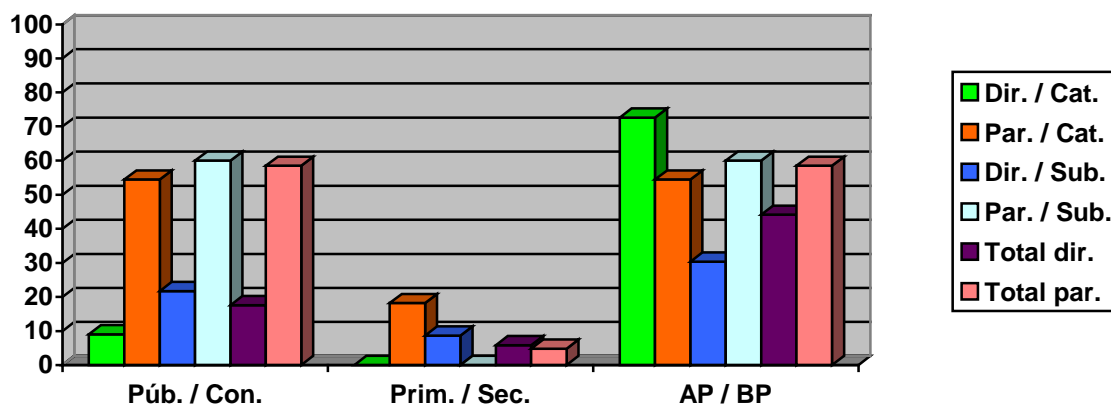
Gràfic 2. Percentatges dels nivells de concordança baixa/nul·la entre variables considerant el qüestionari als directors, als pares i el global (directors + pares)
 (directors: 100%=34 preguntes; pares: 100%=41 preguntes; global: 100%=75 preguntes)

Amb referència al gràfic 2, on es comparen les tres variables respecte al nivell baix/nul de les respostes dels directors, representants dels pares i resultats globals (directors + representants dels pares) caldria destacar:

1. Sumades les categories amb les subcategories hi ha més equilibri entre les respostes de directors i representants dels pares en els centres d'AP/BP que en els públics/concertats (deixant de banda els de primària/secundària on la correspondència és encara més gran però amb xifres de respostes molt baixes per a poder tenir-les en compte). Això podria interpretar-se com una major sintonia i una més gran coincidència en la percepció del centre en general, i més concretament amb les temàtiques relatives a la participació dels pares en el centre, entre els directors dels centres d'AP/BP i els seus representants dels pares que entre els dels centres públics/concertats. El fet de participar més o participar menys deu ser un element molt més constatable, en un i altre sentit, tant per part dels directors dels centres com de la persona que representa al col·lectiu de pares. En canvi, dins els centres públics i concertats s'observa una tendència per part dels directors a diferenciar-se menys entre ells que no pas els representants dels pares entre ells. I aquí potser hem de veure el diferent rol que juguen les AMPA en els centres públics en relació amb els concertats com un element de diferenciació important en la percepció de la participació dels pares en el centre, aspecte aquest més diluït entre els directors dels centres. Potser es podria pensar que en els centres públics les AMPA, i per tant els representants dels pares, tenen una percepció del que és i també del que caldria que fos la participació dels pares en el centre molt diferent de la que puguin tenir els representants de determinats centres concertats, on ja ni tan sols existeix AMPA o bé aquesta no juga un paper tan determinant en l'aspecte esperonador de la participació dels pares en tots els àmbits possibles en el centre (activitats diverses però també gestió, col·laboració amb l'equip directiu, en el consell escolar, etc.).
2. La diferenciació entre les respostes dels directors i dels representants dels pares en els centres públic/concertats obligaria a investigar més sí en són els dos tipus de centres igualment responsables d'aquesta manca de sintonia o té més incidència en els concertats que en els públics donat que potser en aquests és menor. Dit d'una altra manera, potser els directors i els representants dels centres públics (sobretot aquells d'AP) discrepen menys que els dels centres concertats (sobretot de BP) i això esbiaixa la resposta global de la variable. En qualsevol cas, la comparació per preguntes equivalents ens ho acabarà de confirmar o no.

Gràfic 3. Percentatges dels nivells de concordança baixa/nul·la entre variables considerant les respostes dels directors i dels representants dels pares en categories, subcategories i nivell global (categories + subcategories) (directors categories: 100%=11 preguntes; pares categories: 100%=11 preguntes; directors subcategories: 100%=23 preguntes; pares subcategories: 100%=30 preguntes; total directors: 100%=34 preguntes; total pares: 100%=41 preguntes)

Amb referència al nivell de respostes produïdes entre directors i representants dels pares en categories, subcategories i en la suma de categories més subcategories (gràfic 3) podem concloure algunes consideracions globals que després matisarem a la llum de la comparació entre les respostes similars dels dos qüestionaris:

Els directors dels centres d'AP/BP són els que mostren més diferències de tots els paràmetres analitzats (72,7%), fet que indicaria que són els més conscients d'una alta o d'una baixa participació dels pares en els seus centres, més que no pas per ser-ho d'un públic, d'un concertat, d'un de primària o d'un de secundària.

Els representants dels pares dels centres d'AP/BP i públics/concertats, en categories, mostren el mateix nivell de diferenciació (54,5%), un nivell alt de diferències, però lluny del 72,7% dels directors dels centres d'AP/BP. Perceben, doncs més les diferències entre una més gran o més baixa participació dels pares els directors dels centres d'AP/BP que no pas els representants dels pares d'aquests centres.

També en subcategories, hi ha més diferències entre els directors dels centres d'AP/BP (30,4%) que entre els públics/concertats (21,7%) tot i que no en la mateixa proporció de les categories.

En subcategories, els representants dels pares també tenen el mateix nivell de diferenciació entre centres d'AP/BP que entre públics/concertats, molt superior en proporció als percentatges dels directors de les dues variables en subcategories. Els representants dels pares es diferencien més entre si (tant entre centres d'AP i de BP com entre públics i concertats) que els directors, que tendeixen, entre ells, a no destacar tantes diferències en preguntes relacionades amb la participació dels pares en el centre que no pas, lògicament, els propis representants dels pares en

els centres que esdevenen més conscients dels punts forts i dels febles de la seva pròpia participació.

Respecte als resultats globals (categories + subcategories), la diferència fonamental entre centres d'AP/BP i públics/concertats ve donada per la diferent sensibilitat dels directors dels centres d'AP amb referència als de BP, i a l'inrevés, a l'hora de valorar els nivells de participació dels pares en el seu centre. En aquesta variable els seus directors tendeixen a diferenciar-se més que no pas els dels públics respecte als concertats. En canvi, els representants dels pares es diferencien per un igual segons siguin d'AP respecte als de BP o públics respecte als concertats.

Les diferències entre primària i secundària són curioses malgrat no ser significatives pels baixos valors assolits en cadascun dels paràmetres analitzats. Els directors no es diferencien en categories i sí en canvi en subcategories; els representants dels pares ho fan, al contrari, en categories i no es diferencien en subcategories. Si prenem l'apartat de categories com a més rellevant, llavors serien els representants dels pares aquells que manifesten més consciència de les diferències existents entre centres de primària i secundària respecte a la participació dels pares que no pas els directors d'aquests mateixos centres. En canvi, en aspectes més concrets i específics seria el contrari: els directors serien els més conscients de les diferències i els representants dels pares no les destacarien.

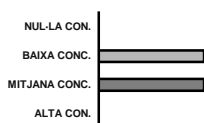
8.2. Comparació entre les respostes dels directors i les dels representants dels pares en categories i subcategories amb comentaris en aquelles coincidents o equivalents del nivell de concordança baix/nul

Compararem en els propers apartats aquelles preguntes de categories i subcategories on pares i directors han coincidit en un nivell de concordança baix o nul en alguna de les tres variables. Les que, per exemple, només han valorat com a baix/nul (de nivell de concordança) els representants dels pares però no així els directors, o a l'inrevés, no les comentarem tot i que les exposarem.

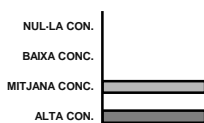
8.2.1. Comparació de categories

Pares Directors

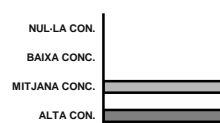
1. En quins camps generals es materialitza la participació dels pares en el centre?

Públic/Concertat

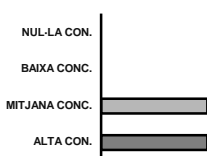

Primària/Secundària

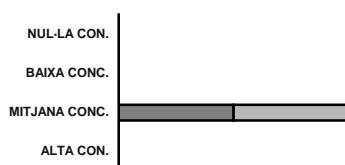

Alta participació/Baixa participació

2. Com valora, d'una manera general, la participació dels pares en el centre?

Públic/Concertat

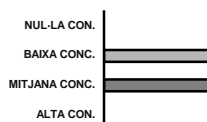

Primària/Secundària

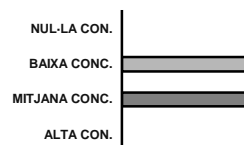

Alta participació/Baixa participació

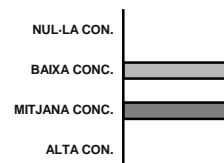
3. (4²) Com valora, d'una manera general, la participació dels pares en el centre?

Públic/Concertat

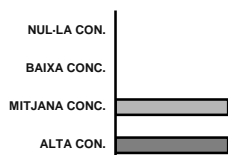

Primària/Secundària

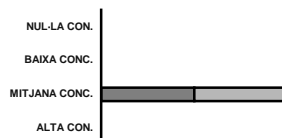

Alta participació/Baixa participació

4. (5) Com valora la pràctica de la participació dels pares a nivell d'aula?

Públic/Concertat

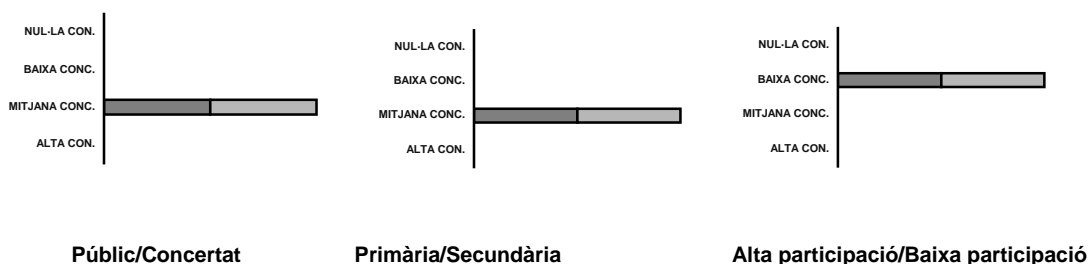
Primària/Secundària

Alta participació/Baixa participació

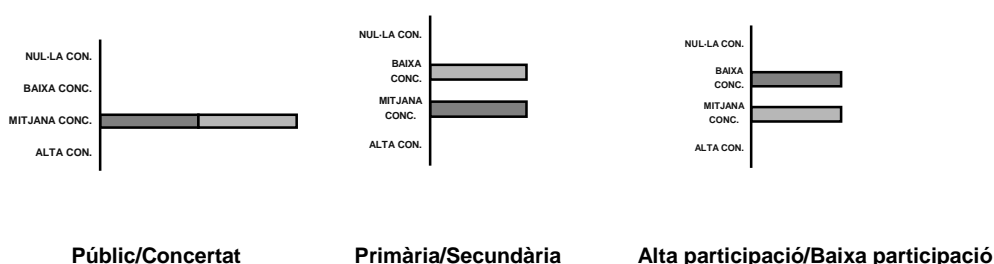
² A partir d'ara els números entre parèntesi faran referència a les preguntes del qüestionari dels directors mentre que els primers, sense parèntesi, ho faran del qüestionari dels representants dels pares mentre no s'indiqui el contrari.

5. (6) Com valora la participació dels pares en activitats pròpies en què participin ells?

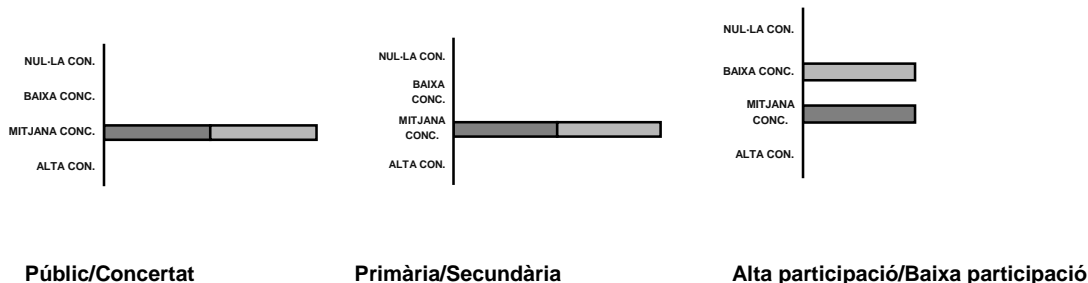
És l'única categoria on en les tres variables s'ha donat la mateixa coincidència. D'entre les tres, és la corresponent als centres d'AP i de BP on la coincidència ha estat en un nivell de concordança baix, per tant, significatiu per a la recerca. Els directors i els representants dels pares en els centres d'AP coincideixen en valorar de forma més positiva que els de BP la participació dels pares en activitats pròpies. En general, hi ha més nombre d'activitats organitzades i amb assistència i participació més nombrosa dels pares en els centres d'AP que en els de BP. Tanmateix, la majoria de directors es queixa que no hi ha massa participació en les activitats de tipus més formatiu i reflexiu (no lúdic) i en això hi estan d'acord els representants dels pares de determinats centres d'AP que indiquen que a les activitats de reflexió hi acudeixen pocs pares. Així, doncs, malgrat estar lluny d'una situació de participació òptima i nombrosa en tot tipus d'activitats, sí que es produeix una més gran assistència en general en els centres d'AP que en els de BP, a judici tant dels directors com dels pares.

7³. Com valora, d'una manera general, la participació dels pares en el centre?

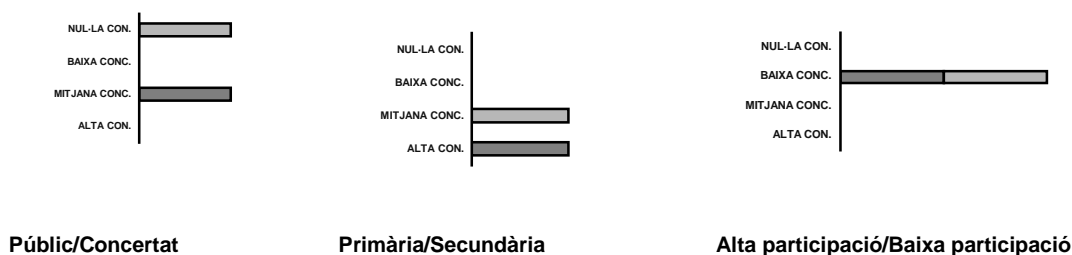

³ La categoria 6 del qüestionari de pares no existeix en el de directors, per això, ara, tornen a coincidir els números de la categoria. En qualsevol cas, la comparació només fa referència als punts d'insatisfacció dels pares i no els del professorat que també es preguntaven a la dels directors però que no es tindrà en compte en aquesta comparació.

8⁴. Amb referència a la participació dels pares en el centre, quins creu que són els principals punts de satisfacció que tenen els pares?

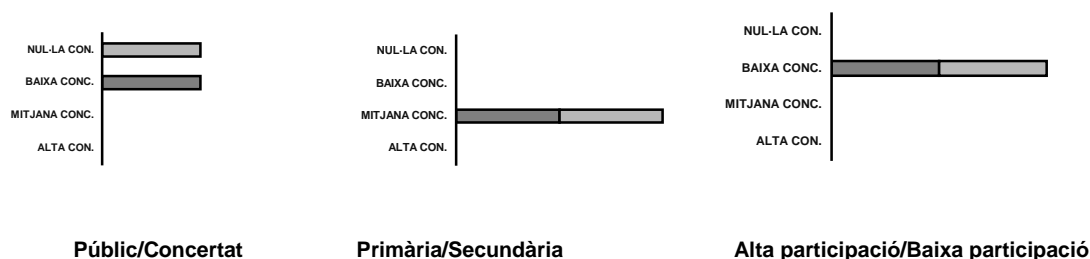
Considera necessària la participació dels pares per a millorar la qualitat de l'educació escolar? En cas afirmatiu, en quins àmbits?

Malgrat que en el qüestionari dels pares és on es produeix un nivell de concordança nul en la variable centres públics-centres concertats, en ser mitjà el nivell de concordança dels directors, no la tindrem en compte i sí, en canvi, la variable dels centres d'AP-BP on, tant directors com pares, han obtingut un nivell de concordança baix. Tots els centres consideren necessària la participació dels pares per a millorar la qualitat educativa. Els directors dels centres d'AP consideren, amb convenciment, que els pares han de participar en el major nombre d'àmbits possibles mentre que els dels centres de BP posen més condicions a aquesta participació. Els representants dels pares no es limiten a afirmar-ho sinó que passen a fer propostes i aquí també es detecten diferències entre centres d'AP i centres de BP. Els primers solen fer propostes més positives, també més compromeses, actives i no tan evasives o puntuals com els segons. En definitiva, pares i directors dels centres d'AP estan d'acord en una participació dels pares més àmplia, compromesa i concreta que no els de BP que aposten per una més limitada, més puntual i un tant evasiva.

⁴ En aquesta pregunta, a l'igual que en la 7, hem exclòs de la comparació la part de la dels directors que feia referència als punts de satisfacció del professorat.

10. Quines modificacions creu que són necessàries (a nivell legislatiu, polític-administratiu, de reglament o procediment intern del centre, a nivell social, de política de promoció, etc.) per fomentar una més gran participació dels pares en el centre (centres)?

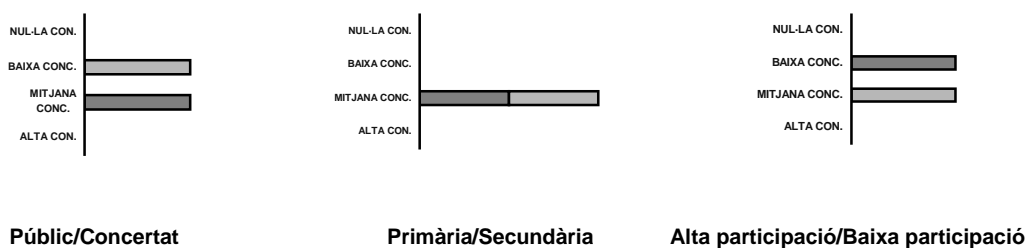

En aquesta categoria, si tenim en compte la concordança baixa i nul·la globalment com a significativa, trobem coincidència entre les respostes de directors i pares tant en la variable centres públics – centres concertats com en la de centres d’AP – centres de BP. Els directors dels centres públics proposen modificacions més significatives en els consells escolars, en el PEC, en els equips directius, etc., com a modalitats per a fomentar una més gran participació dels pares en els centres. En canvi, els directors dels centres concertats destaquen aspectes concrets que depenen més dels propis pares que no de l’Administració, de l’organització o de la direcció dels centres. Els representants dels pares en els centres concertats tampoc formulen propostes que afecten l’organització del centre o l’Administració i alguns, igual que els seus directors, manifesten que, en tot cas, l’increment de la participació ha de sorgir dels mateixos pares. Els públics, en canvi, reclamen potenciar més els equips directius, més poder de decisió per als pares, etc. Veiem, doncs, que hi ha força coherència en les respostes entre directors i representants dels pares en la diferenciació entre centres públics i concertats.

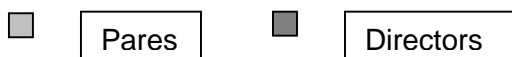
Pel que fa als centres d’AP i de BP, els directors dels primers destaquen que el PEC hauria d’implicar més a tothom, que els equips directius s’haurien de potenciar, els equips docents també s’haurien d’implicar més; els pares haurien de participar en aspectes com l’avaluació i en alts estaments del sistema educatiu. En canvi, els directors dels centres de BP aposten més per potenciar l’Escola de Pares, la comunicació amb els fills, establir la figura del dinamitzador, etc. Els representants dels pares en els centres d’AP no fan propostes tan concretes, en general, com els directors però sí més que els centres de BP. Tanmateix, els dos centres que han realitzat propostes concretes com millorar la informació que arriba als pares, disposar de més poder de decisió en el centre i potenciar els equips directius, són centres d’AP. La meitat dels representants dels pares dels centres de BP no fan cap proposta, manifesten que gairebé no es pot fer res o bé no contesten. Tot i que els directors dels centres de BP no són tan negatius, el cert és que sí que hi ha diferències respecte els d’AP que van molt més en la línia dels pares dels seus centres.

En resum, sobretot en els centres públics, i més en els d'AP que en els de BP (públics i concertats), les propostes d'incrementar més la participació dels pares, de potenciar els equips directius i de demanar més ajudes i decisions administratives que donessin més recursos als centres i més poder de decisió als pares, es formulen com els principals suggeriments per a potenciar la participació dels pares en els centres.

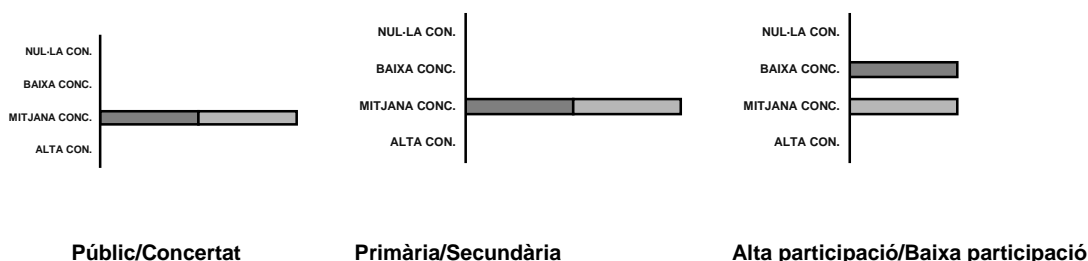
11. Podria formular propostes per millorar la implicació dels pares en els centres educatius?

8.2.2. Comparació de subcategories

(1.4.)⁵ Quines reunions professors-pares hi ha establertes en els diferents plans anuals del centre (etapa, cicle, nivell, grup-classe)? I quina és la periodicitat prevista (anual, trimestral, mensual)?

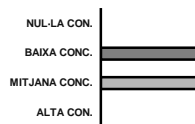

⁵ Entre parèntesi figuraran els números de les subcategories del qüestionari dels representants dels pares mentre que en primer terme, i abans del parèntesi, figuraran els números de les subcategories corresponents als qüestionari dels directors, sempre i quan no s'indiqui el contrari.

1.2. (1.5.) Amb quina freqüència alguns pares accedeixen a l'EAP o a la Inspecció per canals de via indirecta al centre?

Públic/Concertat

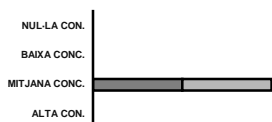

Primària/Secundària

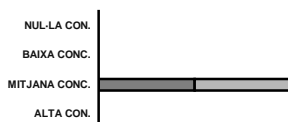

Alta participació/Baixa participació

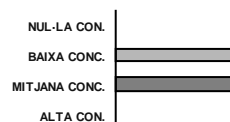
2.1. (2.1.) Com voldria que fos la participació dels pares en el centre (més participativa, més coordinada amb el centre, més comprensiva...)?

Públic/Concertat

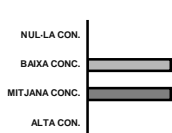

Primària/Secundària

Alta participació/Baixa participació

4.1. (3.1.) En quins dies i hores es convoquen habitualment els consells escolars de centre?

Públic/Concertat

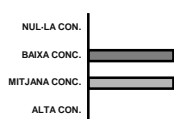

Primària/Secundària

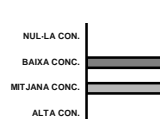

Alta participació/Baixa participació

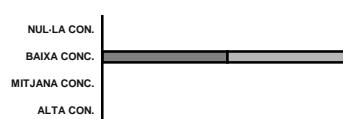
4.2. (3.2.) Amb quina antelació s'envien les convocatòries del consell escolar?

Públic/Concertat

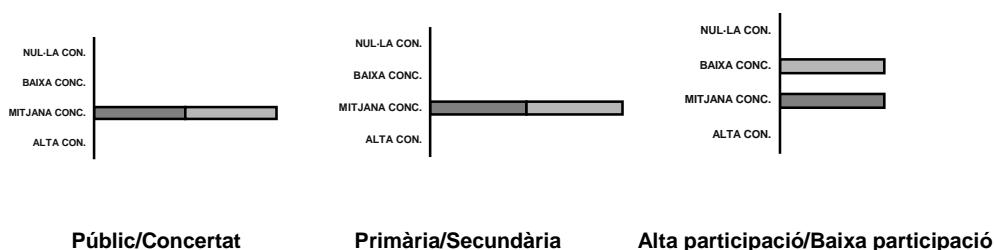
Primària/Secundària

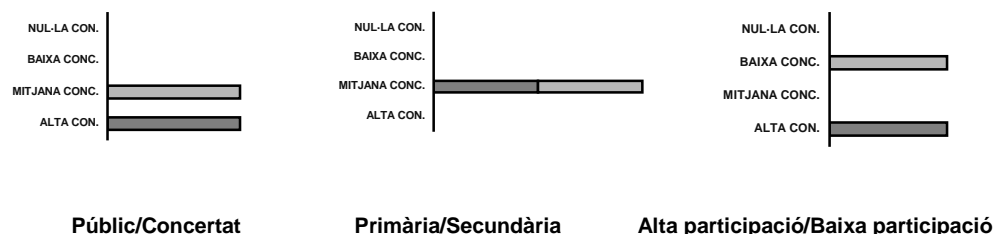
Alta participació/Baixa participació

En els centres d'AP, tant els directors com els representants dels pares afirmen que les convocatòries es troben fixades entre la setmana i els 10 dies d'antelació. Els centres d'AP també solen tenir més preestablerta la convocatòria i amb una tendència a ser més anticipada en el temps que la majoria de centres de BP. Aquests tenen força més variabilitat entre els 3 i els 15 dies, també, segons directors i representants dels pares. El fet que no hagi contradiccions en una pregunta d'aquest tipus que requeria una resposta, numèrica ens pot indicar que els qüestionaris tenen un bon nivell de fiabilitat en les respostes.

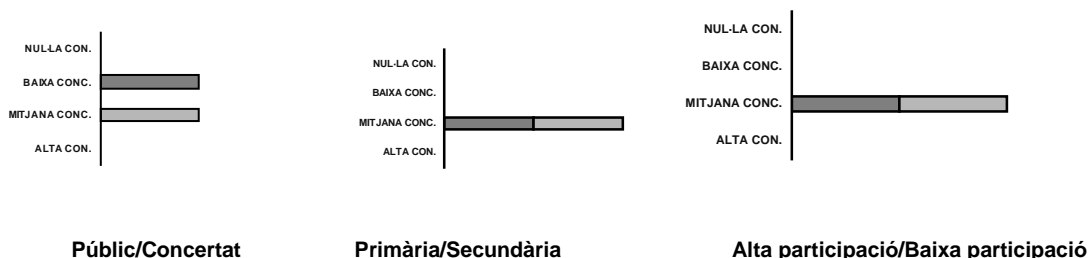
4.3. (3.3.) S'elabora per consens la convocatòria dels consells escolars?

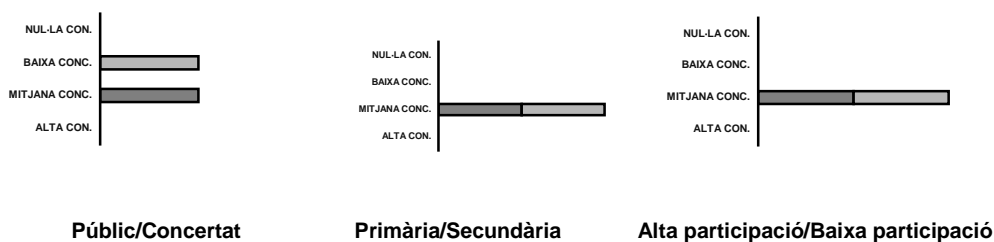
4.4. (3.4.) Els pares solen proposar temes al consell escolar de centre?

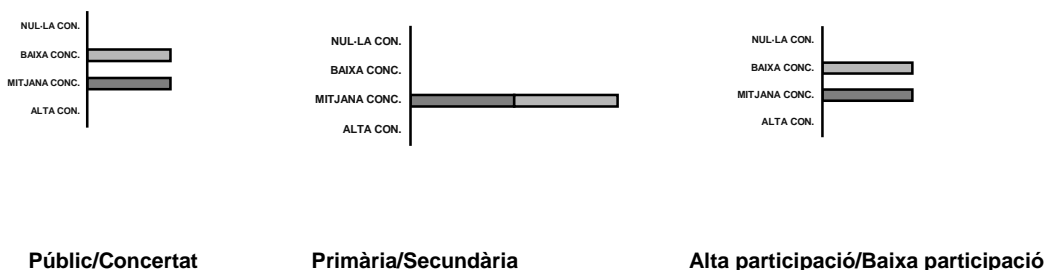
4.5. (3.5.) Els pares actuen en el consell més a títol personal o representatiu?

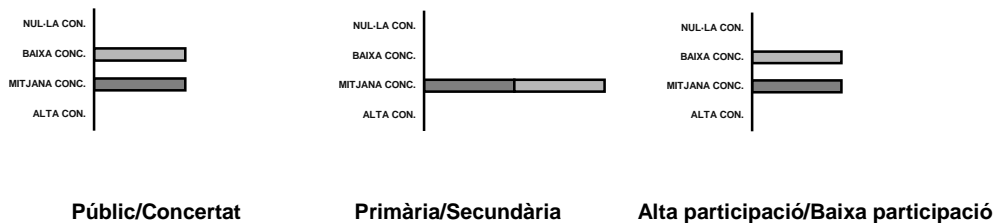
4.6. (3.6.) Amb quin tipus de majories es solen prendre les decisions en el consell escolar (simple, absoluta)?

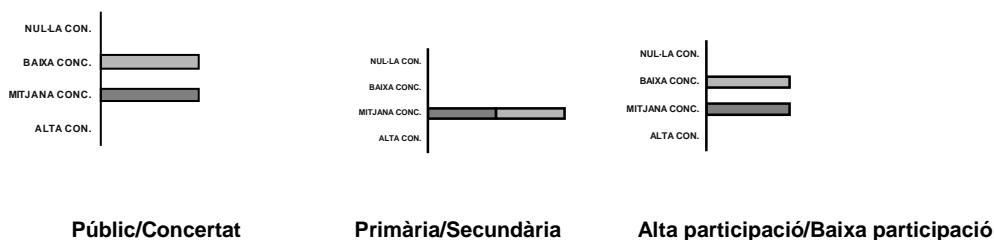
(3.7.) Considera que els temes més importants que succeeixen al centre són tractats en el consell escolar?

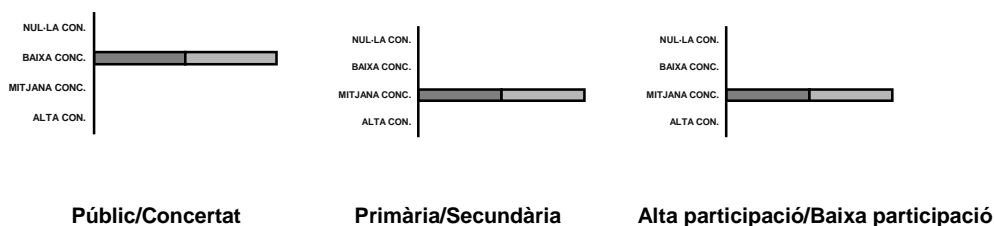
4.8. (3.8.) De quins procediments es podria dotar el centre –i que ara no té– per fomentar en el si del consell escolar un debat més reflexiu, crític, participatiu i que actués com a recerca i pràctica d’una autèntica cultura del consens i de la participació en benefici d’una més gran qualitat educativa en el centre?

5.1. (4.1.) Poden accedir els pares com a observadors a l’aula? Quan? En quines condicions?

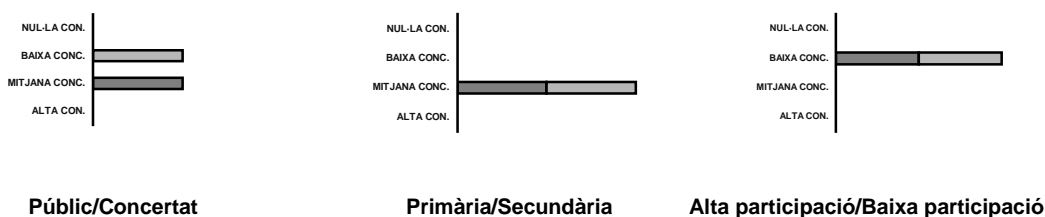

5.2. (4.4.) Participen els pares en algunes activitats escolars, complementàries o extraescolars relatives al curs dels seus fills?

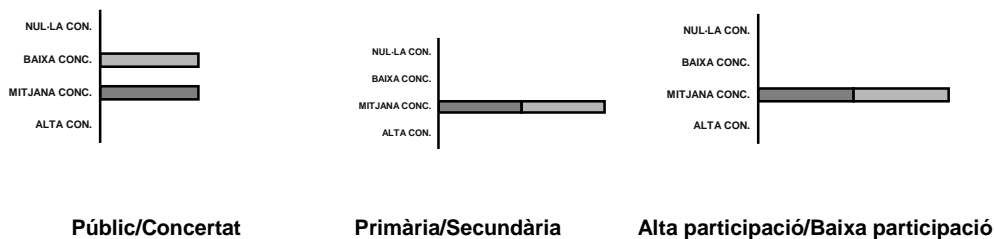
Segons els directors, en els centres públics es solen organitzar més activitats complementàries, extraescolars, etc., que en els concertats. Les activitats dels centres públics solen ser més participatives també en el nombre de pares i d'un tarannà més variat, adreçades als alumnes i a ells mateixos, mentre que els centres concertats s'adrecen més als pares o a les pròpies famílies (per exemple: la celebració del dia de la família en alguns centres concertats). Per als representants dels pares, en els centres públics els pares, presenten una participació més variada, constant i activa en les activitats que no pas en les dels centres concertats, que semblen més acotades a celebracions concretes i no tan vinculades a l'AMPA com aquella organització que les coordina o les organitza. Per tot això, i malgrat que els representants dels pares han estat més explícits i clars en les respostes a aquesta pregunta que els directors, en general, les respostes són coherents i van en la mateixa direcció en els dos tipus de qüestionaris.

5.3. (4.2.) Hi ha pares “col·laboradors” o “responsables” de curs o aula? En cas afirmatiu, com s'estableixen?

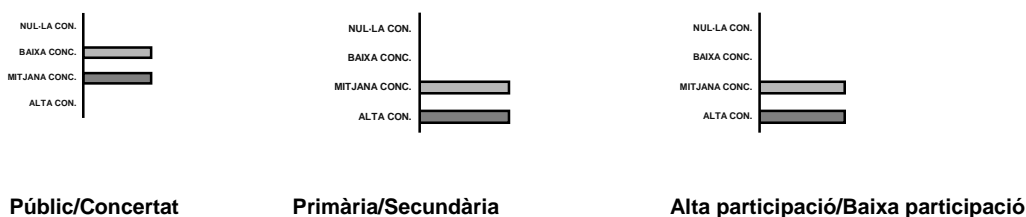

Hi ha més centres d'AP que tenen delegats o representants dels pares a nivell de classe o curs que de BP. També, en aquests, hi trobem més centres on es descarta aquesta figura perquè ja ha fracassat, etc. També per als pares, hi ha més centres d'AP que de BP que tenen delegats de curs o representants dels pares, així com són centres d'AP aquells on hi figuren els delegats més institucionalitzats i on es produeixen les impressions més positives d'aquesta figura participativa. Aquesta també seria una pregunta que ens podria indicar el valor de fiabilitat de la correspondència entre respostes dels directors i dels representants dels pares donat que demana gairebé una dada fàctica.

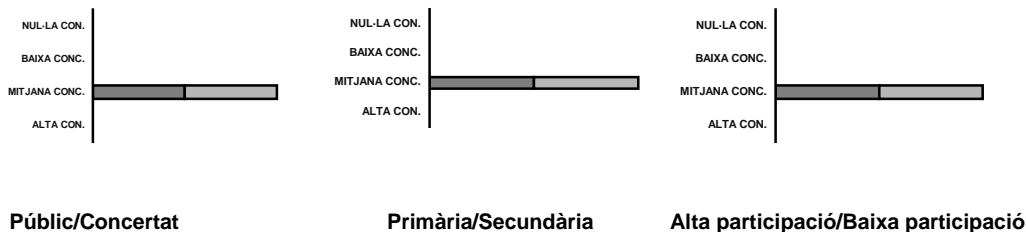
5.4. (4.3.) De quina mena és la informació sobre el curs del seu fill i amb quina freqüència la reben els pares?

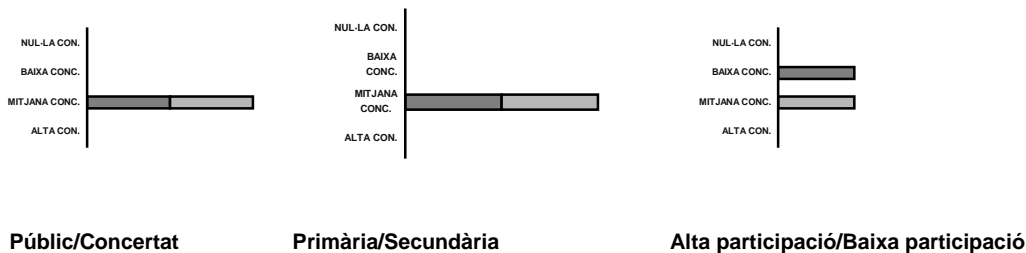
5.5. (4.5.) Com es du a terme la relació dels tutors amb les famílies?

5.5.1. (1.4.)⁶ Quines reunions professors-pares hi ha establertes en els diferents plans anuals de centre (etapa, cicle, nivell, grup-classe)? I quina és la periodicitat prevista (anual, trimestral, mensual)?

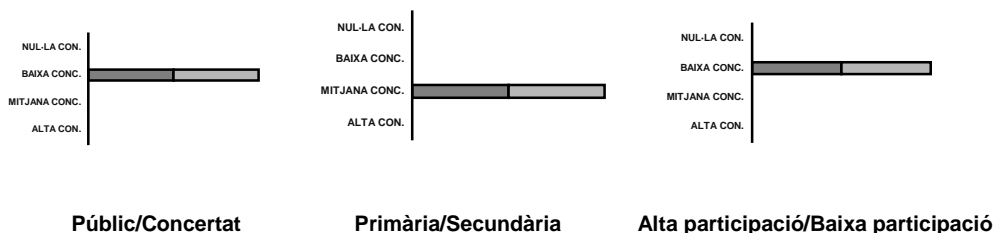

5.5.2. (4.5.1.) Quan el tutor demana una entrevista als pares, quin tipus de resposta general es produeix?

⁶ Tot i que l'enunciat de la pregunta varia lleugerament en un qüestionari respecte a l'altre, la finalitat de la pregunta és la mateixa i per això creiem que es poden comparar els seus resultats.

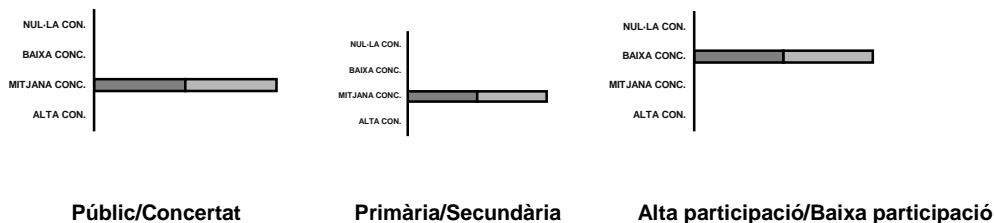
5.5.3. (4.5.2.) En general, els pares treuen profit de les reunions amb els tutors, o van a les entrevistes amb actituds defensives, poc col·laboradores, etc.?

Pel que fa als centres públics i concertats, els directors creuen que en els centres concertats els pares hi solen acudir amb actituds menys defensives que en bastants centres públics i també semblaria que serien els concertats on, més clarament, manifestarien que en treuen profit de les entrevistes amb els professors. Els representants dels pares dels centres concertats també consideren que els pares en treuen profit i van poc amb actituds defensives mentre que en alguns centres públics aquest reconeixement que acudeixen amb actituds defensives és explícit i, per lògica, també hi ha més centres que diuen que alguns pares no acaben de treure tot el profit que caldria de les entrevistes amb els tutors o professors. Per tant, hi ha força coincidència entre les respostes dels directors i les dels representants dels pares.

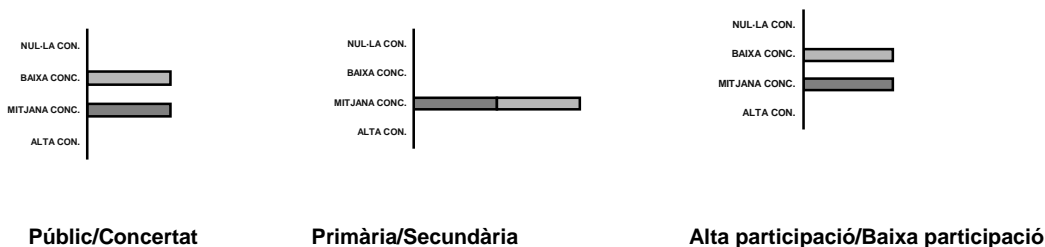
En relació als centres d'AP – BP, els directors dels centres d'AP, majoritàriament, manifesten que els pares treuen un profit positiu de les entrevistes amb els professors i tenim més centres de BP que d'AP on es reconegui que hi ha pares que vénen a les entrevistes amb els tutors o professors amb actituds defensives o malafides. Els representants dels pares també creuen que són els centres de BP on es produeixen més actituds defensives o poc col·laboradores. En canvi, les més positives, per creure que la majoria de pares en treuen un bon profit de les entrevistes, es trobarien més freqüentment en els centres d'AP que en els de BP, tot i que entre aquests també n'hi ha que troben, en general, positiva la impressió que tenen els pares d'haver aprofitat el temps acudint a l'entrevista amb el tutor o el professor del seu fill. Per tot això, també aquí el nivell de coincidència entre representants dels pares i dels directors és molt acusat.

6.1. (5.1.) Existeix tradició en realitzar programes específics d'Escola de Pares o activitats específiques adreçades a l'Escola de Pares?

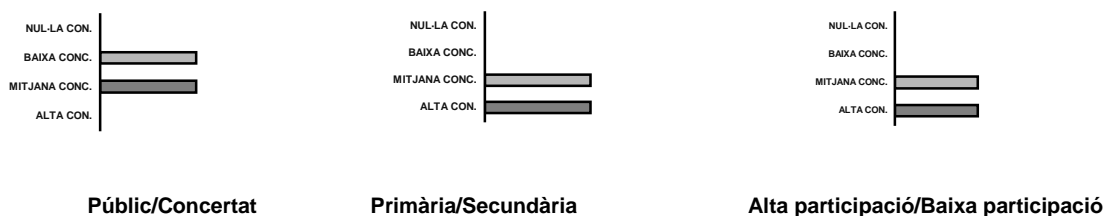

Hi ha més centres d'AP que de BP amb tradició de fer activitats pròpies de l'Escola de Pares o bé estan pensant a fer-les, segons els directors. Els representants dels pares opinen que els centres d'AP mostren més predisposició a organitzar activitats de l'Escola de Pares que els de BP. A més, aquells que tenen institucionalitzades unes activitats pròpies d'una oferta adreçada específicament als pares són d'AP i no hi ha cap de BP. Aquests, en la majoria, es limiten a fer activitats puntuals. Hi ha, per tant, força coincidència en les respostes entre directors i pares en una pregunta que, pel seu caràcter, també ens podria indicar l'índex de fiabilitat en la coincidència de respostes entre directors i representants dels pares dels mateixos centres.

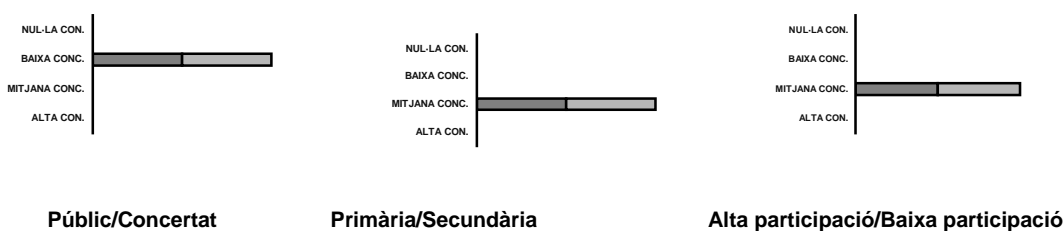
6.2. (5.2.) Participen en reunions o activitats els exalumnes o els pares d'exalumnes del centre? Els pares participen en activitats conjuntes amb altres pares, alumnes o les AMPA d'altres centres?

(5.3.) Els pares participen en activitats conjuntes amb entitats veïnals, ONG, etc.?

6.4. (5.4.) Solen proporcionar els pares material didàctic o d'altre tipus al centre?

Per als directors, hi ha més centres públics que concertats que reben materials i recursos procedents dels pares, bàsicament mitjançant l'AMPA i la seva quota, tot i que en els públics, a banda de les aportacions per quota, molts centres reben d'altres

aportacions de l'AMPA (materials concrets, ajudes econòmiques, etc.). Per als representants dels pares, la diferència encara és més gran donat que la majoria de pares dels centres concertats contesten que els pares no proporcionen als seus centres materials didàctics o d'altre tipus (no són tan radicals els directors). No acaben de coincidir al cent per cent, doncs, pares i directors en els centres concertats però sí en els centres públics. Les AMPA juguen, doncs, en els centres públics un paper clarament decisiu a l'hora d'aportar materials als centres, paper que no semblen jugar gairebé en els concertats entrevistats.

8.3. Conclusions a partir de l'anàlisi de les preguntes coincidents de concordança baixa-nul·la dels qüestionaris directors-pares

Dels comentaris que ja hem anat realitzant pregunta a pregunta amb concordança *baixa-nul·la* coincident en els dos qüestionaris, destaquem ara, a manera de conclusions resumides, els aspectes més rellevants:

8.3.1. Centres de primària-centres de secundària

1. De preguntes de categories n'hi ha 6 (de 10) de coincidents però totes de *mitjà* nivell de concordança. De subcategories n'hi ha 18 (de 23) però també de nivell *mitjà* de concordança. Per això, podem concloure que les diferències entre centres de primària i centres de secundària, tenint en compte tant les respostes dels directors com les dels pares de les preguntes iguals que ambdós han contestat, no han estat significatives. Per tant, sembla que els centres educatius diferenciats per l'etapa educativa que imparteixen no es diferencien significativament en cap aspecte rellevant relacionat amb la participació dels pares en els centres, independentment que l'índex de participació global en les eleccions a representants dels pares en els consells escolars indiqui diferències entre ambdós tipologies de centres.

8.3.2. Centres públics-centres concertats

1. Els directors i els representants dels pares dels centres públics proposen modificacions més significatives per a incrementar la participació dels pares en els centres que no pas els dels centres concertats. Així, els primers, pretenen modificacions en el consell escolar, en l'elaboració i assumpció del PEC, en el lideratge dels equips directius, més poder de decisió dels pares, etc.. En canvi, els segons, els centres concertats, fan propostes en la línia de potenciar la participació des de les iniciatives dels propis pares i no tant a partir de mesures organitzatives o administratives.
2. En relació amb la participació dels pares en activitats adreçades als fills, els directors i els representants dels pares en els centres públics solen ser més

nombroses, variades, participatives i actives que en els centres concertats. En aquests, solen trobar-se més acotades a celebracions concretes i no tan vinculades al centre i amb l'AMPA com en els centres públics.

3. Respecte a les reunions dels pares amb els tutors dels seus fills, els directors i els representants dels pares en els centres concertats opinen que els pares acudeixen amb poques actituds defensives a les reunions i, per tant, solen treure un profit positiu de les mateixes. En canvi, en alguns centres públics es manifesta clarament que hi ha pares que acudeixen amb postures defensives i no massa col·laboradores a les reunions amb els tutors. Lògicament, també en aquests centres es manifesta que alguns pares no aprofiten massa aquestes reunions. Potser la diferent procedència i la més àmplia diversitat socioeconòmica i cultural dels pares dels centres públics contribueix a aquesta valoració diferenciada en relació als centres concertats.
4. Tant per als directors com –i fins i tot de forma més evident– per part dels representants dels pares dels centres públics, els pares ofereixen recursos materials –i també econòmics– als centres canalitzats gairebé sempre per a l'AMPA. En canvi, en els centres concertats, els representants dels pares manifesten que no proporcionen ni materials ni recursos al centre mentre que alguns dels seus directors no són tan taxatius. Tanmateix, sembla clar que en els centres públics –a diferència dels concertats– les AMPA juguen un paper clau a l'hora d'aportar materials i recursos als centres.

8.3.3. Centres d'AP-centres de BP

1. La valoració de la participació dels pares en les activitats en què ells participen ha estat coincident entre directors i representants dels pares dels centres d'AP-BP. Existeix, en general i en opinió de pares i directors, més nombre d'activitats organitzades, una major assistència i participació dels pares en les activitats dels centres d'AP que no pas en les dels centres de BP. Tot i així, les activitats de reflexió i de diàleg o col·loqui tenen una assistència baixa. En definitiva, sembla existir una relació entre més nombre d'activitats per pares organitzades en els centres, una més gran implicació en elles i una també més nombrosa assistència dels pares en les mateixes i una alta participació dels pares en les eleccions a consells escolars per l'estament pares en els centres. A més alta implicació, assistència i varietat i nombre d'activitats pels pares en els centres correspondria una més gran participació dels pares en les eleccions als consells escolars.
2. Malgrat que tots els centres consideren necessària la participació dels pares per a millorar la qualitat de l'educació escolar, és en els centres d'AP on, tant directors com representants dels pares, opinen que els pares han de participar en més àmbits, sense tantes condicions, amb compromisos fermes, actius i concrets i no pas una participació limitada, un tant evasiva, puntual, condicional o amb àmbits delimitats com és la que defensen la majoria de centres de BP. Voler, doncs, una

participació dels pares en el màxim d'àmbits possibles, activa i compromesa semblaria relacionar-se també amb una alta participació dels pares en les eleccions als consells escolars.

3. Directors i representants dels pares dels centres d'AP manifesten, com a propostes significatives per a incrementar la participació dels pares en els centres, que el PEC hauria d'implicar més a tothom, que els equips directius i els equips docents haurien de reforçar-se i que els pares s'haurien d'implicar en més aspectes de la vida del centre (per exemple: en la pròpia avaluació). Pels centres de BP, en canvi, les propostes es situen més en la línia de potenciar activitats del tipus d'Escola de Pares, la comunicació pares-fills, etc. Una dada significativa és que la meitat dels representants dels pares dels centres de BP no formulen cap proposta per a fomentar una més gran participació dels pares en els centres, fet que vindria a significar que aquells centres que necessitarien més propostes per a incrementar la participació dels pares són aquells on, precisament, proposen menys i, al contrari, els que, aparentment, tenen ja una bona participació –almenys pel que fa a les eleccions als consells escolars– en formulen més i molt més profundes i compromeses, fet que indicaria, en general, que posseeixen una major cultura participativa i on una més gran participació és sinònim de recerca constant de nous camins per anar-la incrementant.
4. En un aspecte ja molt més concret com és amb quina antelació s'envien les convocatòries del consell escolar del centre, veiem que en els centres d'AP, tant directors com pares, estan d'acord a afirmar que les convocatòries es troben més fixades de forma preestablerta, i amb una mitjana de més antelació en la convocatòria que en els centres de BP, per la qual cosa podríem establir una certa relació entre aquells centres que posseeixen una convocatòria més fixada i anticipada i una més gran participació dels pares en les eleccions als consells escolars, d'una banda, i, d'una altra, aquells centres que tenen menys fixada la convocatòria dels consells i amb una gran variabilitat en l'anticipació de la mateixa i que, a més, tenen un baix índex de participació en les eleccions als consells escolars per part de l'estament pares.
5. De representants o delegats de classe entre els pares només en tenen alguns centres d'AP per cap de BP. També alguns, entre els d'AP, no descarten tenir-ne mentre que en alguns de BP manifesten que aquesta figura de representant o delegat dels pares ha fracassat en el seu centre. Així, doncs, tot i que la correspondència no és absoluta, podríem establir una certa relació entre una més gran participació en les eleccions als consells escolars per part dels pares i posseir, o estar disposats a tenir, delegats de classe per part dels pares.
6. En els centres d'AP, directors i representants dels pares manifesten majoritàriament que els pares valoren positivament el resultat de les entrevistes amb els tutors dels seus fills. També trobem més centres de BP que d'AP que diuen que es produeixen certes entrevistes amb els pares mostrant alguns d'ells

determinades actituds defensives o poc col·laboradores. Els centres on més es reconeix que alguns pares no acaben d'aprofitar les entrevistes amb els tutors també són de BP. I això es produeix també amb més freqüència en els públics que en els concertats.

7. Tant directors com representants dels pares manifesten en més centres d'AP, que no pas de BP, que hi ha més tradició en realitzar activitats pròpies de l'Escola de Pares o bé que estan pensant poder-les fer o ampliar-les. En aquests centres aquest tipus d'activitats d'Escola de Pares es troben, doncs, més institucionalitzades que en els centres de BP. Aquests realitzen, com a molt, activitats adreçades als pares però de caràcter molt puntual (per exemple: el dia de la família). Tot i que la participació no és massa nombrosa en les típiques activitats d'Escola de Pares (xerrades, cursets, col·loquis, etc.) sí que ho són en altres de caràcter més festiu, esportiu o lúdic. En definitiva, hi hauria més tradició en realitzar activitats pròpies de l'Escola de Pares, i en mantenir-les (encara que alguns centres manifesten que les volen replantejar per aconseguir més assistència i implicació dels pares), en aquells tipus de centres que també posseeixen un alt índex de participació dels pares en les eleccions als consells escolars.

8.4. Alguns comentaris als resultats comparatius

Si analitzem les respostes dels dos tipus de qüestionaris (directors i representants dels pares) i comparem per nivells de concordança les coincidències, trobem que, amb molta diferència, és en el nivell mitjà de concordança on, en la variable centres de primària-centres de secundària, s'acumulen en exclusiva les respostes coincidents entre directors i pares (24 de 33 –73%–) i no hi ha cap pregunta coincident en les concordances alta, baixa o nul·la (veure taula 2). Per tant, malgrat ser la variable que menys respostes significatives té per a la recerca (totes les coincidències es produeixen en el nivell mitjà de concordança no massa significatiu per als objectius de la recerca) és on directors i pares han demostrat més coherència en les seves respostes i, per tant, es pot considerar bastant fiable aquest nivell de no diferenciació significativa, a nivell general, entre els centres de primària i els de secundària pels temes al voltant de la participació dels pares en els centres. I això, indubtablement, ens ha de fer reflexionar sobre el tòpic de la diferenciació entre la primària com aquella etapa on els pares participen una “mica” en els centres i la secundària com aquella en què “fugen” definitivament.

En la variable centres públics-centres concertats trobem 3 preguntes de categories coincidents en un nivell de concordança mitjà i 7 de subcategories. També en subcategories tenim 3 preguntes coincidents en baixa concordança (això representa el 39% respecte el global de preguntes equivalents dels dos tipus de qüestionaris –33 preguntes–) (veure taula 2). De les 33 preguntes en què hi ha coincidència entre directors i pares, en 13 d'elles trobem coincidència en la variable centres públics-centres concertats, la qual cosa indica que no hi ha excessiva coherència entre les

respostes dels directors i dels representants dels pares en els mateixos centres. En general, els pares dels centres públics solen ser més exigents en les reivindicacions de més participació que molts dels directors dels seus centres, tot i que això s'ha de matisar pregunta a pregunta.

En relació a la variable centres d'AP-centres de BP, tenim 7 preguntes de subcategories de coincidència entre directors i pares amb un nivell de concordança mitjà. També trobem 3 preguntes coincidents corresponents a categories més 3 de subcategories –total 6– amb un nivell de concordança baix. En total: 14 preguntes (el 42% respecte al global de preguntes equivalents dels dos qüestionaris) (veure taula 2). La variable AP-BP no és la que suma més preguntes on coincideixen directors i pares, però sí on hi ha més preguntes de nivell baix coincidents i, per això, també és la variable més significativa perquè les seves 7 preguntes coincidents de baixa/nul·la concordança representen el 21% del total de preguntes equivalents entre qüestionaris (que són 33) per sobre del 12% de la variable públic-concertat i, per descomptat, per sobre el 0% de la variable primària-secundària. Sense assolir, doncs, un nivell molt gran de coincidència entre directors i pares –no arriba al 50% de les preguntes–, sí que s'observa una tendència per part dels directors dels centres d'AP i BP de distanciar-se entre ells més que no pas entre els representants dels pares d'aquestes mateixes tipologies de centres.

Potser part de l'explicació pot ser que els representants dels pares dels centres de BP solen mostrar la realitat de la participació dels pares en el centre d'una forma més optimista i no tan crítica –o realista– de com ho fan els directors d'aquests mateixos centres. Si ja són centres on els pares participen poc –almenys a nivell de consell escolar– potser cal donar més validesa a les declaracions dels directors que a la dels representants dels pares. Per una altra part, resulta lògic pensar que costa més reconèixer una baixa participació dels pares en el centre per part del propi representant d'aquests pares que no pas per part del director del centre. En qualsevol cas, en els centres d'AP no hi ha tanta discrepància entre les opinions expressades pels directors i aquelles altres que han expressat els seus representants dels pares.

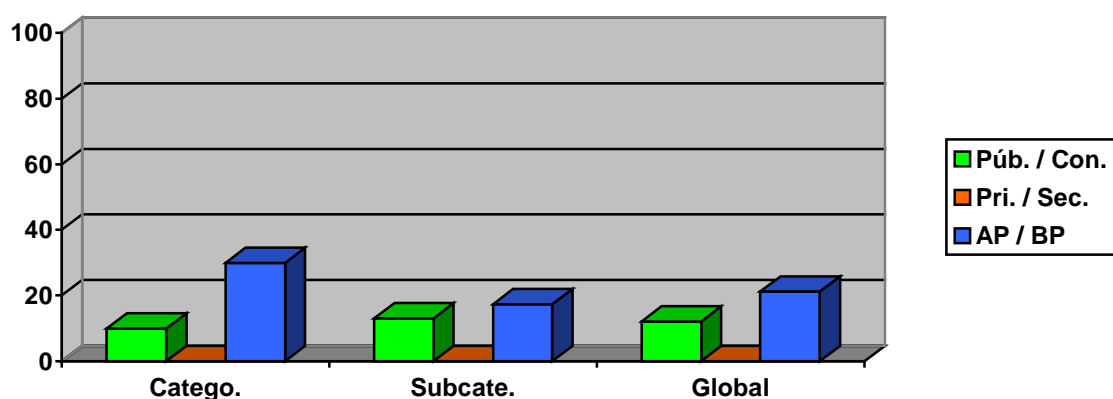
Taula 2. Comparació de les respostes coincidents dels directors i dels pares i percentatge global de baixa/nul·la concordança en les respostes. A alta concordança; M mitjana concordança; B baixa concordança; N nul·la o quasi nul·la concordança; TC total preguntes coincidents; B/N total preguntes coincidents sumades de baixa i nul·la (quasi nul·la) concordança

	CATEGORIES								SUBCATEGORIES								TOTAL							
	A	M	B	N	T C	%	B/ N	%	A	M	B	N	T C	%	B/ N	%	A	M	B	N	T C	%	B/ N	%
Públic / Concertat	0	3	0	0	3	30	1	10	0	7	3	0	10	44	3	13	0	10	3	0	13	39	4	12
Primària / Secundària	0	6	0	0	6	60	0	-	0	18	0	0	18	78	0	-	0	24	0	0	24	73	0	-
Alta par. / Baixa par.	0	0	3	0	3	30	3	30	0	7	4	0	11	48	4	17	0	7	7	0	14	42	7	21
Total preguntes equivalents dels qüestionaris					10	100	10	100					23	100	23	100					33	100	33	100

Si continuem considerant només aquelles preguntes en les respostes de les quals han coincidit els directors i els representants dels pares en el mateix nivell de concordança i prenem ara només en consideració el nivell baix o nul de concordança, observem (veure gràfic 4) que els percentatges de coincidència són, en general, baixos. El valor més alt se situa just al 30% de preguntes (categories de la variable AP-BP). En qualsevol cas, sí que observem valors més alts en categories, subcategories i global (categories més subcategories) en la variable AP-BP que en la públics-concertats i, per descomptat, que en la variable primària-secundària, en què no trobem cap resposta del nivell de concordança baix o nul on coincideixin directors i pares.

Tot això ens fa concloure que les respostes dels dos qüestionaris a les preguntes equivalents en ambdós no han presentat una gran sintonia entre les opinions dels directors i les dels representants dels pares. Aquesta circumstància podria explicar-se per les diferents percepcions del centre en general, i de la pròpia participació dels pares en particular, que tenen els directors per una banda com a caps de personal del centre, com a màxims òrgans unipersonals de direcció, etc., i el representant dels pares per una altra banda que ostenta un altre tipus de percepció del centre. A més, alguns d'aquests representants dels pares no han estat sempre els presidents de l'AMPA. Aquesta circumstància ha influït transversalment a totes les variables però, respecte al nivell de concordança baix o nul, que és el més significatiu de l'estudi, ha afectat, sobretot, a les variables centres públics-centres concertats i a la de centres d'AP-centres de BP.

En qualsevol cas, també en l'índex d'una major coincidència entre les respostes dels directores i dels representants dels pares en les preguntes amb un nivell de concordança baix-nul, la variable dels centres d'AP-BP ha assolit uns percentatges de coincidència superiors a les altres dues variables (clarament major en categories, i una mica menys en subcategories i en global) (veure gràfic 4). Semblaria, doncs, que es detecta una major coherència en les respostes de directores i representants dels pares en la variable AP-BP que no pas en les altres dues variables. Potser perquè una major participació dels pares és alhora més ostentosa i clara, tant pels directores dels centres com pels propis pares, i una baixa també ho és, la variable AP-BP ha tingut més respostes coincidents que les que s'han produït en les comparacions procedents de les variables públics-concertats i primària-secundària, on les diferències entre centres no són considerades en la mateixa perspectiva per directores i pares quan es tracta de plasmar diferències entre les respostes de les tipologies de centres de les dues variables. Però això només succeeix en l'anàlisi de les respostes amb un nivell baix-nul de concordança. Tanmateix, tal com ja hem explicat, no es produeix en el nivell mitjà on la major coherència es troba en la variable centres de primària-centres de secundària. Així, doncs, també és la variable *centres d'AP – centres de BP* la que té més nombre de respostes coincidents amb un índex *baix* de concordança entre directores i pares, fet que vindria a demostrar que allà on es tenen més clares les diferències entre centres d'AP i de BP és també on més coherència tenen els propis representants dels pares amb els directores del seus centres. Aquest fet indicaria un plus de major coherència entre els directores i els representants dels pares en aquells centres on també es té més clara la percepció de si els pares participen amb major o menor intensitat i en tots i cadascun dels àmbits de participació en el centre.

Gràfic 4. Percentatges dels nivells de concordança baixa / nul·la entre variables considerant categories, subcategories i nivell global (categories + subcategories) només de les respostes coincidents dels qüestionaris als directores i als representants dels pares (Categories: 100%=11 preguntes; subcategories: 100%=23 preguntes; global: 100%=34 preguntes)

8.5. Conclusions de les coincidències detectades entre les respostes dels directors i les dels representants dels pares

Com a resum, i amb ànim de sintetitzar allò que ja hem anat afirmant en aquest capítol i afegir-hi algun comentari més, repassem algunes conclusions arran de la comparació dels dos tipus de qüestionaris:

1. Existeixen mínimes diferències entre centres de primària i centres de secundària, tant en les respostes dels directors com en les dels representants dels pares, per la qual cosa podem deduir que la variable de diferenciació: *centres de primària – centres de secundària* no resulta rellevant pel que fa a la participació dels pares en els centres (almenys des d'un sentit general i no estrictament limitat a la participació en les eleccions als consells escolars).
2. Les diferències trobades entre centres d'AP i centres de BP són nombroses i es produeixen quasi en el doble de respostes o àmbits de les detectades en els centres públics i centres concertats. Assenyalen força discrepància –tot i que no en un sentit absolut– respecte a la participació dels pares a nivell general en els centres. Així, doncs, el fet que els pares participin més o menys en les eleccions als consells escolars (precisament el motiu de diferenciació de la variable centres d'AP i centres de BP) no sembla ser un fet irrellevant en relació amb una major o menor implicació i acceptació –quantitativa i qualitativa– de la participació dels pares en el centre.
3. Gairebé representen el 50% de les preguntes de subcategories les que tenen diferències significatives en les respostes entre centres d'AP i centres de BP i una mica menys d'aquesta proporció entre centres públics i centres concertats. Aquesta lleu diferència és deguda més als directors que no pas als representants dels pares. Sobretot en les categories, en els centres públics – centres concertats, els representants dels pares mostren força diferències entre ells, fet que podria indicar que determinats representants dels pares, sobretot alguns centres concertats, no coneixen amb molta profunditat la realitat del seu centre en l'àmbit participatiu.
4. Existeix una important manca de sintonia entre els directors i els representants dels pares en les categories dels *centres públics – centres concertats*; les subcategories dels *centres públics - centres concertats* i les subcategories dels *centres d'AP – centres de BP*.
5. En els centres públics, les AMPA posseeixen una percepció més clara, més profunda i més crítica del que és, i del que hauria de ser, la participació dels pares en el centre que molts dels representants dels pares més isolats de determinats centres concertats sense una AMPA massa representativa o, senzillament, sense AMPA. Aquesta agudesesa de percepció que diferencia els representants dels pares

dels centres públics en relació a alguns dels concertats no la trobem en la valoració dels directors dels centres públics en comparació a la dels directors dels centres concertats.

6. Les diferències entre centres d'AP i centres de BP es corresponen bastant amb les diferències de percepció produïdes entre directors i representants dels pares de les dues tipologies de centres. Per tant, l'alta o la baixa participació dels pares en el centre sembla ser un factor molt clarament identificable tant pels directors com pels representants dels pares i en un tipus i altre de centres, amb independència de que es tracti d'un centre públic, concertat, de primària o de secundària. En tot cas, però, els directors dels centres d'AP i els de BP són els més conscients d'una alta o baixa participació dels pares en els seus centres per sobre de les altres diferències de la resta de variables i tant en categories com en subcategories.
7. Els representants dels pares diferencien més els centres d'AP dels de BP en subcategories i els públics dels concertats, també en subcategories, que no pas els seus directors respectius. Això pot ser degut al fet que són més coneixedors del "detall" de la participació – no participació dels pares en els seus centres que no pas els propis directors d'aquests centres. No succeeix, però, el mateix en les preguntes relacionades amb les categories en la variable centres d'AP – centres de BP, on els directors encara es diferencien més entre ells que no pas els representants dels pares (al contrari que en els centres públics – centres concertats), fet que indicaria que en els àmbits més generals de la participació dels pares en el centre els directors dels centres d'AP i els dels centres de BP discriminen força les seves diferències. Els directors dels centres d'AP tendeixen a diferenciar-se molt més dels directors dels centres de BP que no pas els dels centres públics en relació als dels concertats, per exemple. Això indicaria que els directors –i potser per extensió els equips directius en general– són molt conscients de quins són els àmbits i les modalitats de la participació dels pares en els seus centres, i solen valorar-les en totes les seves dimensions, molt més que els directors dels públics respecte als concertats o els representants dels pares dels centres d'AP i centres de BP i dels centres públics i centres concertats en les categories.

9. Conclusions generals de la recerca

9.1. Conclusions per variables

A manera de resum, i sense voler ser exhaustius, repetirem o sintetitzarem les principals conclusions que, al nostre judici, es poden extreure de la recerca efectuada amb l'ànim d'orientar el foment de la participació dels pares en els centres educatius.

9.1.1. Centres de primària-centres de secundària

1. Si tenim en compte conjuntament les respostes de directors i pares a les mateixes preguntes, les diferències entre centres de primària i centres de secundària no són rellevants per a identificar factors afavoridors de la participació dels pares en els centres, per la qual cosa podem concloure que el fet de ser un centre de primària o un centre de secundària no resulta determinant per a incrementar o disminuir la participació dels pares en els centres, independentment del seu índex de participació en les eleccions als consells escolars per l'estament pares. Així es desfà el tòpic de pensar que els pares participen molt més en els centres de primària respecte als de secundària pel fet de tractar-se d'etapes diferents. En cap cas sembla, doncs, que l'etapa sigui un factor determinant en aquest aspecte.
2. Segons els representants dels pares, els centres de secundària són, en general, més crítics amb la participació dels pares en els centres que els de primària, però, alhora, menys concrets a l'hora de demanar actuacions per a millorar-la.
3. Paradoxalment, els centres de secundària es mostren més satisfets de la participació dels pares en el consell escolar del centre que no pas els centres de primària segons els representants dels pares. Tanmateix, potser el fet que els que més participen siguin també aquells que es mostren més crítics pot ser degut a la seva pròpia experiència en la cultura participativa viscuda en el seu centre.
4. Els directors opinen que els centres de primària són més homogenis a l'hora de convocar els consells escolars de centre, els solen prefixar a principi de curs i no fan tantes oscil·lacions en les convocatòries del consell escolar com determinats centres de secundària.

9.1.2. Centres públics-centres concertats

1. Si tenim en compte les respostes dels directors i els representants dels pares conjuntament, els centres públics fan propostes més profundes per a millorar la participació dels pares que no pas els centres concertats. Majoritàriament els centres públics proposen, doncs, que s'estableixin modificacions en el consell escolar, en el PEC, i en el centre en general en el sentit d'incrementar el poder de decisió dels pares en el centre. També proposen que s'assoleixi un major lideratge dels equips directius en el centre com a mitjà per afavorir i impulsar la participació dels pares.
2. Les activitats adreçades als alumnes i organitzades pels centres solen comptar amb la participació dels pares en major nombre, varietat i implicació en els centres públics que en els concertats segons directors i representants dels pares. Aquí les AMPA dels centres públics hi juguen un paper rellevant.
3. Canalitzats per l'AMPA, els pares dels centres públics solen proporcionar als centres recursos materials i econòmics a diferència dels centres concertats on les aportacions no són directes ni via AMPA i segons admeten tant directors com representants dels pares.
4. També a judici de directors i representants dels pares, en els centres concertats no hi ha tants pares que acudeixin a les reunions amb el professor tutor del seu fill amb actituds defensives o no gaire col·laboradores com en determinats centres públics. També en aquests hi sol haver una proporció de pares major que en els concertats que no treuen el màxim profit de les reunions amb el tutor. Tanmateix, també en els centres públics són una minoria els pares que concorren en aquesta circumstància, donat que la majoria sí que treuen rendiment de les reunions. Segons els representants dels pares, en els centres públics es percep l'entrevista amb el tutor del fill com un element fonamental de la relació amb els pares i en els concertats, en canvi, les entrevistes són considerades un aspecte més d'aquesta relació.
5. Els representants dels pares opinen que per a millorar la qualitat educativa els pares haurien de participar més en el si de les institucions (escola, administració educativa) segons els centres públics i més en l'àmbit familiar segons els centres concertats. Dins d'aquesta mateixa lògica, els pares dels centres públics solen implicar-se més en activitats de gestió del centre i de l'AMPA que no els centres concertats on els pares s'impliquen més en activitats que, sovint, s'acaben adreçant a ells mateixos (dia de la família, escola de pares...).
6. En els centres públics es fan propostes per a la millora de la implicació dels pares en els centres de tipus molt concret (més implicació dels equips directius, incrementar reunions docents, consolidar l'estructura de l'organització del centre,

etc.). Els concertats veuen difícil la millora o bé formulen propostes menys concretes.

7. Segons els representants dels pares, els centres públics mostren més satisfacció de la participació dels pares en l'AMPA que no pas els concertats on es veu més com una entitat complementària i no com un suport actiu fonamental de la participació dels pares i de la pròpia gestió del centre com en els centres públics.
8. Sembla que hi ha més satisfacció de la participació dels pares en el consell escolar per part dels centres públics que no pas dels concertats segons els representants dels pares en els centres. Tot i que la satisfacció aquí no es troba renyida amb l'exigència de millora i d'increment de la participació en els consells.
9. En els centres públics es dóna una informació més planificada i freqüent del curs de l'alumne als seus pares que no pas en els centres concertats, on no es troba tan preestablerta com en els públics (en opinió dels representants dels pares). Malgrat això, és en els centres concertats on s'opina de forma més clara que en els públics que els pares es troben ben informats de tots els afers del centre.
10. En les activitats escolars, complementàries i extraescolars, els pares dels centres públics sembla que tinguin una participació més activa, constant i variada que els dels centres concertats que sol ser més limitada a activitats puntuals segons els representants dels pares. També, en opinió dels representants dels pares, en els centres públics es tendeix a participar més en entitats veïnals, ONG i federacions o associacions de pares d'alumnes. En els centres concertats aquests contactes són molt més puntuals.
11. Els representants dels pares afirmen, en els centres concertats, que els temes més importants del centres són tractats en el consell escolar. En canvi, els públics solen ser més crítics en aquest aspecte i alguns reconeixen que encara solen produir-se determinades malfiances mútues. En canvi, són aquests centres públics que plantegen temes concrets per a fomentar un debat més participatiu dels consells. Proposen que els pares puguin implicar-se més en tots els afers del centre, que es millori la relació entre professors i pares, que l'equip directiu pugui liderar millor la institució que en l'actualitat, etc. Al contrari, i sempre segons els representants dels pares, els centres concertats no plantegen aspectes tan concrets.
12. Els centres públics mostren més reticències a l'hora de permetre l'accés a l'aula dels pares, encara que sigui com a observadors, que els centres concertats segons els representants dels pares. Malgrat tot, sembla que tots estan d'acord que una cosa seria deixar conèixer l'aula el dia de portes obertes, etc., i una altra molt diferent permetre l'accés a l'aula de forma quotidiana.
13. En els centres públics, els pares, i sempre segons l'opinió dels seus representants, participen més en les tasques de l'AMPA –i en una proporció més igualitària entre

sexes— que no pas en els centres concertats. Així mateix, els centres públics tenen una major assistència de pares i mares en les assemblees de l'AMPA que els centres concertats. També les AMPA dels centres públics solen participar en un major nombre d'activitats i més variades que en els centres concertats.

14. En els centres públics hi ha més consciència de la necessitat de la funció de coordinació o de pont entre AMPA i consell escolar de centre que han de desenvolupar els pares que pertanyen als dos òrgans simultàniament. En els concertats no existeix tanta consciència d'aquestes tasques donat que, en opinió dels representants dels pares, no disposen d'unes funcions definides de manera clara com en molts dels centres públics.
15. Hi ha més centres concertats que públics que tenen institucionalitzada la figura del pare “col·laborador” o representant de curs que faria d'enllaç entre, bàsicament, els pares d'un curs i l'equip directiu. En canvi, en la majoria de centres públics aquesta figura de coordinació no existeix, sí que hi ha en canvi en algun centre públic la figura de “delegat” de classe o curs que, llavors, exerceix tasques d'autèntica representació. Però aquesta opció encara és molt minoritària en opinió dels representants dels pares.
16. En les decisions que s'han de prendre en el consell escolar del centre en la majoria de centres públics es busca sempre el consens i gairebé no es vota mai. En els centres concertats es sol “negociar” més el vot segons afirmen els representants dels pares. També són els centres públics els que tenen més preestablert el calendari i l'horari de les reunions dels consells en comparació als centres concertats que no semblen tan preocupats per una planificació prèvia tan establerta.
17. Segons els directors dels centres, els pares que pertanyen al consell escolar en els centres públics exerceixen més a títol representatiu la seva tasca en el consell que no pas a títol individual, inversament a com es senten molts representants dels pares en el consell escolar dels centres concertats.

9.1.3. Centres d'AP-centres de BP

1. En opinió tant dels representants dels pares com dels directors, els pares dels centres d'AP mostren una major implicació i assistència, així com més varietat en les activitats en què participen, que no pas en els centres de BP
2. Preguntats pels àmbits en què consideren necessari que participin els pares per a millorar la qualitat educativa, tant directors com representants dels pares manifesten més àmbits, amb més compromisos actius i concrets en els centres d'AP que no pas en els centres de BP que tenen respostes més evasives, condicionals i d'àmbits més delimitats.

3. Com a propostes per a poder millorar la participació dels pares en els centres, directors i pares estan d'acord a assenyalar un PEC que impliqui més a tothom, que els equips docents i directius reforcin la seva influència envers la participació i que els pares s'impliquin més en la vida del centre pel que fa als centres d'AP. En canvi, en els centres de BP les propostes pretenen potenciar les activitats pròpies de l'Escola de Pares, una millor comunicació entre pares i fills, etc. Així, doncs, els centres d'AP formulen propostes més profundes i compromeses que no pas aquells centres on ja es participa menys en les eleccions als consells escolars per part de l'estament pares. Tanmateix, en aquests centres de BP –i segons els representants dels pares– es formulen demandes de més participació i d'implicació dels pares en el centre i, per tant, en la majoria d'aquests centres existeix una conscienciació de la necessitat d'incrementar la participació dels pares.
4. Hi ha més centres de BP que d'AP que manifesten, segons directors i representants dels pares, que existeixen pares que no acaben d'aprofitar les entrevistes amb els professors tutors dels seus fills i que, fins i tot, acudeixen a elles amb certes actituds defensives o poc col·laboradores. Els pares dels centres d'AP ho manifesten amb menys freqüència.
5. Cap centre de BP té representants o delegat de classe per part d'un pare en relació al curs del seu fill. En canvi, n'hi ha alguns d'AP que sí que en tenen, i la valoren molt positivament, i n'hi ha alguns en què s'està replantejant tenir-ne actualment (en opinió de directors i pares).
6. En els centres d'AP les convocatòries dels consells escolars es troben més prefixades i solen anticipar-se més que en els centres de BP, que posseeixen una gran variabilitat en l'anticipació de la convocatòria depenent del centres i sempre segons directors i representants dels pares.
7. En els centres d'AP existeix més tradició de realitzar activitats pròpies de l'Escola de Pares que no pas en els centres de BP. També són centres d'AP aquells que s'estan plantejant fer-les o reforçar-les per a aconseguir més assistència a les activitats per part dels pares, segons opinen directors i representants dels pares.
8. Tot i que la majoria de centres –segons els representants dels pares– vinculen participació amb satisfacció, els centres d'AP tendeixen a valorar com a principals punts de satisfacció de la participació dels pares en el centre aspectes força concrets i d'importància per al centre. Per contra, bastants centres de BP mencionen com a satisfactoris aspectes relacionats amb el rendiment acadèmic o el desenvolupament dels propis alumnes i no tant temes de centre com els d'AP.
9. Hi ha una valoració més positiva, encara que no per això acrítica, dels representants dels pares en els centres d'AP en relació a la participació dels pares en el consell escolar que no pas en els centres de BP, que la qualifiquen de baixa, passiva, reticent, excessivament “resignada”, etc. També són els centres d'AP,

lògicament, aquells que ostenten una percepció d'haver tingut una alta participació en les eleccions als consells escolars i no pas els centres de BP que la qualifiquen de baixa.

10. Les convocatòries dels consells escolars solen negociar-se i consensuar-se més amb els pares en centres d'AP que no pas en els de BP i a permetre l'entrada de temes proposats pels pares (sempre en opinió dels representants dels pares). Per tant, també hi ha més centres d'AP que no de BP on els pares proposen temes al consell escolar tot i que en la majoria de casos es solen tractar dins l'apartat de "precs i preguntes". Els centres d'AP també són majoritaris a l'hora de considerar que la majoria de temes importants per al centre es tracten en el consell. En canvi, determinats centres de BP consideren que els temes que es tracten en el consell ja tenen les decisions preses quan arriben a tractar-se.
11. Són els centres d'AP els que formulen propostes més concretes a l'hora de suggerir canvis per a fomentar un debat més crític i participatiu en el si dels consells escolars. Pensen que els pares s'haurien d'implicar més en tots els afers del centre, que el diàleg entre professors i pares s'hauria de millorar i que els equips directius haurien de disposar d'un més clar i efectiu poder de lideratge sobre la comunitat educativa. Segons els representants dels pares, enfront d'això, els centres de BP o es mostren satisfets del funcionament actual o bé es mostren escèptics davant la possibilitat d'aconseguir canvis de la situació actual.
12. La majoria de centres d'AP es consideren ben informats dels afers que succeeixen en els centres, tot i que opinen que podria millorar-se i fan algun suggeriment al respecte, però, en general, opinen que depèn bàsicament dels propis pares el fet d'informar-se millor. En canvi, molts centres de BP, segons els representants dels pares, consideren que no estan informats i uns altres diuen que sí però sense afegir res més. En definitiva, la informació ha de millorar en la majoria de centres però, sobretot, en els de BP.
13. Els centres d'AP, en general, mostren una predisposició més oberta a acceptar que els pares accedeixin a l'aula del seu fill que no pas els centres de BP. Tenen també més dies i més activitats previstes que permeten als pares conèixer o entrar a l'aula del seu fill (dia de portes obertes, reunions inicials, etc.). Malgrat tot, i segons les opinions expressades pels representants dels centres, encara estem lluny de permetre una entrada dels pares com a observadors a l'aula on estudia el seu fill.
14. Més centres d'AP que no pas de BP manifesten una valoració positiva de la participació dels pares en l'AMPA del centre. Sobretot, la valoració és positiva pel que fa a la predisposició a organitzar i desenvolupar activitats que no pas a la predisposició per formar part de la junta. Cal dir que tots els centres d'AP posseeixen AMPA mentre hi ha algun de BP que no en té. Així els primers atorguen a la seva AMPA un poder alt de representació mentre que els segons –

els de BP– qualifiquen de baixa la representació segons l'opinió expressada pels representants dels pares dels centres.

15. La majoria de membres de la junta de l'AMPA dels centres d'AP solen tenir una participació força activa i seguida en les tasques pròpies de l'AMPA. En canvi, en els centres de BP que posseeixen AMPA, la participació és menor i també el nivell de representació dels membres de la junta no està avalat per tanta proporció de pares com els d'AP. També sembla que són més nombroses les activitats en què participa l'AMPA dels centres d'AP que no pas les dels centres de BP, que solen ser de caràcter més puntual i més escasses. Sembla clara una certa relació entre centres d'AP i una AMPA organitzadora de variades i múltiples activitats en el seu centre.
16. En la majoria de centres d'AP, segons els representants dels pares, trobem un o dos representants de l'AMPA en el consell escolar amb funcions definides d'enllaç i de coordinació entre aquesta AMPA i el consell escolar. En els centres de BP els representants no tenen unes funcions tan institucionalitzades. També són els centres d'AP els que organitzen més activitats i col·laboracions amb exalumnes, expares i altres associacions o federacions d'associacions de pares que no pas els centres de BP.
17. Segons els directors dels centres, es valora més positivament, per intensa i compromesa, la participació dels pares en els centres d'AP que en els centres de BP on es sol considerar més de tipus circumstancial, i a voltes desperta, fins i tot, una certa malfiança. Així mateix –i sempre segons els directors– el claustre de professors, en la majoria de centres d'AP, valora com a positiva la participació dels pares en el centre; els de BP en canvi solen valorar-la com a baixa o irregular.
18. Els directors dels centres consideren que els pares dels centres d'AP encara no s'impliquen prou en l'escola i en l'educació del seu fill en general. En els centres de BP no es demana una participació més intensa en el centre però sí una major informació. En definitiva, segons els directors, els centres d'AP són més exigents encara amb la participació dels pares que els centres de BP on, es suposa, participen menys. Sembla que es compliria la relació: quanta més exigència del centre més participació dels pares.
19. Quan es demana als directors propostes que puguin implicar més els pares en el conjunt dels centres educatius, les mesures proposades pels centres d'AP són més clares, profundes i agosarades que no les que formulen els centres de BP. Entre les primeres hi figuren: potenciar més els consells escolars de centre i els municipals; una major implicació del professorat en el tema de la participació dels pares; millor comunicació professors – pares, etc. Els centres de BP en canvi proposen aspectes més concrets però més col·laterals de la vida dels centres (cursets, reunions, activitats lúdiques, etc.).

9.2. Principals conclusions generals

Sense llistats separats per variables, procedim ara a sintetitzar els principals punts que, al nostre entendre, són més rellevants de totes les conclusions de la recerca:

1. Els pares dels centres d'AP participen de forma activa, en nombre i implicació, en les activitats que el centre els proposa. Presenten també una bona predisposició a realitzar activitats pròpies de l'escola de pares.
2. Els pares i el claustre de professors de la majoria dels centres d'AP valoren força positivament, per intensa i compromesa, la participació dels pares en els centres. Els pares dels centres d'AP es mostren, en general, satisfets en aspectes importants i molt concrets de la vida del centre. Malgrat això, els directors dels centres d'AP encara demanarien una implicació major dels pares en el seu centre, fet que potser demostraria que a major participació major exigència, o a l'inrevés.
3. En els centres d'AP es suggereixen propostes profundes i compromeses per a millorar la participació dels pares en els centres. Volen un PEC on tothom s'hi senti més vinculat i compromès, uns equips directius amb més poder i més capacitat de lideratge en els centres, uns equips docents més oberts a la participació dels pares i uns pares molt més implicats en la vida del centre. També els centres d'AP són partidaris que els pares participin en el màxim nombre d'àmbits relacionats amb els centres i amb el sistema educatiu en general. Els directors dels centres d'AP proposen potenciar més els consells escolars, els municipals, implicar més el professorat en la participació dels pares i una millor comunicació professors – pares com a principals mesures per a potenciar la implicació dels pares en els centres.
4. En la majoria de centres públics es realitzen propostes compromeses i que signifiquen canvis institucionals. Solen proposar modificacions en el consell escolar, en el PEC i en totes les instàncies dels centres que puguin permetre una major participació dels pares, un major lideratge dels equips directius, etc. Molt en la mateixa línia, doncs, que les propostes dels centres d'AP. Tanmateix, i amb referència als centres concrets, proposen incrementar les reunions dels equips docents, consolidar l'estructura d'organització del centre, una major implicació de l'equip directiu en la participació dels pares, etc. També en els centres públics, i segons els representants dels pares, es suggereix, per a millorar la qualitat educativa, que els pares participin més en el si de les institucions (escola, administració educativa).
5. En la majoria de centres d'AP s'aprofiten força les reunions tutors – pares i aquests no acudeixen a aquestes reunions amb actituds defensives o poc col·laboradores. Per tant, seria possible l'existència d'una relació entre centre d'AP i aprofitament

general i bon clima en les entrevistes professors – pares. Són els centres concertats on també sembla que els pares en treuen un bon rendiment de les entrevistes amb els tutors i no solen acudir amb actituds de tipus defensiu. Tot i així, en els centres públics sol valorar-se de forma molt important les entrevistes dels pares amb els professors tutors dels seus fills.

6. Els pares dels centres d'AP valoren positivament la participació dels pares en el consell escolar, tot i que també efectuen crítiques al funcionament actual dels consells i solen fer propostes concretes de millora convidant a que siguin els pares que s'impliquin més en tots els afers del centre, que es millori el diàleg entre professorat i pares, i que els equips directius liderin el centre de manera efectiva. De la mateixa manera, els centres públics es solen mostrar satisfets de la participació dels pares en el consell escolar però també exigeixen una millora i un increment d'aquesta participació. En els centres públics gairebé mai es vota en el consell; es busca sempre el consens. És en els centres de secundària on sol haver més satisfacció de la participació dels pares en el consell escolar i no pas en els de primària que solen ser més crítics.
7. En els centres d'AP existeix una actitud oberta a incorporar temes suggerits pels pares en el consell escolar, tot i que encara és habitual que es faci en l'apartat de "precs i preguntes". També els centres concertats afirmen que els temes més importants es tracten en els consells. Les convocatòries, en els centres d'AP, solen estar prefixades per a tot el curs i es convoquen amb força antelació, sobretot en els centres públics i més en els de primària que en els de secundària. En la majoria de centres d'AP es considera que molts dels temes importants del centre es tracten en els consells.
8. Els centres públics plantegen temes concrets perquè es pugui fomentar un debat més participatiu en els consells escolars. Proposen que els pares tinguin la possibilitat d'implicar-se molt més en tots els afers del centre, que millori substancialment la relació i la comunicació entre els professors i els pares, que l'equip directiu lideri amb més poder i efectivitat la institució, etc. Segons els directores dels centres, en els públics, els pares exerceixen la representació en el consell escolar assumint-la més a títol representatiu que no pas individual.
9. Les activitats adreçades als alumnes i organitzades pels centres (escolars, complementàries i extraescolars) dels centres públics solen ser més constants i variades i disposen d'una participació més nombrosa i activa per part dels pares que en els centres concertats, més limitada a activitats puntuals. També en els centres públics es tendeix a una major participació amb entitats veïnals, ONG, etc., que en els centres concertats. En totes les activitats dels centres públics hi té un paper determinant l'AMPA del centre.
10. La majoria de centres d'AP disposen d'un o dos membres de la junta de l'AMPA que són alhora representants en el consell escolar amb funcions de coordinació

entre els dos òrgans. Tots els membres de la junta de l'AMPA dels centres d'AP solen tenir una participació força activa i continuada en les tasques pròpies de l'AMPA. En els centres públics també es té la convicció que el pare que és membre del consell escolar i l'AMPA simultàniament ha d'assumir tasques clares de coordinació.

11. Els centres d'AP mostren, en general, una valoració força positiva de la participació dels pares en l'AMPA del centre. Sobretot, a l'hora d'organitzar i desenvolupar activitats. També aquests centres atorguen un alt valor de representació a la seva AMPA. Les activitats de l'AMPA dels centres d'AP solen ser nombroses i variades. Tots els centres d'AP disposen d'AMPA i en la immensa majoria aquesta es mostra molt activa i recolzadora, amb recursos i materials, de les necessitats del seu centre.
12. En la majoria de centres públics l'AMPA sol proporcionar recursos materials i econòmics als centres. En aquests centres, els representants dels pares manifesten que hi ha satisfacció de la participació dels pares en l'AMPA i que els pares solen participar força en les tasques pròpies de l'AMPA, fins i tot, amb una acceptable assistència de pares en les assemblees. Les AMPA dels centres públics participen en nombroses i variades activitats, tant a nivell d'organització com de presència i de col·laboració.
13. Els centres de secundària solen ser crítics amb la participació dels pares en el seu centre però alhora són poc concrets quan han de suggerir actuacions concretes per a millorar-la.
14. Entre els centres de primària i els de secundària són mínimes les diferències rellevants que existeixen entre ells referides a les temàtiques vinculades amb la participació dels pares en els centres, per la qual cosa tot sembla indicar que l'etapa educativa no seria una variable significativa per explicar les diferències de percentatges participatius en les eleccions als consells escolars dels centres per l'estament pares, que solen donar molta més participació als centres de primària que als de secundària. Aquestes diferències potser caldria explicar-les per altres factors que concorren en aquests tipus de centres, però que no són els àmbits globals de participació dels pares en els centres.
15. Les diferències trobades entre centres d'AP i centres de BP són nombroses i molt sovint significatives en els diferents àmbits de participació dels pares en els centres. Per això, podem pensar que existeix una certa relació directament proporcional entre ser centre d'AP (un nivell alt de participació en les eleccions als consells escolars per part de l'estament dels pares i mares del centre) i mostrar una participació més intensa, compromesa, nombrosa i crítica en força àmbits de participació dels pares en els centres.

16. Sembla existir una relació clara entre centres d'AP –i també públics– i l'existència d'una AMPA activa, representativa, compromesa i col·laboradora. En els centres de BP es qualifica de “baixa” la representació de l'AMPA en aquells que en posseeixen.
17. Sembla que es demana, allà on no existeix –i que es relaciona amb un alt índex de participació allà on existeix–, un equip directiu que sigui fort, que lideri el projecte educatiu, que fomenti la cultura de la participació en el centre i, sobretot, que recolzi la participació dels pares en els centres. Els centres d'AP i els públics són els que més ho destaquen o reclamen.
18. L'opinió expressada pels directors i pels representants dels pares en els centres no sempre és coincident, fet que demostra que tenen percepcions diverses d'allò que és i d'allò que hauria de ser la participació dels pares en els centres. Però és en la variable *centres d'AP – centres de BP* on representants de pares i directors han mostrat més sintonia en les seves respostes, la qual cosa indicaria que davant una participació dels pares compromesa, arrelada i activa o davant d'una altra feble, reticent o minoritària, tant directors com representants dels pares la perceben i la diferencien ben clarament.
19. La totalitat de centres han considerat necessària la participació dels pares en els centres per a millorar la qualitat educativa. Això potser hauria de suposar incloure aquest factor com un element bàsic que afavorís la qualitat educativa dels centres⁷.
20. El camí d'una participació activa dels pares en tots els àmbits dels centres obre, d'una banda, expectatives i necessitats d'una més àmplia i més compromesa participació dels pares en tots els àmbits possibles –incloent una participació més activa en els consells escolars– i, d'altra banda, impulsa a exigir un major compromís en les reformes necessàries (administratives, legals, organitzatives, pedagògiques, comunicatives...) per tal de fer possible aquesta participació, però, alhora, garantir un funcionament millor dels centres i, en definitiva, una més gran qualitat en la seva resposta educativa envers als alumnes; els fills i filles dels pares i mares dels centres.

⁷ A l'article 55 de la LOGSE, quan es parla dels factors que afavoreixen la qualitat i millora de l'ensenyament, no es menciona el tema de la participació en general ni la dels pares en particular.

Annexos

1. Guia d'observació de la participació dels pares en els centres educatius.

1.1. Director del centre

1. En quins camps generals es materialitza la participació dels pares en el centre?

1.1. Reunions amb els pares establertes en els diferents plans anuals del centre (etapa, cicle, nivell, grup-classe) i periodicitat prevista (anual, trimestral, mensual, etc.)

1.2. Àmbits de via indirecta: EAP, Inspecció... (freqüència, problemàtiques, etc.). Passen a partir del centre o hi van directament.

2. Com valora de manera general la participació dels pares en el centre?

2.1. Com valora la que voldria que fos (més participativa, més coordinada amb el centre, més comprensiva...)?

3. Com valora el claustre la participació dels pares?

4. Com valora la pràctica de la participació dels pares en el consell escolar del centre?

4.1. En quins dies i hores es convoquen habitualment els consells escolars del centre?

4.2. Amb quina antelació s'envien les convocatòries del consell escolar?

4.3. Es consensua la convocatòria?

4.4. Els pares, solen proposar temes al consell?

4.5. Els pares actuen en els consells a títol personal o representatiu ?

4.6. Amb quin tipus de majories se solen prendre les decisions en el consell? Majoria simple o absoluta.

4.7. Considera que els temes més importants que succeeixen al centre són tractats en el consell escolar?

4.8. De quins procediments específics es podria dotar el centre- i que ara no té- per fomentar en el si del consell escolar un més gran debat reflexiu, crític, participatiu i que actués com a recerca i pràctica d'una autèntica cultura del consens i de la participació en benefici d'una més gran qualitat educativa del centre?

5. Com valora la pràctica de la participació dels pares a l'aula?

5.1. Poden accedir els pares a l'aula com a observadors? Quan? En quines condicions?

5.2. Participen els pares en algunes activitats escolars, complementàries o extraescolars?

5.3. Hi ha pares "col.laboradors" o "responsables" de curs o d'aula? En cas afirmatiu, com s'estableix?

5.4. De quina mena i amb quina freqüència reben els pares informació sobre el curs del seu fill?

5.5. Com es duu a terme la relació dels tutors amb les famílies?

5.5.1. Hi ha una freqüència o una temporització determinada per a la convocatòria de les entrevistes tutor-pares?

5.5.2. Quan el tutor demana una entrevista als pares, quin tipus de resposta general es produeix?

5.5.3. En general, els pares treuen profit de les reunions amb els tutors o van a les entrevistes amb actituds defensives, poc col·laboradores, etc.?

6. Com valora la participació dels pares en activitats pròpies, en què participen ells?

6.1. Existeix tradició en realitzar programes específics d'Escola de Pares? S'han fet algun cop activitats adreçades a l'Escola de Pares?

6.2. Participen en reunions o activitats d'exalumnes o pares d'exalumnes del centre? Participen en activitats conjuntes amb d'altres pares (i alumnes) o AMPA d'altres centres?

6.3. Participen en activitats conjuntes amb entitats veïnals, ONG, etc. ?

6.4. Solen proporcionar els pares material didàctic o d'altre tipus al centre?

7. Amb referència a la participació dels pares en el centre, quins creu que són els principals punts d'insatisfacció que tenen els pares? Quins són per al conjunt de professorat?

8. Amb referència a la participació dels pares en el centre, quins creu que són els principals punts de satisfacció que tenen els pares? Quins en són pel conjunt de professorat?

9. Considera necessària la participació dels pares per a millorar la qualitat de l'educació escolar? En cas afirmatiu, en quins àmbits?

10. Quines modificacions creu que són necessàries (a nivell legislatiu, político-administratiu, de reglamentació o procediment intern del centre; a nivell social, de política de promoció, etc.) per fomentar una més gran participació dels pares en el centre?

11. Podria formular propostes per a millorar la implicació dels pares en els centres?

1.2. Pares

1. En quins camps generals es materialitza la participació dels pares en el centre?

1.1. Associació de pares i mares d'alumnes (AMPA). Nivell de representació en relació a tot el col·lectiu de pares.

1.2. Índex de participació en les darreres eleccions al consell per part dels pares.

1.3. Quina tipologia en general presenten els pares en el consell (identitat professional, vinculació amb l'AMPA, vinculació amb altres organismes, etc.)

1.4. Quines reunions professors-pares hi ha establertes en els diferents plans anuals del centre (etapa, cicle, nivell, grup-classe) i periodicitat prevista (anual, trimestral, mensual, etc.)

1.5. Amb quina freqüència alguns pares accedeixen a l'EAP o a la Inspecció per canals de via indirecta?

2. Com valora d'una manera general la participació dels pares en el centre?

2.1. Com valora la que voldria que fos (més participativa, més coordinada amb el centre, més comprensiva...)?

3. Com valora la pràctica de la participació dels pares en el consell escolar del centre?

3.1. En quins dies i hores es convoquen habitualment els consells escolars del centre?

3.2. Amb quina antelació s'envien les convocatòries del consell escolar? Els pares, solen proposar temes al consell?

3.3. Es consensua la convocatòria?

3.4. Els pares, solen proposar temes al consell?

3.5. Els pares actuen en els consells a títol personal o representatiu ?

3.6. Amb quin tipus de majories se solen prendre les decisions en el consell? Majoria simple o absoluta.

3.7. Considera que els temes més importants que succeeixen al centre són tractats en el consell escolar?

3.8. De quins procediments es podria dotar el centre- i que ara no té- per fomentar en el si del Consell Escolar un més gran debat reflexiu, crític, participatiu i que actués com a recerca i pràctica d'una autèntica cultura del consens i de la participació en benefici d'una més gran qualitat educativa del centre?

3.9. En general, es consideren ben informats els pares de tots els afers del centre?

4. Com valora la pràctica de la participació dels pares a l'aula?

4.1. Poden accedir els pares a l'aula com a observadors? Quan? En quines condicions?

4.2. Hi ha pares "col.laboradors" o "responsables" de curs o d'aula? En cas afirmatiu, com s'estableix?

4.3. De quina mena i amb quina freqüència reben els pares informació sobre el curs del seu fill?

4.4. Participen els pares en algunes activitats escolars, complementàries o extraescolars, relatives al curs del seu fill?

4.5. Com es duu a terme la relació dels tutors amb les famílies?

4.5.1. Quan el tutor demana una entrevista als pares, quin tipus de resposta general es produeix?

4.5.2. En general, els pares treuen profit de les reunions amb els tutors o van a les entrevistes amb actituds defensives, poc col·laboradores, etc.?

5. Com valora la participació dels pares en activitats pròpies, en què participen ells?

5.1. Existeix tradició en realitzar programes específics d'Escola de Pares? S'han fet algun cop activitats adreçades a l'Escola de Pares?

5.2. Participen en reunions o activitats d'exalumnes o pares d'exalumnes del centre? Participen en activitats conjuntes amb d'altres pares (i alumnes) o AMPA d'altres centres?

5.3. Participen en activitats conjuntes amb entitats veïnals, d'ONG, etc.?

5.4. Solen proporcionar els pares material didàctic o d'altre tipus al centre?

6. Com valora la participació dels pares en l'AMPA del centre?

6.1. Quin percentatge de pares participen habitualment en les tasques de l'AMPA? Quin percentatge en relació a pares-mares?

6.2. Quin grau de participació i d'assistència es produeix en les assemblees de l'AMPA del centre? I en candidats a ser escollits membres de la junta?

6.3. Quina relació existeix entre l'AMPA i el consell escolar del centre? I més concretament, entre els membres representats dels pares en el consell i l'AMPA?

6.4. En quines de les anteriors activitats descrites en altres apartats participa més activament l'AMPA? Com ho fa?

7. Amb referència a la participació dels pares en el centre, quins creu que són els principals punts d'insatisfacció que tenen els pares?

8. Amb referència a la participació dels pares en el centre, quins creu que són els principals punts de satisfacció que tenen els pares?

9. Considera necessària la participació dels pares per a millorar la qualitat de l'educació escolar? En cas afirmatiu, en quins àmbits?

10. Quines modificacions creu que són necessàries (a nivell legislatiu, político-administratiu, de reglamentació o procediment intern del centre; a nivell social, de política de promoció, etc.) per a fomentar una més gran participació dels pares en el centre?

11. Podria formular propostes per a millorar la implicació dels pares en els centres?

2. Buidat del qüestionari als directores. Pregunta núm. 1

PpA	
Centre 1	Gestió de la mitja pensió. Activitats extraescolars. Delegats de classe. Debat a partir de Comissions organitzades per l'AMPA per debatre diferents temes: econòmics, organitzatius, etc.
Centre 2	A través de l'AMPA a nivell d'organització de l'escola
PpB	
Centre 3	Entrevistes professors i direcció. Reciclatge de llibres. Escola de Pares. Demanant ajuts econòmics.
Centre 4	Activitats extraescolars. Festes. Gestió econòmica. Consell escolar. Organització de ludoteca i biblioteca. Pressupostos en material escolar.
PsA	
Centre 5	Consell escolar. Organització d'activitats extraescolars. Facilitant material didàctic. Organització de festes juntament amb l'equip docent.
Centre 6	Disseny d'activitats extraescolars. Consell escolar. Publicació butlletí de l'AMPA. Organització i finançament de festes.
PsB	
Centre 7	Distribució de llibres. Petites aportacions econòmiques: viatges, activitats extraescolars, biblioteca. Consell escolar.
Centre 8	Consell escolar. A través de l'AMPA, en diferents comissions que vetllen pel desenvolupament del centre.
CpA	
Centre 9	Programa d'aprenentatge a casa, en la problemàtica personal i familiar dels fills.

Centre 10	Festes d'acord amb les propostes del professorat
CpB	
Centre 11	Propostes d'activitats extraescolars. Educació integral: actituds...
Centre 12	Consell Escolar. AMPA: festes, setmana cultural...
CsA	
Centre 13	"En tot": activitats esportives, culturals, diàlegs de pares (temes pedagògics i psicològics, i religiosos), revista, activitats socials, festes, i altres activitats extraescolars. Comissió econòmica.
Centre 14	Reunions professors-pares. Consell escolar. Festes i setmana de la Família-Escola de pares. Diferents mètodes educatius.
CsB	
Centre 15	Propostes d'activitats extraescolars. Educació integral: actituds...
Centre 16	Entrevistes tutors, reunions de classe. Activitats de l'AMPA: xerrades, festes, activitats esportives. Delegats de classe. Consell escolar